PT IV 1399

Biblioteca Bucureștilor

5
Mai
2005

REVISTA ASOCIAȚIEI BIBLIOTECARILOR ȘI DOCUMENTARIȘTILOR DIN BUCUREȘTI • BIBLIOTECA METROPOLITANĂ • ~~DIRE~~CTOR FLORIN ROTARU

LITANĂ
BUCUREȘTI
Inventar Nr. 29138

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

TITUS POPOVICI

1930 – 1994

75 de ani de la naştere

"… Şi-a povestit dezinvolt zeci de romane, zeci de subiecte de film, cu o strălucire a verbului rar întâlnită, cu un surâs mucalit de «hai, să vă mai spun una formidabilă», exersându-şi de fapt oral ceea ce poate că scrisese deja sau cu siguranţă va scrie. Prietenii lui sunt munţii şi caprele negre şi urşii morocănoşi şi cerbii boncăluind sub lună şi armele sale de vânătoare, pe care mi le-a arătat odată cu mândrie copilărească îndreptându-le spre mine să le văd perfecţiunea siluetelor, în vreme ce eu leşinam de-am picioarele de frică să nu fie un glonţ uitat pe ţeavă. La vârsta când alţii mototolesc hârtia şi asudă bătând la porţile consacrării, el era un romancier de rasă, de «vână ardelenească», scriind în câţiva ani două romane viguroase, originale şi memorabile…"

Mircea Micu

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Sumar

Aniversări – Tudor ARGHEZI – Lucian BLAGA 2

Bucureștii de altădată

Geo BOGZA – Orele oraşului 3
Georgeta FILITTI – Arhive bucureştene – Take Ionescu 6
Florin PREDA – Memoria caselor – Casa de la Mărţişor – universul arghezian 10

Patrimoniu 11

Comemorare
George ENESCU – 7 august 1881 – 5 mai 1955 12

Istoria cărții

Bicentenar SCHILLER – 1759 – 1805 14

Autografe contemporane

Nina VASILE – Reinventarea poeziei: adrian urmanov, Andrei Peniuc, Răzvan Ţupa, Ovia Herbert 16

Meridian biblioteconomic

Din viața filialelor Bibliotecii Metropolitane București
Radu VLĂDUŢ – Ziua Bibliotecarului 18
– Bicentenar H. Ch. Andersen 19

Liviu BUTUC – Scurtă istorie a mijloacelor de comunicare din România (III – IV) ..21
Radu Ştefan VERGATTI – Regele Culturii – Carol al II-lea 28
Cristina CHIŢA – Biblioteci şi filiale ale Fundaţiei Culturale "Principele Carol" organizate în alte ţări 30

Corespondență din Belgrad
Sima PETROVICI – Cartea anului. Editura Libertatea – 2004 33
Corespondență din Paris
Călătorie în ţara lui Orfeu 35

Catalog 36

Agenda culturală

Florin PREDA – Jurnal de călătorie 38

Calendar 39

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Aniversări

TUDOR ARGHEZI
– 23 mai 1880 –

LUCIAN BLAGA
– 9 mai 1895 –

Dormi?

Dormi, sufletul meu? te-ai culcat?
Plouă şi singur mi s-a urît.
Vreau să nu te supăr.
Te-am văzut citind la lampă
Şi n-am băgat de seamă
Cînd ai închis oblonul din grădină,
Tărcat cu dungi egale de lumină.

Am bătut încet în fereastră
Şi iar am bătut, mai tare,
Şi am intrat în încăperea ta.
Curată rînduială!
Cartea sta deschisă la pagina albă:
Toate paginile cărţii erau albe.
Ce citeai tu într-o carte fără slove?

Patul era nedesfăcut.
Cearşaful nou, perina proaspătă.
Unde ai plecat?
Unde umbli noaptea singuratec?
Încălţămintea ţi-este neatinsă.
Nu e gunoi la tine.
Te-mbraci cu cămaşă de piatră
Şi te încingi cu funie de-argint.
Tu n-ai nici sudoare,
Nici praf, nici scuipat.

Un ac îmi înglodeşte inima străpunsă,
Medicule fără de prihană.
Sau e un cui de la Crucificat
Sau un ghimpe din cununa lui.
Vindecă-mă, suflete.
Vin-acasă, suflete.
Adu leacuri, suflete.

9 mai 1895

Sat al meu, ce porţi în nume
sunetele lacrimei,
la chemări adînci de mume
în cea noapte te-am ales
ca prag de lume
şi potecă patimei.

Spre tine cine m-a-ndrumat
din străfund de veac,
în tine cine m-a chemat
fie binecuvîntat,
sat de lacrimi fără leac.

Risipei se dedă florarul

Ne-om aminti cîndva tîrziu
de-această întîmplare simplă,
de-această bancă unde stăm
tîmplă fierbinte lîngă tîmplă.

De pe stamine de alun,
din plopii albi, se cerne jarul.
Orice-nceput se vrea fecund,
risipei se dedă florarul.

Polenul cade peste noi,
în preajmă galbene troiene
alcătuieşte-n aur fin.
Pe umeri cade-ne şi-n gene.

Ne cade-n gură cînd vorbim,
şi-n ochi, cînd nu găsim cuvîntul.
Şi nu ştim ce păreri de rău
ne tulbură, pieziş, avîntul.

Ne-om aminti cîndva tîrziu
de-această întîmplare simplă,
de-această bancă unde stăm
tîmplă fierbinte lîngă tîmplă.

Visînd, întrezărim prin dorurі –
latente-n pulberi aurii
păduri ce ar putea să fie
şi niciodată nu vor fi.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Bucureștii de altădată

Orele orașului

Geo BOGZA

Ciobanii care de pe culmile munților privesc cerul știu să urmărească în uriașa lui oglindă reflexele fiecărei ore, unice, fără asemănare cu ale celei ce urmează. Ei știu de asemenea că altfel răsună în văi vocea oamenilor și altfel stau firele de iarbă în răsărit, la amiază sau în amurg. Lumea e populată cu umbre, puse în mișcare de lumina soarelui sau a lunii.

După cum ele cresc sau descresc, după cum timpul înaintează, tot ceea ce e în natură are altă culoare, alt reflex și alt sunet. Pământul învîrtește în spațiu, de la apus spre răsărit, un uriaș evantai, o vastă succesiune de înfățișări ale lumii, felurite de la oră la oră.

În orașe, fiecare oră are nu numai culoarea sau sunetul din natură, ci noi caracteristici, proprii vieții oamenilor laolaltă. Sînt evenimente care au loc în marile aglomerări umane, în fiecare zi, cu o regularitate cosmică, și dacă s-ar întrerupe o singură dată ar însemna o catastrofă. Orașul trăiește în el însuși, uriaș și multiplu, și viața lui izvorîtă din munca oamenilor e o forță al cărei tumult întrece chiar cel mai puternic fluviu.

Sînt ore ale zilei și ore ale nopții, 24 în total, de cîte 60 de minute fiecare, și în ele încap, între un răsărit și altul, tot clocotul marelui oraș, bucuriile, tristețile și disperările oamenilor; pulsul uriaș, adeseori neliniștit, dar neoprit al umanității.

La 5 dimineața, pe timp de iarnă, orașul e încă în întuneric. La Văcărești, se mai aude strigătul gardienilor, care alături de țipătul cucuvaielor a sfîșiat toată noaptea somnul celor o mie de deținuți: numărul unu, bineee... Ca o piatră care desprinsă din vîrful muntelui stîrnește în cădere o avalanșă, vocile gardienilor se trezesc una după alta, aproape înnebunite: "numărul doi, bineee... numărul trei, bineee..."

Dincolo de Mandravela, clădirile ospiciului de nebuni stau ancorate în noapte, asemeni unor misterioase corăbii. Acolo, oamenii dorm cu o păpușă de lemn în brațe, sau fac de veghe, pe cap cu o chivără împărătească, de carton.

La 5 dimineața, în cazărmile de la marginea orașului, gornistul sună deșteptarea. Accentele metalice smulg din somn soldații care dormeau cu respirații adînci, aducîndu-i nedumeriți și triști la suprafața zilei. Mîini noduroase trag în picioare "bocancii statului", și viața cazărmilor începe din nou, la lumina lămpilor, pe cînd afară e încă noapte.

În acest timp, asemeni unor mori care ar avea de măcinat o ultimă recoltă, tipografiile sînt în plină activitate. Cu puțin timp înainte, secretarii de redacție, obosiți și palizi, "au încheiat" ediția, cu ultimele știri primite prin telefon, lîngă linotipuri. Acum, rotativele și-au început uruitul lor uriaș, devorînd sulurile de hîrtie. La 5 dimineața, în subsolurile

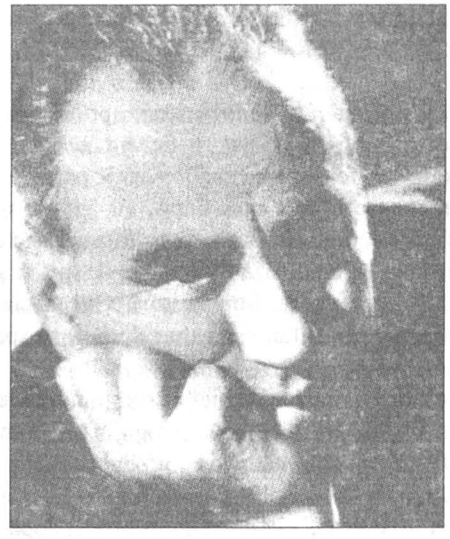

tipografiilor, rotativele scuipă munți de ziare, învîrtindu-se cu maximul de rotații, ca mașinile unor transatlantice luate la întrecere.

De prin cotloane, de prin subsoluri, de pe sub poduri, ceata vînzătorilor de ziare se îndreaptă spre tipografii. Rupți, murdari, plini de păcură și de cărbuni, vînzătorii de ziare se masează la ușa tipografiilor, în întuneric, în frig, în ploaie, așteptînd clipa cînd vor putea striga pe străzi marfa lor proaspătă, încă fierbinte, dar din păcate de o calitate tot mai îndoielnică.

Șase dimineața este ora periferiilor: în dosul perdelelor murdare, făcute dintr-un metru de americă, încep să se agite umbre. E ora cînd se aprind lămpile. La 6 dimineața, de jur împrejurul Bucureștiului, zeci de mii de mîini se întind spre lămpile agățate în perete și fac lumină. O mînă ridică sticla afumată, iar cealaltă duce chibritul deasupra fitilului.

Pentru a face lumină la periferie e nevoie de amîndouă mîinile. În centru, ajunge un singur deget – și lumina țîșnește din becuri. Dar la 6 dimineața, nimeni nu aprinde lumina în centru. Pentru oamenii din centru ora aceasta e poate cel mult ora viselor. Pentru oamenii de la periferie, șase dimineața e ora trezirii la realitate, la o viață fără vis, dintr-un somn fără vise.

E ora cînd mîinile care muncesc, mîinile care țin între degete acul sau săpunul de spălat rufe, aprind lămpile. Mîini de spălătorese, mîini de croitorese, mîini de femei care lucrează în fabricile de tricotaje, mîini uscate, slabe și pline de noduri, se îndreaptă prin întuneric, ca spre o icoană la care ar vrea să se roage, spre lampa agățată în perete. Flacăra

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

pîlpîie puțin, apoi lumina se răspîndește în cameră. O lumină anemică, de miez de noapte. N-ai crede că la razele ei, pentru o întreagă lume, începe o nouă zi.

Totuși, sub lumina aceea roșiatică, viața începe. E drept că într-un spațiu restrîns, îngrămădită în cei cîțiva metri pătrați ai camerei, în care se găsesc patul, mașina de gătit, un dulap, o masă și uneori încă un pat. Paturile pe care le părăsesc oamenii sînt paturi de scînduri. Sînt paturi tari, de periferie, care rămîn goale la 6 dimineața.

Sînt fel de fel de paturi în București. Cu cît mergi mai spre centru, cu atît paturile sînt mai moi și oamenii le părăsesc tîrziu. La 4 și 5 dimineața se trezesc cei care dorm pe scîndura goală. Urmează cei care au parte de saltele de paie, cei care dorm pe somiere, cei care au saltele de lînă și perne de puf, din ce în ce mai tîrziu, pînă aproape de prînz, ora la care marile cucoane coboară din paturi acoperite cu o spumă de dantele.

Astfel sînt părăsite, de la periferie spre centru, paturile orașului. Iar fiecărui fel de pat, și fiecărei ore de trezire, îi corespunde un alt fel de a se spăla. Cu cît paturile sînt mai moi și oamenii se scoală mai tîrziu, cu atît se spală mai îndelung și mai complicat. Patru dimineața corespunde unui fel de a se spăla care durează o jumătate de minut și la care se cheltuie o jumătate de litru de apă. Cucoanele care se scoală la vremea prînzului, din paturi de puf, se spală o oră întreagă, consumînd un sfert de tonă de apă.

Paturilor cu saltele de paie le corespund ligheanele de tablă. Dar sînt și paturi cu cel mult o rogojină, și oamenii care dorm pe ele nici nu știu măcar ce e un lighean. Din sticla cu apă pentru noapte își umplu gura și, țuguind buzele, îi dau drumul sau o opresc, ca dintr-un robinet, după cum au nevoie. E cel dintîi semn de apă curentă pe care l-a cunoscut omenirea. Din cîteva guri oamenii izbutesc să se spele pe mîini și pe obraz. Cei care se scoală la 5 nu știu de pastă de dinți și nu au prosop. Se șterg de poalele cămășii, pe care o vîră apoi în pantaloni.

Către ora 6 își fac apariția ligheanul de tablă și prosopul de americă, apoi, mult mai tîrziu, peria și pasta de dinți și prosopul plușat. Pentru cucoanele care părăsesc patul spre amiază, sînt preparate din timp băi parfumate; toaleta lor ține un ceas, în care timp sînt folosite zeci de borcane cu alifii, oglinzi și aparate electrice.

Femeile care se scoală la 6 dimineața au pentru toaleta lor cel mult un săpun, un prosop și un pieptene, adesea cu dinții rupți. Trei minute după ce s-au dat jos din pat, sînt gata și se apucă de treabă.

Camera s-a răcit către ziuă și femeile, îngenunchind în fața sobelor ca în fața unor altare, reaprind focurile.

Alături de sobe au stat toată noaptea, pline cu porumb, ca să nu-și strice forma, ghetele cu care copiii au umblat în ajun prin ploaie sau zăpadă. Femeile le cercetează cu grijă și, uneori cu un suspin, privesc mai îndelung pingelele.

La ora 6 dimineața, în subsoluri sau în barăci de scînduri, cizmarii își reîncep munca. În viața unui oraș, cizmarii sînt oamenii care muncesc cel mai mult și mai fără folos. La 10 sau 11 noaptea, în maghernița lor e încă lumină.

Înăuntru, un om aplecat peste o gheată bate cu ciocanul. La miezul nopții și uneori și mai tîrziu, omul e tot acolo, izbind amarnic în talpa ghetelor. După ce au stat cîteva ore scufundate în întuneric, la 6 dimineața barăcile cizmarilor se luminează din nou și se aude iarăși ciocanul.

Între 5 și 6 dimineața, clopoțelul agățat la ușa brutăriilor începe să sune. Din fund, de după cuptoare, apar oameni greoi. Mîini păroase și pline de făină poartă pîinea spre mîini uscate, slabe, flămînde. Mîini de femei duc pîinea la sîn, ascunzînd-o sub șaluri vechi, cîrpite. Se aud glasuri de copil, și mîini mici, roșii de frig, apucă pîinea cu toată puterea de care sînt în stare.

Șase dimineața e ora pîinii negre pe care femei și copii o duc spre casă pe străzile periferiilor, ținînd-o strîns la piept, în dreptul inimii.

Spre 7 dimineața încep să sosească în București trenurile care au plecat de cu seară din orașele de la marginea țării. Locomotivele înaintează obosite în lungul peroanelor, și se opresc. Lumea din vagoane dă năvală, rostogolindu-se ca un val uriaș, spre ieșire.

Pe timp de iarnă, în lumina încă tulbure a orei 7, sînt oameni care văd pentru prima oară Bucureștiul și li se pare haotic. Orașul se desface din cețuri, părînd că atunci se naște, gigantic și monstruos.

Escrocii care își fac meseria în preajma gării pîndesc în colțul străzii, alegîndu-și victima. Naivul, buimac încă de somn, care vine pentru prima oară în acest oraș, se vede întîmpinat deodată de un fel de domn bucureștean, cu brațele deschise: "Cînd ai sosit în București?"

Cîte una din fetele de pe Calea Griviței, palidă, cu cearcăne la ochi, oprește vreun călător cu haine țărănești: "Vii să te-ncălzești puțin?"

Astfel se arată orașul, din zorii zilei, cu toată mizeria și ticăloșia lui.

Dar mai este și un altfel de oraș.

La șapte dimineața, cartierele Bucureștiului par teatrul unei vaste conspirații. La ora aceea, nu e casă a cărei ușă să nu se deschidă, lăsînd să se strecoare în stradă un om grăbit și preocupat. La răspîntii se strîng în pîlcuri. Tramvaiele îi poartă pe toți spre porțile uzinelor.

Tăcuți și gravi, par că se ignoră unii pe alții, dar se îndreaptă cu toții spre aceeași țintă.

În natură, ora 8 dimineața nu are o semnificație deosebită. În orașe, are însă una, cumplită: e ora registrelor. Peste noapte, registrele au stat închise în sertare sau în case de fier, ca în niște cavouri. Dar la ora 8 dimineața reapar.

E ora cînd în camerele cu pereții afumați și cu faimoasa inscripție "Scuipatul pe jos strict interzis", registrele sînt larg deschise, dînd iar la iveală tot amestecul lor de cifre, de vid și de moarte.

Un domn bătrîn, cu ochelari, cu umbrelă și cu galoși vechi, a luat dintr-o stație tramvaiul, l-a schimbat cu altul, s-a dat jos, a privit ceasul, a pornit-o repede, a dat un colț, a ajuns, a urcat gîfîind treptele, și-a zvîrlit paltonul și pălăria în cuier și s-a instalat la ghișeu, cu registrul în față, ca un călău lîngă cuțitul ghilotinei. E ora 8 fix.

La 8 și un minut, prima victimă se și prezintă. Caracatița birocratismului se trezește din somn și-l ia în primire: "Azi nu se poate. Vino mîine".

La 9 dimineața, femeile gospodine s-au întors de la piață și își încep munca. Dar mai întîi, se privesc cîteva clipe în oglindă. Bărbații sînt la slujbă, copiii la școală. Femeile au rămas singure în toată casa. Și se opresc în fața șifonierului cu oglindă. Într-o dimineață, descoperă cel dintîi fir de păr alb. Sînt năpădite de tristețe, de senzația timpului care trece, a ființei fizice care se macină și se ruinează.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Cu un suspin, pun mîna pe mătură sau montează pe colțul mesei mașina de tocat carne. Și truda, stăruitoarea și neștiuta trudă a fiecărei zile, începe.

În munca lor, bărbații construiesc. Pun cărămidă lîngă cărămidă, lemn peste lemn, trag linie lîngă linie; în fiecare minut au senzația că lucrul înaintează și seara se pot opri să-l contemple.

Munca femeilor e cum nu se poate mai ingrată. În fiecare zi o iau de la cap, fără să ajungă undeva. E o muncă în care nu se construiește, ci se repară mereu ceea ce în următoarele 24 de ore se strică iarăși. E ca în legenda meșterului Manole; numai că singure își zidesc trupul, între pereții casei în care sînt soții și mame, pentru ca viața să fie cu putință.

Nimeni nu-și dă seama cîtă istovitoare trudă înseamnă acest lucru obișnuit, al fiecărei zile: odăile curate, farfuriile și paharele la locul lor.

La 10 dimineața, spitalele cunosc cea mai vie activitate și cea mai mare emoție din cursul zilei. E ora "vizitei".

În restul timpului, saloanele lîncezesc. Bolnavii stau în paturi așezate la rînd, citesc o carte sau privesc în tavan. Au boli care se vindecă încet, răni a căror închidere întîrzie. Orele trec una după alta, monotone și lente, ca apele unui rîu leneș, plin de plante putrezite. Uneori, străbate din stradă claxonul vreunui automobil, și atunci bolnavii își aduc aminte că afară e un altfel de timp, ale cărui minute aleargă.

O singură dată pe zi această atmosferă se însuflețește. La ora cînd medicul-șef, însoțit de suita lui, părăsește cancelaria și începe vizita în saloane. La ora aceasta se hotărăște care bolnav trebuie urcat pe masa de operație.

În spitale, 10 dimineața e ora destinului. Desigur, oamenii pot muri la orice fel de ore. Dar atît cît au fost bolnavi, marile hotărîri pentru a-i salva, marile tentative pentru a învinge moartea, la ora 10 au fost luate. E ora cînd drumul bolnavilor poate porni spre moarte, sau înapoi spre viață. Oră cu soare uneori, pătrunzînd prin ferestrele mari, scăldînd în lumină saloanele; alteori, cu o ploaie posomorîtă și rece.

După ce medicul-șef iese pe ușa salonului, bolnavii se potrivesc în pat pentru o lungă așteptare. În vidul care începe, unii intră cu ochii în tavan, alții cu o carte. Timp de 24 de ore, nimic deosebit nu mai poate interveni în viața lor. Ora "vizitei" a trecut.

Tot la ora 10, sute de oameni palizi pornesc spre ușa din dos a spitalelor, pe unde sînt primiți bolnavii la consultații. Din cabinet, vorba medicului se aude pînă în sala unde pe bănci lungi așteaptă toți cei care s-au înscris în registru. Sînt multe femei îmbrobodite, în brațe cu copii care tușesc pînă se fac negri. Sînt bătrîni care abia își tîrăsc pe ciment șoșonii vechi, legați cu sfoară. Printre ei, cîte un tînăr slab, cu haine mai curate.

Întîi, se aude bolnavul tușind, apoi vocea doctorului: repaus, aer curat, lapte, ouă... Cuvintele cad grele, ca bucăți de plumb, în urechile celor care așeaptă să le vină rîndul. Repaus, aer curat, carne, lapte... Ca sub o povară, spinările încep să se încovoaie.

Către 11 dimineața, personalul hotelurilor începe să ciocănească la ușa acelor pasageri care n-au dat încă nici un semn de viață. Așa se descoperă sinuciderile despre care au să relateze ziarele de seară.

Dar în viața plină de contradicții a orașului, ora 11 poate fi socotită ora florilor.

În Piața Universității, țigăncile Bucureștiului trăiesc atunci ora celei mai mari exuberanțe, țîșnind în fața fiecărui trecător cu brațele pline de flori.

La ora 12 e miezul zilei. E o oră coaptă față de celelalte, care rămîn mai crude. E o oră matură, plină, rotundă. O serie întreagă de impresii, izvorînd din tot ceea ce se petrece în natură, duce la această senzație: s-a copt ceva în felul cum curge timpul, e un punct maxim, un miez la care s-a ajuns.

E ora cînd în drumul lui pe cer soarele a atins cel mai înalt punct și începe să coboare. Singura oră care s-a putut ști din cele mai vechi timpuri cu precizie. Ora cînd soarele trece la meridian. Un băț înfipt în pămînt, și iată anticul cadran solar; umbra descrește minut cu minut, pînă ce ajunge cea mai mică din cursul zilei. Atunci e ora 12. Ora celei mai mici umbre. Copacii și munții, care în răsăritul soarelui au azvîrlit peste pămînt umbre uriașe și fantastice, le văd cum la ora aceasta se strîng la picioarele lor, tot mai mici, gata să dispară. E cel mai înalt punct de triumf al zilei. Puțin mai tîrziu, soarele începe să coboare, și umbrele se întind din nou pe pămînt.

Și în oraș, miezului zilei îi corespunde un punct maxim al activității umane. Ceea ce începuse să se petreacă de dimineață pare că s-a împlinit și s-a copt. Străzile s-au umplut de oameni și de automobile. În birouri e timpul cînd telefoanele zbîrnîie mai nervos decît la orice altă oră a zilei. E ora ministerelor și a miniștrilor. E ora grea și dificilă, cînd miniștrii încep să primească în audiență. Un sfert din călătorii sosiți în București de la război și pînă azi, pentru această oră au venit. Ora cînd miniștrii iscălesc hîrtiile pe care ei le scot din buzunarul de la piept, de lîngă inimă.

E ora cînd din asemenea iscăliturі, pe asemenea hîrtii, se pot cîștiga zeci de milioane. Fabuloasele afaceri care s-au făcut în România în ultimii douăzeci de ani, la ora aceasta și-au primit certificatul de naștere. Pentru ora aceasta, călătoresc toată noaptea cu trenul și sosesc în București, prefecți, partizani politici, tot felul de oameni de afaceri. La 12, ceea ce fusese numai un proiect, numai vis, poate deveni realitate. Ministrul a iscălit. Și numaidecît păduri încep să fie tăiate, în gări se grămădesc vagoane cu porci, din Constanța își iau drumul vapoare cu petrol.

Ora marilor afaceri e o oră intensă și multiplă. Soarele trece la meridian, miniștrii iscălesc, orașul trepidează și vuiește. Tot la 12, sirenele fabricilor șuieră pentru repausul de prînz.

Oamenii plătiți cu 40 de lei își întrerup munca pentru o oră și, așezîndu-se pe lîngă ziduri, în cea mai mică umbră a zilei, scot din buzunare sferturi de pîine și desfac din bucăți de ziar castraveți murați.

Din cel mai înalt punct de pe cer, soarele luminează totul foarte bine.

1938

(*Bucureștii în literatură*,
texte alese și adnotate,
cu un cuvînt înainte de Radu ALBALA,
Editura pentru Literatură, 1962)

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Arhive bucureștene

Take Ionescu

Georgeta FILITTI

Din tot ce poate cuprinde o arhivă personală: acte de stare civilă, chitanțe pentru diferite cumpărături, polițe, planuri de casă, abonamente, carnete de membru în diferite organizații, invitații, menu-uri, cele mai interesante rămân, fără îndoială, scrisorile. Dacă mai ales e vorba de o personalitate politică implicată în evenimente capitale pentru țară, atunci această corespondență poate dobândi o valoare particulară. E și cazul misivelor trimise și primite de Take Ionescu (1858 – 1922), avocat, orator ("Tăkiță Gură de Aur"), om politic conservator. A fost vicepreședinte al Consiliului de Miniștri (1917 – 1918), ministru de Externe (1920 – 1921), prim-ministru și ministru de Finanțe (1921 – 1922). Campania vehementă pentru ralierea României de partea Antantei a făcut ca nemții, ocupând Bucureștii în decembrie 1916, să-i distrugă cu sălbăticie casa, jefuind-o complet și transformând-o apoi în cocină de porci. Când victoria aliaților a devenit realitate, statura politică a avocatului și oratorului român și-a cucerit adevărata dimensiune. Acest fapt transpare din contactele internaționale pe care le stabilește ca și din prețuirea ce îi arată corespondenții săi. A inițiat *Mica Înțelegere*, formă de cooperare multiplă a țărilor din centrul și sud-estul Europei, menită să creeze un "cordon sanitar" împotriva bolșevismului.

Take Ionescu a murit stupid la Roma, intoxicat cu *frutti di mare*.

Scrisorile publicate în continuare fac parte din fondul personal păstrat la Biblioteca Națională.

1. Take Ionescu către Iuliu Maniu

Paris, 28 dec. 1918

Iubite Domnule Maniu,

Am avut mare plăcere să văd la Paris pe d-nii Tillea[1] și Mocioni, amândoi amintindu-mi vechi suveniruri, pe Rațiu[2] și pe Alexandru Mocioni[3] pe care atât i-am cunoscut și i-am cinstit. Pe atunci nici ei nici eu nu puteam visa că așa de curând se va împlini visul nostru secular. S-a împlinit! La acest rezultat mulți au lucrat. Știu cât ai lucrat și D-ta. Parcă în ziua de Mai ori Iunie 1913 când te-am văzut ultima oară la București, la hotel *Capșa* unde locuiam atunci și unde venise și slovacul Milan Hodža[4]. Atunci, la 1913, a fost începutul, căci atunci s-a rupt de fapt România de către Austro-Ungaria. Tot restul a fost o urmare firească a celor din primăvara lui 1913.

D-nii Tillea și Mocioni au făcut aici cea mai bună impresie. Ați știut să alegeți pe cei doi tineri reprezentanți ai noului guvern românesc din țara de peste Carpați. Nu am decât să mă felicit de D-lor. Să sperăm că ne veți da României noi mai mulți tineri ca D-lor.

Am văzut memorandul D-tale, îl îndulcisem în unele puncte și era să fie dat ministrului de Externe de aici când a venit depeșa D-tale prin care s-a însărcinat Legațiunea română cu această misiune. De altfel multe din împrejurările din memoriu se schimbase deja. Dl. Mocioni, care sosește înainte de Dl. Tillea, vă va aduce o broșură cu actele de căpetenie ale Consiliului național, care luni de zile a fost singurul glas românesc în lume. Dl. Mocioni vă va prezenta și o telegramă a mea de ordin politic care nu va avea loc în acea colecție.

Pot să vă asigur că România unită s-a făcut. N-a fost ușor. Pacea încheiată la București[5] ne creiase mari greutăți. Știți, poate, că eu n-am primit niciodată ideia de a se încheia pace și nici acum nu-mi poate trece necazul cum s-a încheiat atunci pace și nu s-a adoptat ideia mea. Dar s-a făcut. Din fericire chestia recunoașterii Statului Cehoslovac, cursul așa de fericit al războiului în Occident, sfârșitul Austro-Ungariei și mișcarea D-voastre așa de curagioasă, așa de cumpănită, așa de admirabilă și munca noastră de aici a scăpat situația. Azi suntem siguri că de mâine înainte rămân de făcut fruntierele, oricum se va fixa, vom avea un stat nou, puternic și bogat. Și greutățile va începe atunci. Dacă ar fi să guvernăm România nouă ca pe cea veche, ar fi un păcat de neiertat. Totul trebuie reînnoit, totul trebuie refăcut. Mai ales spiritul public trebuie schimbat. O mare purificare, o strășnicie absolută în contra ticăloșilor și, mai presus de orice, război de moarte spiritului îngust de partid ori de gașcă. Pentru această operă D-voastre cei din Transilvania aveți să fiți principalii meseriași. Națiunea speră în D-voastră. Eu unul, fidel celor ce am făcut de la 1892 încoace, aștept și sunt sigur că nu mă înșel. D. Mocioni vă va explica multe lucruri pe care le-a văzut și auzit.

Nu știu când voi veni acolo. Am convingerea că sunt încă necesar aici. Aceasta o știu. Când voi simți că nu mai sunt de nevoie aici, voi merge în țară, deci și peste Carpați, căci mai ales acolo văd eu țara.

Încă odată vă felicit pentru tot ce ați făcut și vă rog spuneți la toți toată dragostea și prietenia mea.

Al D-tale devotat, Take Ionescu

Note

1. V. Tillea, jurist. Secretar al Consiliului Național Român din Viena (1918), secretar particular al lui I. Maniu.

2. I. Rațiu (1828 – 1902), jurist. Întemeietor și președinte al Partidului Național Român din Transilvania. Memorandist.

3. Al. Mocioni (1841 – 1909), jurist, om politic. Membru în Parlamentul din Viena din partea românilor bănățeni.

4. Milan Hodža, fruntaș naționalist slovac. În 1906 a întemeiat cu Iuliu Maniu ș.a. "Clubul naționalităților oprimate" din monarhia austro-ungară.

5. Pacea de la București, încheiată cu Puterile Centrale la 7 mai 1918, în condițiile ocupării unei părți a teritoriului național. Nu a fost ratificată și, prin urmare, nici aplicată.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

2. Emilia Rațiu către Take Ionescu

Sibiu, 5 nov. 1919

Scumpe și de toți românii iubite prietine,

Cu toată căldura inimei viu a Vă felicita pentru vitejeasca ținută cu care ați luptat și luptați pentru binele Patriei și a scump neamului nostru Românesc. Am urmărit cu mare interes toată acțiunea Dv. din Țară și streinătate și precum în trecut așia și în prezent sînt din tot sufletu[l] cu D-ta. Am aflat, scumpe Prietine, că ați scos o carte[1] și mai multe broșuri în limba franceză. Nepotul meu, care au avut fericirea de a Vă fi prezentat la Paris, și care e un entuziast admirator al Dv., mi-au spus de această carte, mult valoroasă și de mare interes pentru noi Românii. Viu cu toată încrederea și vă rog binevoiți a-mi trimite atât mie cât și fiicei mele Felicia câte un exemplar din această mult prețioasă carte, precum și câte o fotografie de ale Dv. și cu prețiosul Dv. *Autograf* sau cu dedicație scrisă de Dv. Ași voi să vă cunoască lumea și pe la noi. Și noi am fi mult fericite să avem convingerea că nu ne-ați dat cu totul uitări[i]. Noi și cercul prietinilor noștri, care e destul de mare, zilnic ne reamintim faptele mari ale Dvs. și zilnic ne ocupăm cu simpatica Dvs. persoană. Ar fi prea frumos să ne cercetați la Sibiu, până nu pleacă Consiliu[l] Dirigent la Cluj – poate s-ar putea face o înțelegere ca să se unească toate partidele în interesul și spre binele României Mari, căci numai uniți în toate poate fi România mare și puternică. Dv., scumpe Prietine, puteți face mult. Rog binevoiți de a-mi trimite prețiosul Dv. răspuns, precum și tot ce v-am rugat prin aducătorul acestor scrisori care e Emil Zaharie, șef la Interne.

Primiți mărturisirea sentimentelor mele de admirație și respect. Toată suflarea românească vă salută prin mine. Închei cu cele mai bune sentimente de afecțiune și aștept răspunsul Dv. Sînt continuu bolnavă.

Vechea Dv. aderentă,

Emilia Dr. Rațiu

Note

1. E vorba de *Souvenirs*, publicate de Take Ionescu la Paris, în 1919.

3. Dimitrie Ghika către Take Ionescu

Mardi, le 3 Août

Legation de Roumanie en France

Monsieur le Ministre,

Les velléités maghiarophiles de certains milieux et certains personnages ont subi une sourdine depuis quelques jours. Je crois bien que cela est en bonne parti dû à la réaction vive que nous avons mise en oeuvre, en union avec les Tchécoslovaques, M. Benes[1] en tête (les Serbes, en ce moment, sont inexistents; Trumbîtch repart avec Pasitch[2]; et, vis-à-vis de nous, il y a un sentiment de gène depuis Boulogne et Spa, qui a vu s'effriter les espoirs fermes en ce qui concerne les réparations).

Monsieur Paléologue[3] continue a remouer ses grandes idées, mais il a tout de même dû y mettre une feuille de vigne, en présence de notre émotion et de notre action; et je crois que, après l'entrevue de M. Titulesco avec M. Poincaré[4], qui a été et continue à être le support de M. Paléologue, les élans de ce dernier vers Budapest auront à tout de moins plus de discrétion. Nos collègues tchécoslovaques sont très précieux pour cette surveillance, car ils ont en Hongrie un excellent service de "rapports et informations" et sont à même de signaler jour par jour les intrigues qui s'y nouent et les agents qui s'y emploient.

Il reste toujours la menace de ce que peut amener une avance bolchévique jusqu'à la frontière slovaque; dans ce cas, que M. Benes ne veut pas admettre, il faut prévoir une nouvelle éruption hongroise, une offre pressante militaire et toute la manoeuvre par laquelle Teleki-Horthy[5] veulent briser le traité de Trianon[6] et, pour ce faire, obtenir, par le péril rouge, le titre "d'alliés". Ce serait là, pour nous, vis-à-vis de l'Entente et des opinions publiques d'ici, le tournant dangereux.

En ce qui concerne la charnière Galicie orientale, si essentielle pour nous, les nouvelles sont plutôt satisfaisantes; les éléments polonais de Posnanie (qui sont les meilleurs) y résistent vigoureusement à la poussée russe qui emploie là ses meilleurs troupes (car, au nord, d'après ce que j'ai recueilli ici, la résistance polonaise a été nulle; Grodno a été abandonné avant tout contact avec l'ennemi...).

Votre Excellence est très attendu ici. Sa présence y sera très utile. Les contacts directs valent plus que tout autre chose; le service de la propagande française m'a fait déjà demander plusieurs fois quand votre Ex. compte venir; il y aurait, je crois, en vue, une grosse manifestation, présidée par Poincaré. Mais, bien entendu, pour l'automne, au retour des vacances.

Le Danube a commencé hier. La Roumanie a reçu la vice-présidence en la personne de M. Stelian[7] qui est très à sa place et nous assure une excellente figure dans les débats.

Je clos en hâte cette lettre rapide, Monsieur le ministre, en vous priant de croire à mes meilleurs sentiments de très haute considération et de respect cordialement devoué.

D. G. Ghika

Note

1. Ed. Beneš (1884 – 1948). Ministrul ceh al Afacerilor Externe. Unul din întemeietorii Micii Înțelegeri. Membru al Academiei Române.

2. Nicola Pasič (1846 – 1926), inginer și om politic sârb. Prim-ministru al Regatului Sârbo-Croato-Sloven. Implicat în luptele politice din patria sa, și-a găsit refugiu în România.

3. Maurice Paléologue (1859 – 1944), ambasador al Franței în Rusia în timpul primului război mondial. Era nepotul de fiu al Saftei Văcărescu și al unui Alexandru Dumitrescu, fiul popii Dumitru de la biserica Nicolae Tabacu (de pe Calea Victoriei). Cf. I. C. Filitti, *Originea românească a ambasadorului francez Maurice Paléologue,* în vol. I. C. Filitti, *Omul prin operă*, ed. ns., Pegasus Press, 2004, p.163 și urm.

4. Raymond Poincaré (1860 – 1934), președinte al Franței (1913 – 1920). Membru al Academiei Române.

5. Horthy Miklós (1868 – 1957), om politic maghiar. În 1919 era ministru de Război în guvernul de la Szeged. În 1920 a devenit regent al Ungariei.

6. Tratat din 4 iunie 1920 care reglementa statutul Ungariei după război.

7. Toma Stelian (1860 – 1925), jurist, om politic liberal. Ministru de Justiție, apoi de Război.

4. Toma Stelian către Take Ionescu

Paris, 10 sept. 1920

Scumpe Domnule Take Ionescu,

Am primit cu plăcere, aseară, scrisoarea ce mi-ai trimis prin Stoicescu[1]. Azi dimineață primii o scrisoare de la prințul Ghika[2] însoțită de observațiile ce ți-a sugerat proiectul nostru.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Pe lângă cele coprinse în raportul ce-ți trimit prin curier, adaug următoarele:

Necazurile și truda mea de până acuma n-au fost zadarnice. Cred că am făcut treabă bună.

În afară de Conferință. Ai citit, desigur, articolul lui Gauvin din "Journal des Débats". Este rezumatul lungii convorbiri ce am avut cu dânsul îndată ce s-a reîntors din concediu. Am păstrat raporturi excelente cu dânsul din timpul pribegiei mele.

Cu "Le Temps" e ceva mai greu. Aranjasem o întâlnire cu unul din redactorii lui care-mi spusese că e însărcinat de Herbette chiar să vorbească cu mine. Și în ajunul zilei întâlnirei a apărut articolul care, cu toată patima ce trăda, cuprinde și lucruri bune. Cred că Paléologue a cerut lui Herbette articolul în preajma redeschiderii conferinței ca să facă presiuni asupra ei. Mâine voi revedea pre acel redactor. Mă voi sili să obțin ceva.

În Conferință. De la început m-am apropiat de sârbi și de slovaci. Au fost la mine, ne-am văzut de mai multe ori și am mers împreună, pre cât e cu putință.

Cu belgianul am stabilit îndată raporturi prietenești. Cu italianul e ceva mai greu fiindcă nu se poate compta pe el. Acuma în urmă cred că a primit instrucțiuni ca să se apropie de noi. E și foarte mediocru.

Grecul ne arată ostilitate cumplită. E un tip de bandit; a fost consul la Salonic pe când se comiteau în Macedonia atrocitățile grecești. Singurul care n-a căutat să-mi facă cunoștință. Cu consilierii lui tehnici am legat îndată raporturi bune. Sunt profesori la Universitatea din Atena. Deunăzi tocmai grecul a venit de mi i-a prezentat.

Din observațiunile ce ți-a sugerat prietenul nostru reiese aprehensiunea în privința Comisiunii Europene. Te rog să nu fii îngrijorat de aceasta. Cunosc prea bine sentimentul francezilor și englezilor în această privință pentru ca să stăruiesc în privința desființării ei. Am trecut-o cu vederea în proiectul nostru pentru a fi consequent cu punctul nostru de plecare. În sistemul nostru ea n-are ce mai căuta față de dispariția motivelor care au determinat înființarea ei. Discutarea existenței ei îmi va ușura susținerea că compunerea ei nu trebuie să se schimbe. Mă vei îndatora dacă în întrevederea cu Millerand[3] nu te vei angaja mai mult în această direcțiune.

Te rog să nu iei în nume de rău că m-am folosit în conferință de părți din instrucțiunile dumitale. Ele mi-au servit.

Trebuie să știi că președintele nostru era încredințat că avea să bacleze [din fr. *bâcler* – a închide] convenția în câteva zile. Păcat că nu se poate reproduce capetele lor când'i pun în fața greutății problemelor și a enormității soluțiunilor propuse de ei.

Personal n-am să mă plâng de atitudinea lor față de mine. Ceia ce însă mă plictisește și mă obosește e că, în fiecare ședință, trebuie să mă lupt cu ei, chiar și pentru a restabili adevărul în privința celor ce se hotărâse. Când voi avea plăcerea să te văd, am să-ți spun bucuros cari numai în Turcia s-ar fi înțeles.

Nu știu dacă voi reuși să fac vreun serviciu țării, ceia ce e sigur e că istoria asta mă îmbătrânește cu mulți ani. Și la vârsta mea de aceasta, mai ales, n-aveam nevoie.

La revedere, cu bine. Așteptând această plăcere, primește, te rog, afectuoase strângeri de mâini.

Toma Stelian

Note

1.Coty Stoicescu (1885 – ?), avocat al Ministerului de Finanțe. A negociat diferite convenții internaționale ale statului român.

2. Ministrul României la Paris.

3. Al. Millerand (1859 – 1943), om politic francez de expresie socialistă. Prim-ministru (1920), președinte al Franței (1920 – 1924).

5. Generalul Al. Averescu către Take Ionescu

1 oct. 1920

Domnule Ionescu,

Sunt informat că ai intenționea să treci prin Praga. În caz că este așa, te rog foarte mult două lucruri:

Într-un discurs pe care l-am primit aici in extenso Beneș a pășit în chestiunea zisei "Mici Antante", mai mult decât ceea ce putem face noi, înainte de a fi ieșit ea din starea de nebuloasă în care se găsește.

Al doilea lucru pentru care te rog este ca de la Praga să treci și prin Varșovia, bineînțeles dacă este în adevăr în intenționea d-tale să treci prin Praga. Avem foarte mare interes ca în unire cu Polonia să ajungem a solidariza toate statele limitrofe cu Rusia în ceea ce privește condițiunile pentru încetarea stării de astăzi și pentru menținerea stării ce s-ar creia prin tratative zise de pace, oricare ar fi evenimentele ce ar surveni ulterior în Rusia. Contele Skrjynsky este în Varșovia. Am avut înainte de plecarea lui de aici o lungă convorbire cu el în această privință. D. Florescu[1] este la curent cu chestiunea.

Alătur aici răspunsul pe care-l voi trimite guvernului de la Moscova; când vei primi scrisoarea aceasta probabil va fi deja trimis.

Aici situațiunea internă – neschimbată. Luptăm cu greutățile împroprietărirei, merge mai încet decât am dori, dar merge. Comisiunea lucrează la proectele de legi, opoziția se zvârcolește.

Îți urez să te întorci sănătos și mai ales cât mai repede. Eu sunt la limita puterii de rezistență.

Cu cele mai cordiale salutări, devotat,

general Averescu

Primesc în momentul de față o nouă telegramă de la Moscova pe care o alătur aici. Tot acum primesc și telegrama dumitale transmisă din Roma care încă nu a putut fi descifrată decât foarte incomplet. S-a cerut repetirea ei.

Mă bucură foarte mult faptul că atât Franța cât și Italia înțeleg a cuprinde în Mica Antantă și Polonia. După mine, astfel pusă chestiunea, se face un pas foarte serios în direcțiunea intereselor noastre. Atitudinea Franței în chestiunea Basarabiei îmi este inexplicabilă.

Va fi bine dacă vei putea obține suprimarea acestor noi amânări cu toate că, după cum știi, convingerea mea este că dacă faptul împlinit va mai avea nevoie de o sancțiune, aceasta nu trebuie căutată decât în vârful baionetei soldaților noștri.

Reînnoiesc salutările mele cordiale,

general Averescu

Note

1. Al. Florescu (m. 1925), diplomat și ziarist (a întemeiat "La Roumanie" și a fost director la "Epoca"). S-a aflat în post la Paris, Atena și Varșovia.

6. Take Ionescu către Derussi

[Varsovia] le 31 oct. 1920

Ici réception très chaleureuse. Hiott nous télégraphiera aujourd'hui les détails. Benes a télégraphié à Bucarest les discours échangés au déjeuner d'hier. Je vous signale son

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

langage si conciliant envers la Pologne; ceci est un vrai succès quand on connait la manière dont la presse polonaise maltraite la Tchécoslovaquie. Toute idée d'une entente exclusive entre la Roumanie et la Pologne serait une véritable folie, je puis dire une crime, auquel jamais je ne participerai. Quant à l'idée d'y introduire aussi la Hongrie, je la considère comme une bouffonnerie.

Vous voyez donc dans quel esprit je vais agir à Varsovie. Je ne m'attends pas à un résultat immédiat, mais je suis sûr que ce voyage aura beaucoup aidé.

Si l'Allemagne nous propose un ministre compromis par son attitude pendant la guerre, il faut le refuser comme d'autres pays ont refusé le fameux von Lucius.

Je vous prie de communiquer en toute discrétion au Président du Conseil que mardi j'ai reçu à Paris la visite du ministre de Grèce qui m'a dit qu'il espérait que M. Venizelos[1] accepterait le prince Georges au trône si le roi Constantin abdiquerait en sa faveur et si on pouvait donner des garanties que le prince Georges était définitivement guéri de toute sympathie vis-à-vis de l'Allemagne. Le ministre de Grèce m'a demandé si, le cas écheant, je voulais m'entremettre dans cette question si délicate, étant donnée la confiance absolue que Venizelos a en moi. Je l'ai prié d'écrire immédiatement à Athènes par courrier spécial et si Venizelos croyait possible une pareille solution, j'étais prêt à venir à Athènes quand il me le demanderait. J'ajoutais que M. Venizelos pouvait compter sur la loyauté, tant envers lui et la Grèce qu'envers la politique antiallemande. Cette lettre est partie pour Athènes.

Ici, ce matin, j'ai vu le chargé d'affaires de Grèce qui est un ami de Venizelos et je l'ai prié de télégraphier aujourd'hui même à Venizelos dans le même sens.

Si, par bonheur, la réponse était favorable en principe, j'irais à Athènes de Belgrade où je ne pourrais aller qu'après avoir passé peu de temps à Bucarest et aussi mon voyage pour le public ne serait attaché en rien à la question de succession dans laquelle il faut éviter à l'opinion publique grecque de croire que je me mèle.

Il ne faut pas considérer ceci comme une probabilité sérieuse, mais c'est une possibilité que je ne veux pas abandonner au hasard. Je regrette que les circonstances ont été telles et je n'ai pas pu être à Athènes aussitôt après la mort du roi Alexandre, car je suis sûr qu'alors les chances auraient été plus grandes.

La Grèce n'ayant pas de représentant à Varsovie, je ne pourrai plus rien apprendre jusqu'à Bucarest.

Take Ionescu

Note

1. Eleftherios Venizelos (1864 – 1936), om politic grec, v. C. Iordan, *Venizelos şi românii*, Omonia, 2004.

7. Eugène Lautier către Take Ionescu

Paris, 8 décembre 1920

Mon cher Ministre et ami,

Il y a un mois environ, je vous ai écrit pour vous annoncer que je prenais la rédaction en chef de l'HOMME LIBRE. Ma lettre a dû vous parvenir avant que vous ne soyez rentré à BUCAREST.

Je vous écris aujourd'hui pour vous signaler un article récent que j'ai publié dans mon journal. Comme je vous l'avais dit à PARIS lorsque j'ai eu l'honneur d'être reçu par vous, je suis tout à fait partisan de votre politique et vous pouvez compter que je la soutiendrai. Je ne sais pas si l'HOMME LIBRE parvient en Roumanie et si quelques unes de vos administrations ou quelques uns de vos journaux sont abonnés. J'aimerais qu'il y fut répandu. La Roumanie et vous-même verriez que votre politique est soutenue en Orient par un publiciste qui a fait ses preuves et dont le journal est justement considéré.

Il me serait très agréable de recevoir de temps en temps des nouvelles de vous et de vos intentions, mais je n'en ai point parlé à la Légation ici, ne sachant à qui m'adresser; et je préfèrerais, d'ailleurs, que nos relations fussent directes. Si cela vous était agréable, vous pourriez me trouver vous-même un correspondant à BUCAREST, à défaut d'un de vos amis personnels de la Légation. Je serais ainsi pour ainsi dire en rapports directs avec vous et je suivrais avec l'attention qu'il méritent vos efforts en Orient.

Voilà plus de vingt ans que nous nous connaissons, vous et moi. J'imagine que nos relations, fondées uniquement sur l'estime réciproque, doivent être plus étroitment maintenues et peuvent fructifier pour le bien commun et dans l'intérêt de nos deux pays.

Il va sans dire que vous pouvez toujours compter, maintenant comme par le passé, sur ma discrétion absolue. Non point que nous ayons jamais fait ou que nous voulions faire quoi que ce soit de répréhensible, au contraire; mais je tiens à vous préserver de ceux qu'on appelle, à BUCAREST comme à PARIS: les raseurs.

En attendant de recevoir de vos nouvelles d'une manière quelconque, veuillez agréer, mon cher Ministre et ami, les assurances de mon plus affectueux dévouement.

Eugène Lautier

8. Take Ionescu către generalul Al. Averescu.

Nedatată, netrimisă

Au moment de quitter Rome jeudi soir, le Ministre des Affaires Etrangères qui est venu me faire ses adieux à la gare, m'a renouvelé sa déclaration de parfaite entente avec nos vues, et faisant une allusion à peine voilée, m'a laissé entendre qu'en Italie, on verrait avec plaisir un projet de mariage entre le Prince Carol et une princesse italienne.

C'était une suite à la conversation que j'avais eue avec lui et dans laquelle, me parlant du voyage du Prince Carol, il m'avait adroitement laissé comprendre que lorsqu'un temps se serait écoulé, montrant que le Prince Carol avait renoncé à ses projets antérieurs, on pourrait reprendre les anciens projets d'union entre les deux Maisons Royales.

Probablement qu'entre sa conversation avec moi et mon retour de Naples, il aura parlé avec le Roi, et le Roi lui aura demandé de me faire cette nouvelle communication qui ne parlait plus d'un temps à attendre, mais d'un projet à réaliser aussitôt que nous voudrions.

Vous pensez bien que, ni dans la première conversation, ni dans la seconde, je n'ai fait aucune avance, ni mis les points sur les I, mais je crois que ce que le Ministre des Affaires Etrangères m'a dit est trop intéressant pour que vous ne le sachiez pas aussitôt.

J'ajoute que pendant tout mon voyage en Italie, à Rome comme à Naples, on s'est donné toutes les peines pour nous montrer la satisfaction que cette visite leur causait. Ainsi, ils ont tenu à ce que je voyage jusqu'à Paris dans le Wagon Ministèriel qu'ils avaient mis à ma disposition dès mon arrivée en Italie.

Take Jonesco

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Memoria caselor

Casa de la Mărțișor – universul arghezian

Florin PREDA

Cu o satisfacție pe care nu o dă literatura am bătut câteva lemne cap în cap și spinare peste spinare ca să ajung să pun pe picioare o clădire de gospodărie ajunsă în vârf.

Așa își caracteriza poetul Tudor Arghezi domeniul bucureștean pe care a luat naștere un mit material al literaturii române: Casa de la Mărțișor.

Loc de periferie al Capitalei, pe vremea când Tudor Arghezi, conform actului de proprietate nr. 1016 din 10 iunie 1926, cumpăra un teren de 17.750 de metri pătrați, Mărțișor este o adresă aflată în apropiere de Piața Sudului. Aici și-a ridicat Arghezi o casă impunătoare, "nu de om bogat ci de om căruia îi plăcea să trăiască", compusă în final din 18 camere plus dependințe, toate încadrate într-o curte mare. În această curte, opera și viața arghezian se împletesc prin cele trei morminte care se află aici. La o margine, alături de cușcă, se află mormântul faimosului Zdreanță. Mormintele "coanei Paraschiva", cea a cărei ciorbă "face mai mult decât toată literatura mea", după spusa poetului, și al celui care a zămislit tot acest rai pământesc, *omul Tudor Arghezi*, sunt sub protecția unei masive cruci de piatră și la umbra unui nuc bătrân.

Prima care se vizitează este tipografia, o clădire separată de casă, și spațiul unde talentul gazetarului acid și-a găsit locul de manifestare prin editarea "Biletelor de papagal". Aici, în expoziția amenajată prin grija Muzeului Literaturii Române și a fiicei scriitorului, Mitzura, este expusă o largă paletă din publicistica arghezian (volume de poezii și de proză, manuscrise, documente, reviste editate de scriitor), Cartea de meșter tipograf a scriitorului și Brevetul de practicare a meseriei de tipograf, atmosfera locului fiind accentuată prin bogata iconografie a Mărțișorului.

Din casa propriu-zisă se poate vizita numai etajul. Camera de lucru a poetului este, la fel ca și în cazul Casei Memoriale "George Călinescu", cea mai reprezentativă pentru literatura lăsată posterității. Pe lângă masa-birou la care au fost create capodoperele argheziene și la care s-au consumat îndoielile Poetului, se află un pat mic de fier, pe care, după cum spune custodele, "dormea mai mult aici că era un poet de noapte", un fotoliu și, o altă asemănare cu G. Călinescu, cea mai mare parte a bibliotecii.

În tot acest spațiu de cultură și neliniște creativă se regăsește și o amintire de tinerețe, poate, a călugărului căutător de divinitate care s-a dorit a fi Tudor Arghezi: o mare icoană din lemn, veche de peste 150 de ani.

Alături de camera de lucru se află o veritabilă "cameră a trofeelor" în care sunt expuse distincțiile, medaliile, premiile primite de stăpânul domeniului de la Mărțișor, precum și lucrările de artă lăsate în semn de prietenie și omagiu de numeroșii săi prieteni artiști. Atrage atenția Premiul european Gottfried von Herder, ce i-a fost acordat scriitorului la 30 aprilie 1965. Tudor Arghezi devenea astfel primul scriitor român laureat al acestei prestigioase distincții.

Dacă primele două camere sunt mai mult ale *artistului*, următoarea aparține *omului*. Aparatul de radio Atwater Kent (datând din 1927), ceasul de buzunar și cel de mână, legitimațiile de membru al Academiei Române, de scriitor și ziarist, sau ochelarii de motocicletă din perioada helveto-franceză (1906 – 1910), genții de voiaj și geamantanul conturează o imagine, desigur incompletă, a celui care a fost în viața cotidiană Tudor Arghezi. Dar ea tinde să se completeze cu cea mai frumoasă cameră a casei: camera lui Mițu și Baruțu. Pătrunzând în ea, pătrunzi de fapt în universul *Cărții cu jucării*. Regăsesc aievea jucăriile, dulăpiorul, scaunele, tăbliețele pe care cei doi copii au învățat să citească, adică tot universul unei copilării frumoase, petrecută sub umbra binefăcătoare a unui părinte atent.

Sufrageria și adăpostește un gramofon și un samovar, care odihnesc în atmosfera creată de numeroasele tablouri și portrete.

Biblioteca cea mică (trei corpuri ce adăpostesc câteva sute de volume), un magnetofon din 1956, o fotografie cu Tudor Arghezi la 82 de ani și două minihărți ale Europei cu însemnele scriitorului călător sau traducerile în cele peste 23 de limbi ale creației argheziene, se află într-o cameră ce încheie turul Casei de la Mărțișor.

Un loc despre care Tudor arghezi spunea: "*Mărțișorul este patria literaturii mele. De acolo au ieșit* Cuvintele Potrivite *și toate scrierile adunate acum într-o mulțime de volume, gândite la o masă dintr-o cameră mică pe care mi-o rezervasem pentru reverie*". ("Manuscriptum", nr. 2/1972)

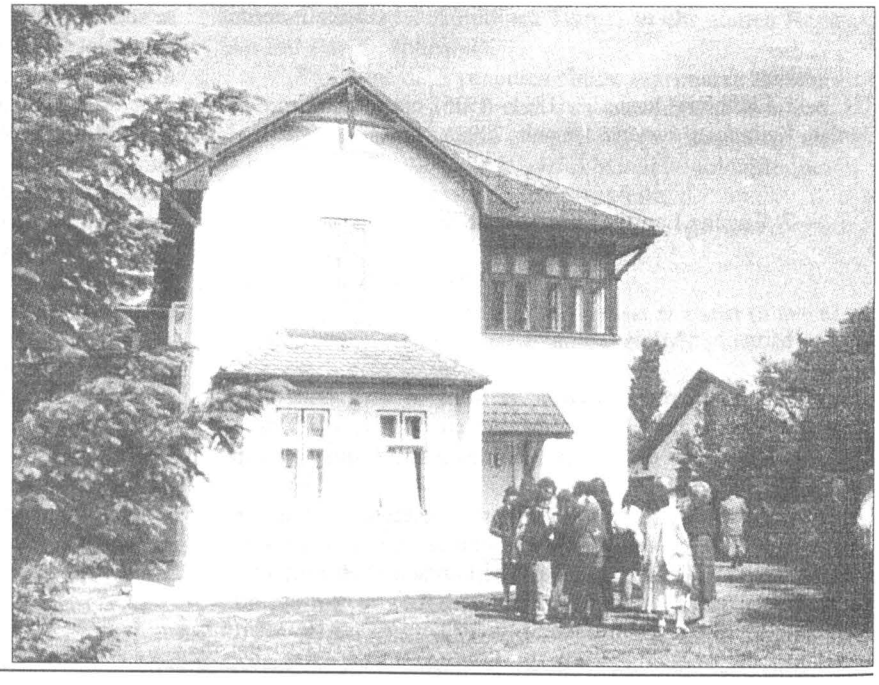

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Patrimoniu

Din colecția de Memorie locală "N. Iorga" a Bibliotecii Metropolitane București

Anatole FRANCE, de l'Académie Française, *Les Contes de Jacques Tournebroche*
Illustrations de Léon Lebègue, Paris, Calman-Lévy, Editeurs, 1909

Din Cuprins: *Le gab d'Olivier*; *Le miracle de la pie*; *Frère Joconde*; *La picarde, la poitevine*; *La leçon bien apprise*; *Le paté de langues*; *De une horrible paincture*; *Les étrennes de mademoiselle de Doucine*; *Mademoiselle Roxane.*

Raymond HESSE, *Riquet à la houppe et ses compagnons*
Préface de Anatole France, illustrations de Gus Bofa, Éditions Mornay, 1923

M. Raymond Hesse est notre Ésope; il nous présente la vérité sous le voile de la fiction et ainsi nous la fait connaître, nous la rend supportable et nous la fait presque aimer. Est-il encore besoin d'apologues et de fables, demanderez-vous, pour présenter aux hommes, sans trop les fâcher, des idées justes et des pensées raisonnables? Je vous répondrait qu'il en faut plus qu'au temps d'Ésope, parce que nos contemporains sont infatués de faussetés superbes et de mensonges flatteurs que les anciens, plus simples, n'avaient pas encore trouvés. Aussi les belles et riantes fictions de Raymond Hesse viennent-elles en temps utile... (Anatole France)

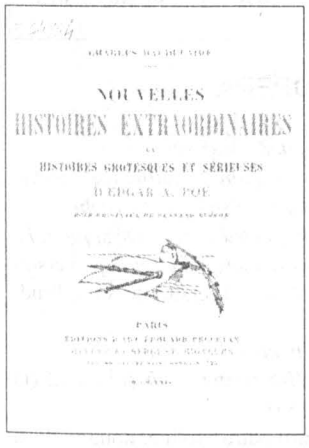

Charles BAUDELAIRE, *Nouvelles histoires extraordinaires et histoires grotesques et sérieuses d'Edgar A. Poe*
Bois originaux de Fernand Siméon, Paris, Éditions d'Art Édouard Pelletan, Helleu et Sergent, Éditeurs, M.CM.XXIV

A Madame Maria Clem
A Milford, Connecticut (États-Unis)

Il y a bien longtemps, Madame, que je désirais réjouir vos yeux maternels par cette traduction d'un des plus grands poëte de ce siècle; mais la vie littéraire est pleine de cahots et d'empêchements, et je crains que l'Allemagne ne me devance dans l'accomplissement de ce pieux hommage à la mémoire d'un ecrivain qui, comme les Hoffmann, les Jean-Paul, les Balzac, est moins de son pays que cosmopolite. Deux ans avant la catastrophe qui brisa horriblement une existence si pleine et si ardente, je m'efforçais déjà de faire connaître Edgar Poe aux littérateurs de mon pays... (Ch. Baudelaire)

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Comemorare

GEORGE ENESCU

7 august 1881 – 5 mai 1955

Pentru a merge din satul meu natal în marea cetate unde se sfîrşeşte drumul meu, am luat o cale plină de praf, străjuită de arbori care se duc, se duc spre infinit. Era lung, desigur, acest drum. Ce scurt mi s-a părut…

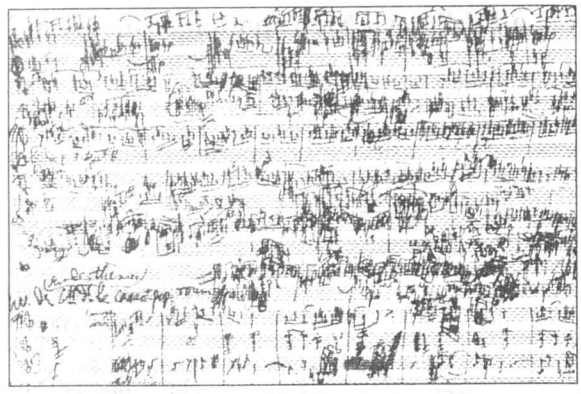

Tot ce mi-a rămas ca forţă şi energie le consacru pentru creaţiunile mele muzicale, cu care am înţeles să slujesc neamul nostru românesc.

Comemorarea a jumătate de veac de la trecerea în eternitate a lui George Enescu

La 5 mai 2005 se împlinesc 50 de ani de la trecerea în nefiinţă, la Paris, a lui George Enescu (1881 – 1955), cel mai mare muzician român, una din personalităţile artistice de geniu ale secolului XX, care s-a impus în egală măsură ca violonist, compozitor, dirijor şi pedagog de reputaţie mondială. Anul comemorativ 2005 a fost declarat "Anul Internaţional George Enescu". Muzeul Naţional "George Enescu" a organizat în luna februarie, în aula Palatului Cantacuzino, un recital al cvartetului Voces cu lucrări camerale enesciene. Pe plan internaţional, la Cagliari, dirijorul Cristian Mandeal a prezentat pe 7 ianuarie a.c., în premieră italiană, opera enesciană *Oedipe*, cu Ştefan Ignat în rolul principal, inaugurând astfel Anul Internaţional.

În ultima săptămână a lunii februarie o formaţie camerală a Filarmonicii din Berlin a avut în program *Octetul* de Enescu. La Malaga, în Spania, dirijorul de origine română Octav Calleya, prezent des pe estradele bucureştene, a organizat la filarmonica locală recitaluri şi concerte simfonice cu lucrări ale compozitorului comemorat.

Festivalul şi Concursul Internaţional "George Enescu", ediţia a XVII-a, va avea loc la Bucureşti în perioada 4 – 20 septembrie 2005, sub preşedinţia de onoare a lui Ioan Holender, directorul general al Operei din Viena.

"Anul Internaţional Enescu" va fi marcat printr-o serie de manifestări organizate de instituţii culturale din ţara noastră şi Republica Moldova.

În organizarea Bibliotecii Metropolitane Bucureşti, a Bibliotecii Municipale "B.P. Haşdeu" din Chişinău şi a Fundaţiei Culturale "Onisifor şi Octavian Ghibu", în zilele de 27 – 28 mai 2005, la Chişinău, vor avea loc: un simpozion consacrat artistului comemorat, cu participarea unor oameni de cultură şi artă, muzicologi, istorici, publicişti din România şi Republica Moldova; un concert *George Enescu*, susţinut de elevi şi studenţi din Republica Moldova; dezvelirea unei plăci commemorative *George Enescu*.

Gheorghe ŢIŢEICA

În viaţa de muncă extraordinară pe care ai dus-o din copilărie şi pînă astăzi, cele două personalităţi întrunite în fiinţa d-tale – cea de executare şi cea de creaţie artistică – şi-au ţinut cumpănă fericită una alteia. Pretutindeni în lume numele d-tale inspiră respect, admiraţie şi entuziasm, care, fireşte, se răsfrîng asupra ţării noastre. D-ta faci, prin activitatea d-tale superioară, cea mai bună şi mai frumoasă propagandă naţională. D-ta eşti astfel în străinătate un strălucit reprezentant al neamului românesc, iar acţiunea d-tale de misionar pentru cunoaşterea şi înţelegerea ţării e sigură şi durabilă.

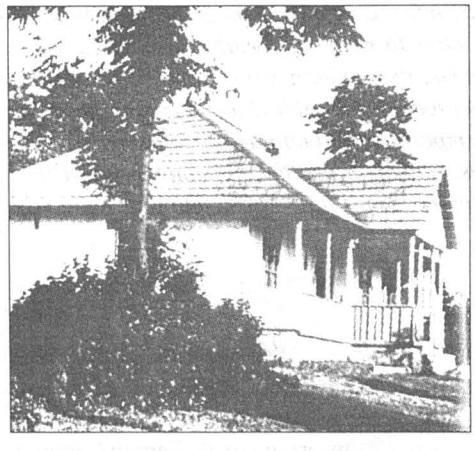

Amintirile mele din copilărie sunt aşa cum se cuvine, simple şi naive, dar destul de adînc întipărite în memorie… Casa noastră era aproape ascunsă într-un crîng de salcîmi şi tufe de aluni. Nu avea etaj; acoperişul era vechi, de şindrilă, iar pereţii văruiţi. Cît ţinea faţada, se întindea un cerdac vopsit în albastru…

Forţele mele s-au străduit să iubească muzica şi să încerce a o crea. Dacă numărul lucrărilor mele este relativ restrîns, aceasta fiindcă am vrut să dau – o spun fără orgoliu – ceea ce aveam mai bun în mine. N-am publicat decît ceea ce am considerat relativ finit.

OPERA

- 1897: *Poema română*, suită simfonică
- 1897: *Sonată pentru pian şi violină* (re major)
- 1897: *Suită pentru pian solo în stil vechi*
- 1897: *Trei melodii pentru voci grave şi pian*: *Le désert* (versuri de Jules Lemaître); *Le galop* (versuri de Sully Prudhomme); *Soupir* (versuri de Sully Prudhomme)
- 1899: *Variaţiuni pentru două piane*
- 1899: *Sonata a II-a pentru pian şi violină* (fa minor)
- 1900: *Octet*, pentru patru violine, două viole şi două violoncele
- 1901: *Simfonie concertantă pentru violoncel şi orchestră*

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Mihail JORA

La spital, Maestrul s-a așezat la pian și, într-o tăcere de mormînt, a executat cele dintîi măsuri ale Nopții mele de vară. *Apoi și-a luat vioara și a cîntat* Sonata primăverii *de Beethoven și cîteva bucăți de Kreisler... așa cum știa el să cînte. N-aș putea să explic puterea de reacție pe care vraja cîntecului său a produs-o atunci în sufletul meu. Atît pot să spun că ziua aceea de 8 noiembrie 1916 a fost hotărîtoare pentru mine. Enescu mi-a redat în clipele acelea dorința și voința de a trăi, pe care le pierdusem. A dat putere organismului meu să lupte contra răului ce-l năpădise fără putință de scăpare și m-a înviat din morți.*

Nicolae IORGA

La Oedip, *toate accentele se unesc pentru a forma o strălucită operă în care o întreagă viață se rezumă și atîtea din ele sunt ale noastre, în adevăr ale noastre, chiar dacă străinii nu pot ghici de unde vin. De la noi solemnitatea care se găsește atavic în sufletul celui născut pe plaiurile vechii Moldove eroice, acea maiestate calmă ca a biruitorilor voievozi; de la noi pietatea adîncă și discretă ca a acelorași domni înălțători de sfinte lăcașuri, cu adînc de umbră și pace șoptită a rugăciunilor de noapte tîrzie; de la noi duioșia, plînsetele de fluier în amurguri dumnezeiești de blînde și mai ales de la noi acea strămoșească măsură, acea înfrîngere a tot ce strigă, țipă și urlă... acea oprire de la orice gest care trece de la o margine instinctiv întinsă în fața oricărei manifestații sufletești, care, ca să fie sinceră, nu trebuie să iasă din misterul intimității celei mai desăvîrșite.*

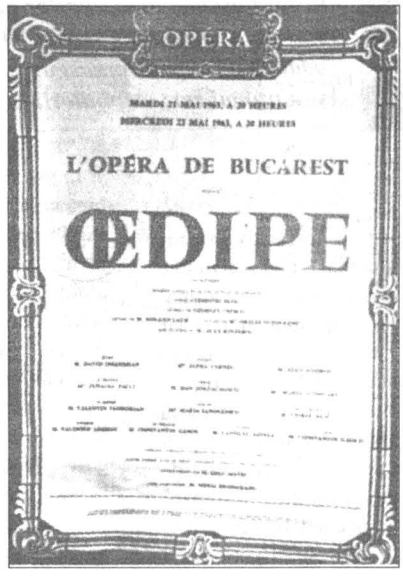

În 1905, aveam obiceiul să ne reunim, la Paris, pentru a face muzică de cameră: Ysaye, vioara I, Jacques Thibaud, vioara II, Fritz Kreisler, violă, Pablo Casals, violoncel și eu la pian. Cîntam numai pentru bucuria de a cînta. Cîțiva prieteni ne ascultau, dar de fapt, cîntam pentru noi, pentru plăcerea noastră

- 1903: *Suită pentru orchestră* (do major)
- 1903: *Suita pentru pian nr. 1*
- 1901: *Rapsodia română nr. 1* (la major)
- 1902: *Rapsodia română nr. 2* (re major)
- 1902: *Intermezzo pentru instrumente de coarde* (sol major)
- 1903: *Intermezzo pentru instrumente de coarde* (sol major)
- 1905: *Simfonie* (în mi bemol)
- 1906: *Dixtuor*, pentru două flaute, oboi, corn englez, două clarinete, două fagoturi, doi corni
- 1907 – 1908: *Șapte cîntece pe versuri de Clément Marot*
- 1909 – 1911: *Cvartet pentru pian, violină, violă și violoncel* (re major)
- 1913: *Simfonia nr. 2* (la major)
- 1915 – 1916: *Pièces impromptues* pentru pian
- 1915 – 1916: *Trei melodii* (versuri de Fernand Gregh)
- 1915: *Suita a II-a pentru orchestră*
- 1919: *Simfonia nr. 3* (do major)
- 1921: *Cvartet pentru două violine, violă și violoncel* (mi bemol major)
- 1950 – 1951: *Cvartet nr. 2 pentru două violine, violă și violoncel* (sol major)
- 1920 – 1923: reducția de pian; 1923 – 1931: partitura de orchestră, *Oedip*, tragedie lirică în patru acte și șase tablouri, libret de Edmond Fleg
- 1924: *Sonată pentru pian* (fa diez minor)
- 1926 – 1931: [*Sonata a II-a pentru pian*] (schițe) (mi bemol minor)
- 1934: *Sonata a III-a pentru pian* (re major)
- 1926: *Sonata a III-a pentru pian și violină* (*în caracter popular românesc*) (la minor)
- 1898: *Sonată pentru pian și violoncel* (fa minor)
- 1935: *Sonata a II-a pentru pian și violoncel* (do major)
- 1938: *Suita sătească* (nr. 3) (Suita a III-a pentru orchestră) (re major)
- 1940: *Impresii din copilărie*, pentru violină și pian (re major)
- 1940: *Cvintet pentru pian, două violine, violă și violoncel* (la minor)
- 1944: *Cvartet nr. 2 pentru pian, violină, violă și violoncel* (re minor)
- 1951: *Vox Maris*, poem simfonic
- 1948: *Uvertură de concert pe teme în caracter popular românesc*
- 1954: *Simfonie de cameră* pentru 12 instrumente

Texte și imagini din *George Enescu. Omagiu cu prilejul aniversării a 100 de ani de la naștere*, cuvînt înainte de Zeno VANCEA, Editura Meridiane, București, 1981.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Istoria cărții

BICENTENAR SCHILLER
1759 – 1805

Umanitate și toleranță au început să devină spiritul dominant al vremii noastre... razele lor au pătruns pînă în forurile justiției și chiar mai departe, în inimile prinților. Ce rol au avut scenele noastre în această operă divină? Nu sunt ele acelea care au lărgit cunoștințele oamenilor despre om, despre mecanismul ascuns al acțiunilor lui? O clasă de oameni îndeosebi are motive să fie mai recunoscătoare scenei. De-acolo aud stăpînitorii lumii ceea ce n-aud niciodată sau numai rareori au prilejul să audă: Adevărul; ceea ce nu văd nicicînd sau numai rar; stăpînitorii lumii văd aici pe om.

Tudor VIANU

Schiller a trăit patruzeci și șase de ani. A fost activ în cîmpul literaturii în timp de un sfert de secol. Nici viața, nici activitatea lui literară n-au fost prea lungi... Desigur, nu putem spune ce ar mai fi scris Schiller dacă soarta i-ar fi dăruit o viață mai lungă, dar putem afirma că, în timpul relativ scurt în care s-a constituit, opera lui Schiller conține toate elementele capabile să definească o personalitate completă, una din cele mai înalte ale vremii lui. Această bogată înflorire a geniului lui Schiller este uimitoare, mai întîi, prin condițiile în care s-a desfășurat: existența rătăcitoare, lipsurile de multe feluri în prima perioadă a vieții, necesitatea de a-și împărți timpul între lucrările literare creatoare și cele secundare, remunerative, apoi boala la răstimpuri din ce în ce mai dese în perioada a doua. În timpul relativ scurt al vieții lui și în împrejurări aproape tot timpul neprielnice, Schiller a ridicat totuși o operă bogată și care nu dă în nici un moment impresia unor lacune, prin hărnicia extraordinară, prin ritmul și felul muncii lui literare. Creația literară este de timpuriu, pentru Schiller, forma însăși a vieții lui. Îndată ce părăsește ideea unei cariere medicale, Schiller nu mai înțelege a trăi altfel decît ca scriitor. Misiunea vieții lui este creația operei frumoase, și acestei misiuni îi sacrifică el activitatea de profesor, apoi aceea de redactor și coordonator al vieții literare, căreia într-un timp i s-a consacrat cu zel prin șirul publicațiilor periodice conduse de el.

Schiller a fost deci, în primul rînd, scriitor, unul din cei dintîi care realizează tipul profesional modern al acestuia. A fost însă scriitor într-o vreme care oferea atît de puține posibilități profesiunii scriitoricești! A trebuit să înmulțească deci lucrările pe care le-am numit "remunerative", pentru a asigura temelia materială a existenței lui și a familiei. A trebuit apoi să accepte protecția unui mecenat, o condiție aproape generală pentru toți scriitorii vremii. Fără ocrotirea unui principe și fără subvenția sau fără situația socială și materială acordată de acela, nu putea trăi și lucra nici un scriitor al vremii. Acesta a fost și cazul lui Schiller, dar în tot timpul petrecut în sfera curții din Weimar, scriitorul a arătat cea mai mare independență morală pe care o putea atinge un artist sau un gînditor al epocii. Nu numai că nu caută să înmulțească atingerile lui cu curtea, dar mai degrabă le evită, și aspirația lui socială, aceeași la întreaga burghezie germană, dobîndește o expresie literară, pe care trebuie s-o socotim mai curajoasă decît a oricărui alt scriitor german al epocii. Ne găsim, în timpul vieții poetului, în perioada de pregătire a revoluției franceze, în timpul acesteia și la începutul dictaturii lui Napoleon. Atmosfera prerevoluționară poate fi simțită în lucrările de tinerețe ale poetului, în *Hoții* sau în *Intrigă și iubire*. Filonul libertar se continuă apoi pînă în ultimele opere, pînă la *Wilhelm Tell*, dar nu fără derivații către părăsirea luptei pentru libertate, mai ales în scrierile filozofice și în lirica ultimilor ani. Idealul estetic-umanist, al personalității armonioase, în locul idealului revoluționar al tinereții, soluția individuală de viață în locul soluției obștești, asigurată prin lupta colectivă a unei întregi clase sociale, fixează punctele extreme ale evoluției sociale și morale ale lui Schiller, în condițiile vremii lui...

Începîndu-și viața în împrejurări foarte grele, fugar rătăcitor fără nici o siguranță a zilei de mîine, trăind într-o vreme din singurele binefaceri ale prietenilor, luptînd cu nevoia mai tot timpul, bolnav adeseori și, în ultima lui epocă, foarte grav bolnav, Schiller nu s-a descumpănit sufletește niciodată. Secolul al XIX-lea, începînd cu romanticii, va cunoaște, în multe exemplare, tipul poetului nefericit, sărac, rătăcitor și bolnav și care, dînd expresie acestor tare ale destinului său, a răspîndit în juru-i, ca o contagiune, sentimentul îndurerat sau deznădăjduit al vieții... Este adevărat că uneori, mai cu seamă în poeziile lirice, Schiller a exprimat melancolia timpului, împreună cu nostalgia către forme de viață mai vechi ale omenirii, către ceea ce își închipuia a fi fost forma greacă de viață. Dar chiar atunci cînd s-a întors către trecutul omenirii, el a extras de acolo precepte și îndrumări capabile de a fi propuse timpului său...

În sufletul atît de sănătos, ferm și curat al lui Schiller s-au dezvoltat sentimentele unei sociabilități cuprinzătoare și entuziaste. Printre simțirile, exprimate în poeziile lirice sau întrupate de eroii dramelor sale, se cuvine să notăm mai întîi patriotismul său. Deși a trăit într-o vreme în care Germania se găsea în regimul feudal al micilor state, fără alte relații între ele decît legătura de vasalitate a principilor, care îi subjuga față de împăratul Germaniei, Schiller a scris și a gîndit totdeauna pentru întreaga comunitate germană... Dar deși legat atît de adînc de realitatea comunității germane, Schiller nu s-a închis în limitele ei. Nu există nimic mai deosebit de tendințele lui decît naționalismul îngust, șovin și agresiv. Ideea de "umanitate", elaborată în luptele ideologice ale secolului al XVIII-lea... Poate că Schiller a avut într-o măsură mai mică decît Goethe simțul întinderii și varietății umane, dar l-a avut într-o formă mai activă, mai combativă și mai entuziastă. S-a declarat adeseori "cetățean al lumii". A cuprins în îmbrățișarea sa omenirea întreagă...

A fost poetul iubirii de oameni, al avînturilor generoase. A fost poetul prieteniei. Prietenia, adică legătura de iubire dintre doi oameni cu suflete nobile și curate, în care ei găsesc temeiul urmăririi comune a unor ținte înalte ale vieții, a dominat personalitatea și opera lui Schiller...

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Mihai EMINESCU

"Numim un suflet frumos, cînd simțul moral s-a asigurat pînă în gradul acela despre toate simțirile unui om, încît e în stare de-a lăsa fără frică în sarcina afectului dirigerea voinței, fără de a cădea în pericolul că va sta în contradicțiune cu deciziunile acestuia. De aceea la un caracter frumos nu sunt morale faptele singuratice, ci caracterul întreg e astfel. Nu poți să-i faci un merit din una din ele, pentru că o îndeplinire a stimulului intern nu poate fi numită merit. Sufletul frumos n-are un alt merit decît acela că există. Cu o ușurință, ca și cînd numai instinctul ar lucra din el, împlinește datoriile cele mai penibile ale umanității, și sacrificiul cel mai eroic, pe care el o cîștigă de la stimulul său natural, bate la ochi ca un efect voluntar al aceluiaș stimul. De aceea el nu știe niciodată despre frumusețea acțiunii sale, și nici nu-i vine în minte, cum că s-ar putea lucra și simți și altfel; pe cînd un adept de școală a regulei morale va fi în stare în orce moment, de a da contul cel mai riguros despre raportul și proporțiunea între faptele sale și lege – îndată numai ce vorba maestrului său o va pretinde. Viața celui din urmă va semăna unui desemn, unde regulele sunt însemnate prin trăsuri aspre și la care un învățăcel ar putea într-adevăr să învețe principiile artei. Însă într-o viață frumoasă, au dispărut ca dintr-un tablou de Tizian toate acele ascuțite linii de demarcare, și cu toate astea figura-ntreagă apare numai cu atît mai adevărată, mai vie, mai armonică. Un suflet frumos este așadar lucrul, unde senzualitate și rațiune, datorii și înclinațiune sunt în armonie, și grația este caracterul ei în arătare".

Oricît de frumos ar fi desemnat Schiller calitatea unui suflet frumos, totuși starea lui psihologică și cauzele acesteia i-au scăpat din vedere. Orce înclinațiune, orce instinct, chiar dacă lucrează nemijlocit și neconștiu, are trebuință de motiv; cînd cineva e aplecat de a face ceva, de-a alege o faptă și de-a o prefera altora, trebuie totdeauna să esiste o cauză din care el e aplecat de a o face aceasta.

Schiller n-a avut în vedere decît antiteza, cum că motivul orcărei fapte este: sau *moralul* sau *plăcutul*. El a trebuit așadar, pentru ca să afle totuși un al treilea, să îmbine două lucruri contradictorii și adică: cum că *instinctul*, care ca atare caută numai plăcutul nu e îndreptat asupra moralității și nu cunoaște regula morală, totuși alege moralul, – și că simțul moral s-a asigurat de mai nainte de acest instinct, ceea ce presupune cum că totuși moralul este principiul conducător. În faptă esistă un al treilea, care în distingere de cele două poate să fie motiv al înclinațiunii și adică, frumosul. Ideile și legile frumosului sunt deosebite de acelea ale moralității, însă în judecata recunoscătoare sau reprobatoare a unci fapte ele pot să coincidă: sufletul frumos urmează legilor frumuseței...

Favoarea clipei

Cel mai puternic din stăpîni
E scurta clipă,
Din nori și din locaș zeiesc
Se înfiripă.

Natura crește din vecii
Fără hotare,
Zeiască pe pămînt e doar
O fulgerare.

Încet se întocmește-un zid:
O piatră-așteaptă;
Din spirit de artist țîșni
Înalta-i faptă.

Ivirea soarelui colori
Țese-n covoare,
Plutește Iris legănat
Pe punți ușoare.

Tot ce-i frumos se-arată cît
Fulgerul ține:
Noaptea îndată l-a înghițit
În adîncime.

GOETHE

... raporturile mele cu Schiller aveau ceva unic în ele, tocmai fiindcă găseam în năzuințele noastre comune cea mai minunată legătură cu putință, nemaifiind nevoie și de ceea ce se numește prietenie deosebită...

Schiller mă sfătuia neîncetat să nu studiez filozofia kantiană. Avea obiceiul să-mi spună că nu am nimic de învățat de la Kant. El însă îl studia cu rîvnă, iar eu, la rîndul meu, l-am studiat, și nu fără folos...

Vremea în care trăim este totuși atît de vitregă, încît poetului îi e cu neputință să întîlnească în lumea înconjurătoare o natură prielnică lui. Pentru a se întări sufletește, Schiller a recurs la două lucruri: la filozofie și la istorie... *Wallenstein* al lui Schiller e atît de mare, încît nu se mai poate găsi o a doua operă asemănătoare. Dar nu e prea greu să-ți dai seama că acești doi puternici stîlpi, adică istoria și filozofia, stau de multe ori în calea desfășurării firești a operei, împiedicînd-o să aibă succesul poetic cuvenit...

Poți să vezi... ce mare artist era Schiller și cît de bine știa să redea și latura obiectivă a unor lucruri atunci cînd acestea îi erau transmise pe cale vizuală. Desigur, *Elegia nadoveză* e una din cele mai bune poezii ale sale, și ce bine ar fi fost dacă ar fi scris o duzină de felul acesta. Dar îți poți oare închipui că prietenii lui cei mai apropiați l-au criticat, pretinzînd că poezia are prea puțin din idealismul lui?...

– Cu cît un om e mai excepțional... cu atît e mai bîntuit de demoni, trebuind necontenit să bage de seamă ca nu cumva voința să-i fie abătută pe căi greșite.

O asemenea putere demonică era la cîrmă și atunci cînd l-am cunoscut pe Schiller; am fi putut să ne întîlnim mai devreme sau și mai tîrziu; dar că lucrul s-a întîmplat tocmai în epoca aceea cînd eu lăsasem de mult în urmă călătoria mea în Italia, iar Schiller începuse să fie sătul de speculațiile lui filozofice, a fost de mare însemnătate și de cel mai mare folos pentru amîndoi...

Termenul poezie clasică și romantică, termen care circulă astăzi în toată lumea, dezlănțuind atîtea certuri și dezbinări... a pornit de la mine și de la Schiller. Mă călăuzeam, în poezie, după principiul procedeului obiectiv, neadmițînd altul. Schiller, dimpotrivă, care proceda subiectiv, socotea metoda lui ca fiind singura corectă și, ca să se poată apăra, a scris studiul lui *Despre poezia naivă și cea sentimentală*, dovedindu-mi că eu însumi, fără să vreau, sunt un romantic, și că *Ifigenia* mea, prin amploarea sentimentului ei, nu e nici pe departe atît de clasică și în stil antic pe cît s-ar crede. Frații Schlegel au preluat ideea aceasta și au dezvoltat-o, astfel că astăzi ea s-a răspîndit în toată lumea și fiecare vorbește de clasicism și romantism, lucru la care acum cincizeci de ani nu se gîndea nimeni...

– Ce să-i faci?... lumii îi place să mă vadă altfel decît sunt și-și întoarce privirile de la tot ce ar putea să mă arate în adevărata lumină. Schiller, dimpotrivă, care, între noi fie vorba, era cu mult mai aristocrat decît mine, dar care cîntărea mult mai mult vorbele ce le rostea, are ciudata fericire de a trece drept un deosebit prieten al poporului. Mă bucur din tot sufletul pentru el și mă consolez cu gîndul că nici altor predecesori ai mei nu le-a mers mai bine...

E adevărat, Schiller era foarte tînăr cînd a scris *Hoții*, *Intrigă și iubire* și *Fiesco*. Dar, dacă e să fim cinstiți, toate piesele astea sunt mai mult expresii ale unui talent extraordinar decît dovada maturității intelectuale a autorului. Nu e vina lui Schiller, ci a stadiului de cultură în care se află țara și a greutăților pe care le întîmpinăm noi toți în căutările noastre izolate...

A fost însă un noroc... că-l aveam pe Schiller. Căci, cu toate că firile ne erau atît de deosebite, preocupările ne erau identice, ceea ce a făcut ca relațiile noastre să devină atît de strînse, încît nu puteam trăi unul fără celălalt...

Texte reproduse din: Tudor VIANU, *Schiller*, Editura Tineretului, 1961; M. EMINESCU, *Fragmentarium*, ediție după manuscrise, cu variante, note, addenda și indici de Magdalena D. VATAMANIUC, Editura Științifică și Enciclopedică, 1981; Johann Peter ECKERMANN, *Convorbiri cu Goethe în ultimii ani ai vieții sale*, în românește de Lazăr ILIESCU, prezentare de Al. DIMA, Editura pentru Literatură Universală, 1965.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Autografe contemporane

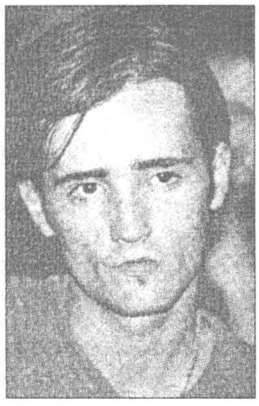

adrian urmanov – n. 2.10.1979, Câmpina, județul Prahova. A absolvit Academia de Studii Economice, specialitatea Relații Economice Internaționale. Beneficiază de o bursă în Rusia. Cărți de poezie: *cărnurile cannonice*, 2000, *poemele utilitare*, 2003, *schelet*, 2004, toate apărute la Editura Pontica.

A primit premiul pentru debut al Asociației Scriitorilor din București pentru volumul *cărnurile cannonice*.

Andrei Peniuc – n. 26.02.1980, București. A absolvit Facultatea de Drept. În 2001, la Editura Pontica, debutează cu volumul *Un animal mic*, premiul pentru debut al Asociației Scriitorilor din București. A doua carte de poezie a apărut la Editura Ziua, de asemenea în 2001: *Mic manual de terorism*. În prezent a optat pentru o retragere strategică într-o dimensiune geo-spirituală pe unde poezia și poate destinul personal l-au purtat.

Răzvan Țupa – n. 1975, Brăila. A urmat Facultatea Internațională a Culturii și a Religiilor. Primul volum, *Fetiș*, din 2001, la Editura Vinea, a fost premiat pentru debut la Botoșani – Premiul Național "M. Eminescu". În 2003, aceeași editură publică ediția a doua revăzută și adăugită *Fetiș – o carte românească a plăcerii*. Preferă să se autodefinească singur, realizându-și prezentarea și introducerea la cărțile lui.

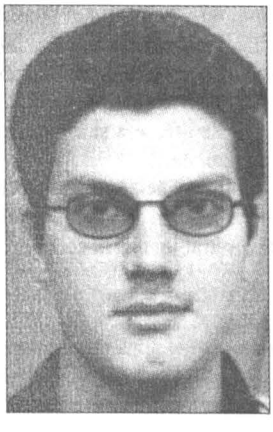

Ovia Herbert – n. 26.01.1977, Alexandria, județul Teleorman. Este student la SNSPA, secția Comunicare, anul III.

Colaborează în 2004 la "Cronica" și la "Cotidianul". A debutat în 2004 la Editura Pontica, cu *Deschideri*. Este prezent, ca și ceilalți poeți, prieteni ai lui prezentați aici, și atinși de grija pentru poezia tânără a lui Marin Mincu, în Antologia *Generația 2000*, ca și în cea a Cenaclului "Euridice".

Reinventarea poeziei

Nina VASILE

Identitatea poeziei române actuale este mai mult ca oricând în discuție, fie că se zbate în contextul social vitreg – poezia nu se vinde iar poetul nu trăiește din poezie – fie că se pierde în ispitele formelor facile, în încercarea de a fi larg receptată, și astfel "democratizându-se" nepotrivit. În constituția ei matură, poezia tinerilor de la noi exprimă un efort de dezinhibare și totodată de regăsire în coordonate profund și rafinat originale, deci personale. Cu alte cuvinte, concret vorbind, mă refer la un filon din poezia tinerilor, cei care, deși cunosc reperele naționale clasice, moderne, contemporane, ca și reperele internaționale, preferă să re-descopere, sau să mizeze pe "contul propriu" pe care se străduie să-l identifice sau să-l construiască singur; și astfel, fenomenul originalității fiind consubstanțial demersului creator.

Despre poezia tinerilor români, afirm că efortul lor este de a-și *construi* creația, având ca punct imediat de plecare arhitectura, creată și ea, a vieții *personale*, de unde și "vorbirea despre sine". Am să punctez extrem de scurt pentru fiecare dintre poeții prezentați aici, ceea ce confirmă spusele de până acum, și definește în același timp personalitatea lor poetică. Dincolo de povestea care-i unește, există marcaje pregnante, puternice, ce conturează acea recuperare pe cont propriu, în datele personale, a poeziei. Astfel că, adrian urmanov, odată cu *poeme utilitare*, re-inventează poezia ca fiind altceva decât corpus-ul inert de versuri, cu un sens abstract sau sentimental (cam ceea ce a și devenit între timp), astfel că poemul care se neagă ca poem în forma obișnuită, este *provocat*, invocat în relația de dragoste cu cititorul: "*acesta nu este un text acestea nu sunt/ imagini acesta nu/ sunt eu/ acesta e un mecanism/ un schelet alb oase ascuțite se înșurubă în tine/ și îți spun:/ aici vreau să-ți spun trebuie să-ți spun/ acesta nu este un text/ eu chiar am să-ți spun ceva/ eu îți spun ce să faci/ ca să respiri/ fă ce îți spun/* (citește până la capăt)". În termenii *căii poeziei*, urmanov oferă cititorului, cu generozitate, opțiunea lui spirituală, căci miza este una a construirii creatoare a ființei umane, cu eu cu tot, în real, prin modalitatea poetică de așezare. A vrea să fii impecabil în lume, este posibil și prin exersarea spirituală poetică. "Poemul utilitar" exprimă ca atare tocmai o strângență a opțiunii pentru *calea poetică*.

Răzvan Țupa este autorul *Fetiș-ului. O carte* ***românească*** (subl. N.V.) *a plăcerii*. Ca și urmanov, el își precede volumul cu un text "teoretic" semnificativ pentru conștiința acută a gestului creator. Discursul despre propria lor poezie chiar merită citit pentru puterea lui de dez-văluire a laboratorului poetic. Prefer deci, acum, să-l las pe poet să se arate: "*Poezia se numește* Fetiș *iar cele trei poeme care apar aici, fără să le diferențiez valoric, sunt trei* vederi (subl. N.V.) *separate în termenii anilor. Pentru cel care scrie aici anii sunt perspective și identități diferite. «Identități» pentru că* dialogul (subl. N.V.) *presupune existența unei a doua persoane pe care nu încetăm să o întâlnim*"... Și acum, dintr-un poem: "*12. din ce se face ziua noastră a noastră/ porneşti cine strălucire lină sunt întunericul/ blândețea lui cotropitoare tu prin tu deschis deplin «nu»-apa/ o străbat dimineața cu micile zgomote din spatele blocului/ cumva lărgimi*". Și pentru că *vederea* re-învățată/ re-inventată este principiul generator al poeziei lui Răzvan Țupa, așa cum apare în poemul de mai sus, îl citez din nou, aproape redundant, și totuși, cu bucuria confirmării: "*Serbările la care toți ajungem* absolut singuri (subl. N.V.) *cu*

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

intenția întâlnirilor extraordinare sunt chiar așa: momentul stabilit pentru exaltarea unor forme absolut cunoscute, persoană, muzică, discuții..." Ce aș mai putea adăuga ?

În ce-l privește pe Andrei Peniuc, din volumul *Un animal mic*, el se distinge prin efortul cel mai "încrâncenat" de construcție a discursului poetic. El nu re-inventează un poem posibil precum cel *utilitar*, nici o *vedere*, ci pur și simplu, permanent se reinventează pe sine exact în actul creator în care se percepe ca percepând: "*Pulsurile sunt lente și așteptarea/ nu e atât a ciocănitului despre care și voi/ știți fără să vă dați seama/ mai curând captura momentului dintre degetul îndoit și lemn și apoi se aude/ încet un preludiu la care aproape/ nu iei parte/ nici nu te-ar tenta să te lași/ singur măcar o clipită*".

Ovia Herbert este al patrulea poet pe care în acest moment, în volumul *Deschiderile*, îl surprind căutându-și încă re-inventarea poeziei pentru sine. Firul de care a dat – undeva în apropierea "deschiderilor", este "loc geometric poetic" încă impersonal, cumva direct originar-universal, dar tocmai de aceea spațiul infra-real pe care îl deschide pretextul strategic al "drogului" (care nu este, totuși, un exercițiu existențial la el) nu este explorat în puterea lui revelatoare pentru *calea poetică*. Este însă, o posibilitate distinctă din start. Iată: "*tu: trecem dintr-un culoar în altul și rămânem la intrare/ el: un spațiu unde nu o să înveți niciodată să intri deplin/ firimiturile te mulțumesc în câteva clipe. Ești dus cu/ picioarele înainte/ tu: suntem la începutul unui gang mai vreau o/ respirație o gură atât. Ce este în sticle nu mai îmi ajung/ setea o ating precum un organ întărit și demachiat// nu vreau să cred dar încă mă mișc mai bine de o mie de ori/ decât cel mai bun mecanism*".

Am punctat pentru fiecare poet marca personalizată a re-inventării poeziei, în patru variante. Dintr-o infinitate. Ea însă, re-găsirea poeziei se întâmplă, repet, în primul rând *trăind* în con-centrarea pe principiul ce devine metodă generatoare a poemului: utilul, vederea, perceperea, deschiderea-drog (în exemplele date). Identitatea poeziei române contemporane este, cu siguranță, riguros conturabilă, atunci când re-inventarea poetică există. Nu mă îndoiesc de aceasta.

adrian urmanov

(laudă 7)

NU ȘTIU CE-O SĂ RĂMÂNĂ CÂND O SĂ VINĂ lumina nu
știu dacă o să vină
ca lumină
lumina este deja pe una din părțile mele mă umple ca pe un sac
de piele și gura mea nedezlipită din pântecele mamei se
va închide și după legile lumii
apoi și pântecele mamei se va închide după lege
și totul se va resorbi înlăuntrul înlăuntrului și nu știu ce-o să
rămână când o să vină lumina și nu știu
dacă o să mai fie lumina și pe dinafară
m-a umflat ca pe un sac – lumina toată și sângele tot care a
cărat-o s-au înghesuit în burtă și burta asta e altfel decât
burta mea dar asta nu importă
burta asta e în miezul meu și eu mă mișc cu ea mai departe

Andrei Peniuc

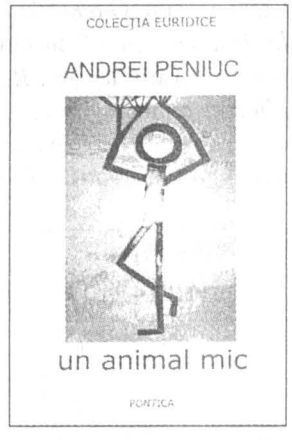

se luminează
când se luminează mă luminez
Britney pășește sau cântă lângă mine încetișor
totul se așază fixează
ficatul plămânii rinichii își au locul lor
mă strecor în mine ușor
ca un irezistibil personaj pozitiv

mă poartă microorganismele mișcătoare ca un pat
de furnici mergătoare
las iarăși totul să treacă știu îngerii survolează orașul
internetul trece prin tâmplele lor
aș zice legătura cu legătura aș zice
închid și unesc mâinile poate sunt un frate al vostru
și ne permitem multe unii cu alții

Răzvan Țupa

niște vrăbii din aur străveziu trec prin aer trupurile lor nevăzute se
lasă căzute spre pământ talgerul desenat de cădere pe respirații ar
putea să fie...
este pentru o clipă numai chipul unui străin care imediat cade ca o
perlă blestemată înapoi în nisipul străinătății
culoarea cenușii ne spune că jertfa a fost primită vor veni ploile ca
niște vrăbii de apă sărată

ceva începe la tine acasă să tremure este seară și lumina ezită o clipă
o secundă pentru că este seară și auzi cum respirația ta lovește
balustrada unei scări

Ovia Herbert

el: am învățat pe dinafară să duc mâna la gură și înapoi un
rechizitoriu al gesturilor de acoperire. oprit. nu pot ieși din
somnul de noapte și se prelungește la nesfârșit într-o
geografie deformată a creierului când frica te transportă
dintr-un somn în altul

deschid în pereți trape minuscule într-un halou al intrării
devin o pată mărită a liniștii
căci sunt atâtea care mă cheamă
și la care niciodată nu o să mai ajung

despre ce articulez este vorba
și despre ceea ce îmi scapă mai ales pauzele
unde apar călătorii ale somnului
și altele de început ale vederii

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Meridian biblioteconomic

Din viața filialelor Bibliotecii Metropolitane București

Radu VLĂDUȚ

Ziua Bibliotecarului

Joi, 21 aprilie 2005, la Filiala "Liviu Rebreanu" s-a sărbătorit ***Ziua Bibliotecarului***, manifestare care a inclus sesiunea de comunicări *Biblioteca de la tradiție la modernitate* și festivitatea de premiere – ediția a III-a a programului *Bibliotecarul și biblioteca sa.*

Au susținut comunicări:

Rodica Lupușanschi, *Politica de achiziție în BMB*; Liliana Radu, *O tentativă de abordare sociologică a actului lecturii*; Aura Constandache, *Educația continuă în bibliotecă*; Ema Ianosy, *Reorganizarea colecțiilor unei biblioteci publice*; Dana Gheorghe, *Expoziția în animația culturală*; Delia Nistor, *Biblioteca pentru copii "Ion Creangă" și Teatrul de păpuși "Licurici" – un univers*

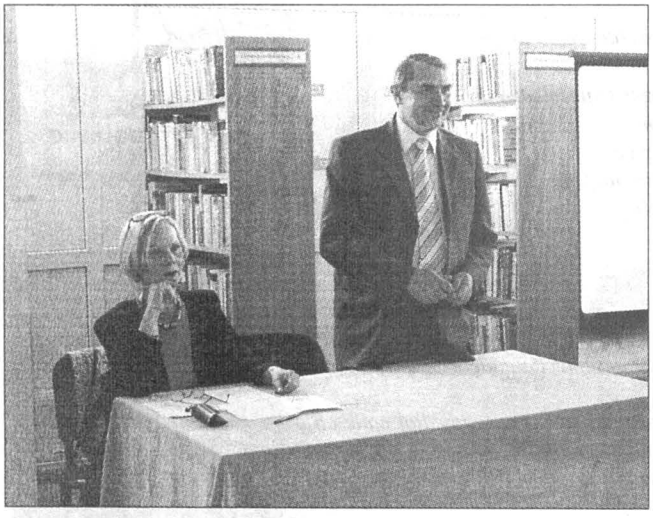

creat prin lectură, studiu și joc; Mihaela Marin, *Biblioteca publică și inclusiunea socială a șomerilor*; Gina Roman, *Colecțiile de bibliotecă și impactul acestora asupra copiilor*; Sergiu Găbureac, *Modulele de informare comunitară*; Anca Badea, *Marketing cultural*; Cristian Radu, *Integrarea bibliotecilor europene*; Julieta Moleanu, *Necesitatea certificării în domeniul informatizării și documentării: CERTIDOC*; Cristina Dumitrașcu, *Managementul de bibliotecă*; Marilena Chiriță, *Considerații asupra tendințelor manageriale în biblioteca publică*; Mihaela Chesnoiu, *Lectura și computerul*; Florentina Dobrogeanu, *Internetul și biblioteca*; Marcela Ciorcan, *BMB de la catalogul electronic la biblioteca virtuală*; Dana Petrescu, *Catalogul electronic – componentă esențială a sistemului automat de bibliotecă.*

Au fost acordate următoarele distincții:

Marele Premiu și Trofeul "Bibliotecarul și biblioteca sa": Biblioteca "Lucian Blaga".

Premiul I: colectivul Bibliotecii "Liviu Rebreanu".

Premiul II: colectivul Bibliotecii "Nichita Stănescu".

Premiul III: colectivul Bibliotecii "B.P. Hasdeu".

Premiul special pentru secțiunea "Biblioteci pentru copii": colectivul Bibliotecii pentru copii "Ion Creangă".

Diplome pentru merite deosebite în activitate: bibliotecarele Dana Petrescu, Liliana Matei, Angela Oprea, Sânziana Buză Brăteanu, Elena Constantinescu, Gina Roman.

Diplome pentru colaborări cu parteneri externi și activitate deosebită în bibliotecă: bibliotecarele Elena Rădulescu și Marilena Chiriță.

Diplome pentru întreaga activitate în Biblioteca Metropolitană București: bibliotecarele Adriana Gagea și Casiana Niculescu.

Pe lângă acestea, au fost acordate și premii în obiecte.

Manifestarea a fost sponsorizată de BCR și Banc Post.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

BIBLIOTECA PENTRU COPII ION CREANGĂ

BICENTENAR H. CH. ANDERSEN

Sâmbătă, 2 aprilie 2005. Biblioteca pentru copii "Ion Creangă" a îmbrăcat straie de sărbătoare. Este ziua în care se împlinesc 200 ani de la nașterea scriitorului danez Hans Christian Andersen, ale cărui nemuritoare povești au încântat nenumărate generații de copii din toată lumea. Și aici, la biblioteca din strada Christian Tell, această zi este sărbătorită cum se cuvine. Șeful serviciului Programe pentru copii, doamna Delia Nistor, și colectivul de bibliotecari au o îndelungată experiență în organizarea unor astfel de manifestări.

La ora 11.00 doamna consul al Danemarcei la București vizitează expoziția de carte "Hans Christian Andersen" și așteaptă începerea programului. Un grup de elevi de la Școala de Muzică și Arte nr. 4 susține un recital instrumental de pian și vioară, aplaudat la scenă deschisă de toți cei prezenți. Să-i amintim pe micii artiști: Dominic Coman, Alexandru Carabogdan, Maria Cătălina Grecu, Vlad Botolan, Adrian Nedea, Robert Barbu, Alexandra Bociu, Marius Cinski – la pian, și Maria Cărbune, acompaniată de prof. Irina Neagoe, la vioară. Spectacolul este coordonat de prof. dir. Hortensia Orcula, prof. Iolanda Talapan, prof. Corina Macarie, prof. Suzana Voineag și prof. Aurica Anghelescu.

Partea a doua a programului, așteptată cu nerăbdare de copii și de cei mari deopotrivă, se desfășoară la teatrul de păpuși "Licurici", care se află tot în incinta bibliotecii. Elevii clasei a IV-a B de la Școala nr. 5 "Corneliu Popescu", îndrumați de d-na Mioara Popa, învățătoare la aceeași școală, și coordonați de d-na Gabriela Stamatiade, nume de notorietate pentru iubitorii teatrului de păpuși din ultimele trei decenii, prezintă spectacolul *Logodnicii* după H. Ch. Andersen.

Să mai amintim concursul dotat cu premii "Ce știți

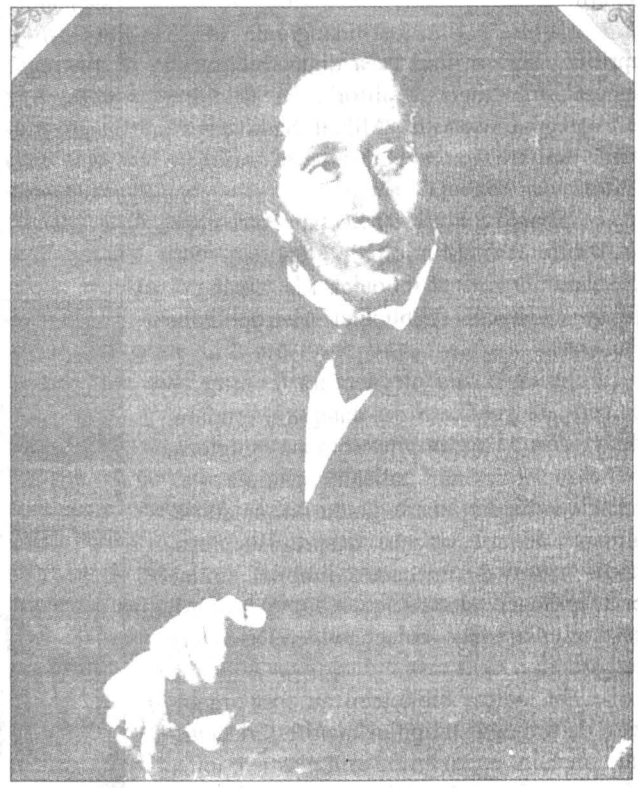

despre Hans Christian Andersen?" pentru a întregi imaginea acestei reușite manifestări desfășurate sub egida "Ziua cărții pentru copii".

Vom încheia cu vorbele d-nei Delia Nistor, adresate copiilor de față: "Acum ați învățat drumul spre bibliotecă. Să-l faceți cât mai des!"

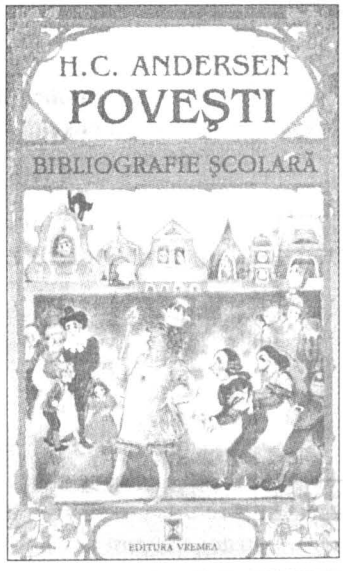

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Biblioteca pentru copii "Ion Creangă". Scurt istoric

Biblioteca "Ion Creangă" este o instituție modernă care oferă acces la informațiile cuprinse în colecțiile sale copiilor de vârsta preșcolară sau cuprinși în diferite forme de învățământ, se implică în formarea unei culturi informaționale și în educarea tinerei generații.

Biblioteca a fost inaugurată la 23 aprilie 1969 ca fiind "cea dintâi bibliotecă specială destinată copiilor", ca filială a Bibliotecii orășenești "Mihail Sadoveanu", prin transformarea bibliotecii raionale "Alexandru Vlahuță".

Din 15 iunie 1997 Secția pentru copii a Bibliotecii Municipale "Mihail Sadoveanu" devine "Biblioteca Ion Creangă", filială a actualei Biblioteci Metropolitane București.

Astăzi sala de lectură conține o colecție de publicații din categoria fondului de referință în limbile română, engleză, franceză, germană, italiană, spaniolă ș.a.: enciclopedii, dicționare, ghiduri de călătorie, albume de artă, lucrări despre București, hărți, cursuri de învățare a limbilor străine prin mijloace electronice, CD, CD-ROM, casete audio, video, colecția video Discovery etc.

În incinta bibliotecii au fost organizate de-a lungul timpului manifestări culturale precum: expoziții de artă plastică, întâlniri cu scriitorii, lansări de carte, serbări de Crăciun și de Ziua Copilului.

Date tehnice

Adresă: str. Christian Tell nr. 10, sector 1 (Piața Amzei)
Telefon: 212.78.06
Program de funcționare: Luni – Vineri 9 – 19, Sâmbătă 9 – 13
Colectiv: șef serviciu Programe pentru copii – Delia Nistor
Bibliotecari: Carmen Bălăceanu, Mona Mihai, Gabriela Voicu, Carmen Chioariu, Oana Solomonescu, Nicoleta Gojan, Josefina Popescu.
Descriere spațiu: 2 săli de împrumut, Ludotecă, sală de lectură, 2 depozite principale și 2 depozite auxiliare, hol de expoziții de 250 mp. și Teatrul de Păpuși "Licurici" aflat în podul clădirii.
Fonduri: 33.980 vol. carte, 325 discuri, 142 casete audio, 291 casete video, 53 CD-uri, 50 CD-ROM-uri. În prezent se lucrează la organizarea unui depozit de carte pentru copii cuprinzând lucrări apărute începând cu anul 1880. Lucrarea se va finaliza în anul 2005 și va cuprinde cca. 6.500 vol.
Număr utilizatori: cca. 4.700
Zona de acoperire: Municipiul București

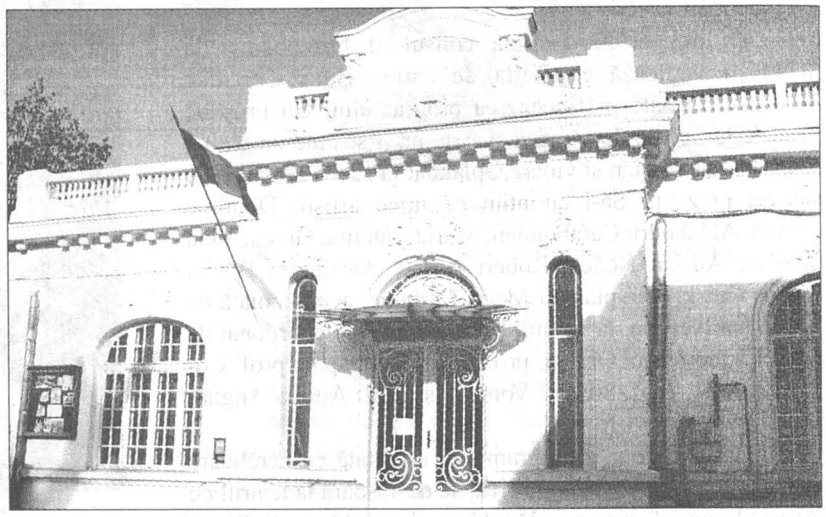

Publicații ale filialelor "Mihai Eminescu", "Liviu Rebreanu" și "B.P. Hasdeu"

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Scurtă istorie a mijloacelor de comunicare din România

III – IV

Liviu BUTUC

Școala, la rândul ei, reprezintă un model de instituție formală de învățământ neatestată de izvoare înainte de cucerire. Pe lângă cunoștințele teoretice diverse care se dobândeau aici, precum și practice pentru formarea de funcționari și administratori, scrisul era la mare preț. Destule sunt monumentele funerare unde, în basoreliefuri, apar copii cu stili în mână, în poziții de scriere. În 28 de localități ale Daciei, din care 20 erau castre, s-au descoperit cărămizi și țigle cu exerciții de scriere. Nu puține sunt epigrafele cu vădite preocupări literare, manifestate prin inscripții votive versificate (Ulpia Traiana, Germisara), ori epitafuri în hexametri cu caracter elegiac (Gherla, Apulum, Romula, Micia, Tibiscum)[62].

Alături de piatră sau alte materiale organice, scrisul se practica și pe tăblițe cerate. Un lot de 25 de astfel de tăblițe a fost descoperit în exploatarea auriferă Alburnus Maior (Roșia Montană). Acestea sunt, în general, documente de drept civil (contracte de vânzare-cumpărare sau de asociere) redactate de scribi profesioniști. Inscripțiile în bronz apar destul de des și ele reprezintă diplome de glorificare ori de lăsare la vatră a soldaților romani. Simultan cu limba și scrierea cu caractere latine, s-au mai utilizat limba greacă și alfabetul elin, cu precădere în regiunea pontică. Însă, inscripțiile grecești nu depășesc procentul de 1% din totalitatea celor descoperite, fapt ce exclude postularea bilingvismului în provincia Dacia romană. Arheologii au scos la lumină circa 4.000 de inscripții din care 3.150 conțin antroponime care relevă caracterul eterogen al populației. Astfel, 2.300 de inscripții (70 – 75%) sunt romane, 450 (15 – 16%) greco-orientale, 130 (4%) ilire, 75 (3%) celtice și doar 67 sunt traco-dace. Numărul mic de epigrafe cu nume proprii traco-dace nu denotă neapărat absența populației autohtone ("Dacia... viris fuerat exhausta = Dacia a fost secătuită de bărbați", cum avea să spună mai târziu Eutropius), ci exprimă o realitate obiectivă, aceea că "populația dacică locuia mai ales în mediul rural, tradițiile ei n-o făceau iubitoare de fast și eternizare epigrafică și nici mijloacele materiale nu-i permiteau să-și comande costisitoare inscripții. Cât privește pe dacii locuind la orașe, interesele practice le dictau să afișeze cât mai puțin originea lor"[63].

Caracterul și economia lucrării nu ne permit să aprofundăm dovezile care vin în sprijinul tezei continuității ca: toponimia (majoritatea covârșitoare a orașelor Daciei romane poartă nume dacice – Apulum, Napoca, Drobeta, Potaissa etc.); numismatice; cultura materială dacică (situri arheologice în care ceramica romană apare în amestec cu aceea a populației autohtone); cimitire ale populației indigene descoperite la Cașolț, Calbor, Soporul de câmpie, Morești etc.

Alături de scris – ca formă principală de comunicare între administrațiile locale și conducerea centrală a provinciei și între aceasta din urmă și capitala imperiului – este de presupus și dezvoltarea altor forme de interrelaționare după modelul impus în celelalte provincii. Astăzi, este binecunoscută infrastructura de comunicații (vestitele șosele și viaducte romane) care asigura legătura dintre marile orașe ale provinciei și capitala acesteia, Sarmisegetuza Ulpia Traiana. O asemenea rețea de drumuri pietruite, marcate din milă în milă cu pietre, a permis organizarea unui serviciu poștal bine structurat. De altfel, noțiunea de poștă este un derivat al cuvântului latin *ponere*, care desemna releurile sau stațiile; romanii, însă, pentru acest serviciu utilizau sintagma *cursus publicus*. Pe drumurile principale, pe care se transporta poșta, existau trei tipuri de stații (*civitates*, *mutationes* și *mansiones*), pentru popas și schimbarea cailor, dispuse la distanțe variabile. Cele mai importante stații erau *mansiones*, așezate la o zi de mers. Acestea serveau și ca puncte intermediare de aprovizionare a trupelor pe timpul unor operațiuni militare. Din punct de vedere organizatoric, poșta romană era considerată un serviciu al împăratului și avea o conducere centrală în frunte cu prefectul pretoriului. Fondurile pentru înființarea, întreținerea și funcționarea poștei se asigurau pe plan local din impozite și rechiziții suportate de populație sau prin grija administrațiilor orășenești și provinciale. Telegraful optic, prin torțe aprinse, utilizând un "alfabet luminos", reprezintă acum comunicarea optimă între castre prin intermediul turnurilor de semnalizare. Nu avem informații certe despre numărul de "posturi telegrafice", dar se știe că erau 1.197 în Peninsula Italică, 1.200 în Galia, 306 în Peninsula Iberică și 500 în provinciile din Asia.

Forțat de circumstanțe economice și militare și de atacurile succesive ale popoarelor migratoare, împăratul Aurelian decide abandonarea provinciei, organizând astfel apărarea la sudul Dunării. După părăsirea Daciei (275 d.Hr.), cu excepția orașelor de la Dunăre, urbanismul încetează treptat să mai existe, iar populația își pierde modul de viață, confortul și mentalitățile urbane. După secolul VI nu mai avem nici un fel de dovadă a locuirii fostelor orașe romane. Teritoriul actual al României este supus unor viituri succesive de migratori, un motiv în plus pentru populația autohtonă romanizată, vorbind o latină populară, să se întoarcă la viața rurală și la o economie agrară, în zone în care relieful permitea o apărare naturală mai facilă și mai eficace. Așa se produce pierderea toponimiei urbane, care nu înseamnă discontinuitate demografică în spațiul daco-roman. Viața culturală decade și ea, scrisul fiind întrebuințat sporadic în comunitățile monahale, răbojul devenind astfel principalul instrument de ținere a socotelilor. Sub influența romanității sud dunărene se continuă procesul de romanizare, cu iradiere și în spațiul dacilor liberi. Din secolul IV este adoptată religia creștină. Organizarea monahală reia, din necesități de practicare a cultului, tradiția scrisului alfabetic și a citirii scrierilor religioase. Cu toată vitregia vremurilor, faptele istorice dovedesc existența scribilor și a copiștilor în rândul clerului, dar și o literatură patristică scrisă în limba latină a unor daco-romani cum sunt Auxențium de Durostorum, Sfântul Ioan

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Cassian, Sfântul Miceta de Remesiana şi alţii. În centrele cu monahi eremiţi, aşa cum sunt schiturile şi sihăstriile rupestre din Munţii Buzăului, scrierea este o îndeletnicire intelectuală care se continuă din secolele VI – IV î.Hr. (Chilia Fundul Peşterii) până în secolele III – IV d.Hr. şi mai departe în timp la Schitul Aluniş, Grota Dionisie torcătorul şi Peştera Iosif. Din cele circa 15 obiecte paleocreştine descoperite în fostul teritoriu al Daciei romane, datate din secolul al IV-lea d.Hr., două prezintă şi inscripţii latine. Este vorba despre inelul de argint de la Micia, cu inscripţia "Quartine vivas", şi donariul de bronz de la Biertan, din acelaşi secol, cu inscripţia "Ego Zenovius votum posui". Cele două inscripţii sunt nu numai o dovadă a practicării cultului creştin, ci şi o mărturie incontestabilă a utilizării scrisului în limba latină şi a continuităţii populaţiei daco-romane în etapa post-aureliană. Acestor artefacte paleocreştine le urmează alte probe testimoniale, din care nu mai puţin de 250 de locuri cu descoperiri de monede datând de la sfârşitul secolului III şi până în secolul VII, dar cu o intensitate mai mare în secolul al IV-lea şi începutul secolului al V-lea. Descoperirea de monede, în special de bronz (migratorii agreau aurul), indică continuarea unei economii bazată pe monedă, ceea ce denotă şi existenţa unui comerţ cu Imperiul roman de la sud de Dunăre şi o persistenţă a procesului de romanizare. De altfel, romanizarea şi continuitatea populaţiei în spaţiul post roman rămân şi astăzi două teme controversate şi interpretate tendenţios şi ocult, în funcţie de interesele părţilor aflate în dialog. De pildă, curentul protocronist, dacofil (impulsionat şi de poziţia lui Iorga ori de teoria lui Densuşianu) contestă posibilitatea romanizării daco-geţilor şi a transferului lingvistic în scurta perioadă de doar 165 de ani de ocupaţie imperială, ignorând faptul că în privinţa comunicării în latină, aceasta s-a dezvoltat cu câteva secole înaintea declanşării războaielor daco-romane, când latina devenise o *lingua franca* şi s-a continuat multe secole în etapa post-aureliană până la conturarea limbii române. Adepţii nonromanizării susţin că de fapt limba română este rezultatul evoluţiei latinei prisce vorbite de pelasgi, popor despre care am mai făcut referire anterior. Alţi istorici, de speţă alogenă, în special maghiară, motivaţi de interese politice şi teritoriale, contestă continuitatea demografică în spaţiul dacic post-aurelian, pe care îl descriu ca pe un "spaţiu virtual nomadic al nimănui (*no man's land*)", "bântuit" de migratori. L. Tamas rezumă poziţia istoricilor maghiari, susţinând că: "1. Dacia a fost părăsită integral după retragerea aureliană, romanizarea fiind superficială; 2. Numele de "Romanus" indică formarea unei romanităţi în Balcani, şi nu în Carpaţi; 3. Teoria continuităţii reprezintă opera erudiţilor Renaşterii; 4. Românii au migrat după secolul X din Balcani, dar în se-colul IX maghiarii au găsit în Panonia şi Transilvania regiuni absolut pustii; 5. În secolul XIII în Transilvania exista un număr neînsemnat de vlahi"[64]. Asemenea teorii, care susţin formarea poporului român la sud de Dunăre şi imigrarea lui la nord de aceasta, au mai fost vehiculate şi de istorici non-maghiari. Din fericire, istoriografia românească continuă să combată şi să susţină cu argumente irefutabile că după retragerea romanilor de la nordul Dunării dacii sunt menţionaţi tot timpul în fostul teritoriu al provinciei, nu numai în antichitate, dar şi în tot Evul Mediu, de diferiţi autori bizantini, iar arheologia infirmă orice teorie în virtutea căreia Dacia ar fi rămas nepopulată după retragerea romană. Nu ne rămâne decât să conchidem cu sintagma unui istoric englez: "Civilizaţia a dispărut după retragerea legiunilor romane, dar neamul a rămas".

La sfârşitul secolului al IV-lea, odată cu destrămarea imperiului, latina şi-a pierdut unitatea, fărâmiţându-se în varietăţi ce aveau să devină limbile romanice actuale. La nordul Dunării, limba latină ia trăsături proprii până în secolul al V-lea şi evoluează până în secolele VII – VIII, când cedează locul limbii române. Un rol important în procesul constituirii graiurilor daco-româneşti revenind romanităţii transilvane: "Transilvania a fost cetatea care a conservat cu cea mai mare tenacitate elementul latin moştenit. (...) Revărsarea elementului românesc s-a petrecut dinspre Transilvania spre provinciile de la sud şi est de Carpaţi şi nu invers"[65]. După transformarea latinei în română, elementul limbă a fost factorul determinant în stabilirea trăsăturilor caracteristice prin care noul popor se delimita de popoarele învecinate. La sfârşitul secolului al VI-lea şi începutul secolului al VII-lea atacurile avarilor şi slavilor distrug apărarea romană pe Dunărea inferioară, slavii aşezându-se – ca şi bulgarii în anul 679 – în teritoriile romane din Peninsula Balcanică. Odată cu aceste evenimente începe şi procesul de asimilare a slavilor de către populaţia autohtonă nord dunăreană, integrare (considerată încheiată în secolul X) care va lăsa influenţe în limbă ("neologizarea" într-o anumită măsură a protoromânei) şi în manifestările culturale.

Dovezile privind scrierea nu dispar, ci, dimpotrivă, se înmulţesc, relevând o mare diversitate, fiind fie laice, fie religioase, cu caractere latine, greceşti ori chirilice sau chiar runice, acoperind suporturi variate de la pereţi de grote, ceramică incizată înainte sau după ardere, os până la obiecte metalice de cult (cruciuliţe, aplice, inele, fibule, candelabre, potire etc.). Acestea provin fie din aşezări cu caracter citadin (Sucidava, Dinogeţia, Tomis, Callatis, Capidava), fie din localităţi de tip rural: Lazu (judeţul Constanţa), Truşeşti (judeţul Botoşani), Brateiu (judeţul Sibiu), Târgu Secuiesc (judeţul Covasna), fiind datate în secolele IV – VII ori VIII – IX, ca acela de la Cenad. Afară de aceste epigrafe ale populaţiei autohtone, destule sunt şi urmele trecerii migratorilor. Diferite inscripţii atestă acest fapt. O asemenea inscripţie cu caractere similare runelor, dar nu runice, a fost găsită, în anul 1931, la Buneşti (Baia). În scrierea pecinegilor este celebra "Comoara lui Atilla", datând din secolul IX, descoperită la Sânnicolaul Mare (judeţul Timiş), în anul 1799, de către ţăranul Nera Voinea. Tezaurul este format din 23 de vase din aur masiv, care astăzi se află în colecţia Muzeului Naţional din Viena. Importantă este epigrafia de pe vasul cu numărul 21, care, în opinia unor paleografi, ar sugera un alfabet. Inscripţiile din grotele eremiţilor din Munţii Buzăului se continuă şi spre sfârşitul mileniului I şi acestora li se adaugă un alt centru religios, cu rol probabil de şcoală pentru monahi şi novici de diferite etnii, la Basarabi-Murfatlar. Acesta a fost descoperit la 11 iunie 1957 de către muncitorii de la cariera de cretă de pe dealul Tibişirului. Situl este un complex monastic cu lăcaşuri săpate în cretă şi situate pe 4 niveluri subterane. Pereţii sunt împodobiţi cu desene şi sculpturi în relief, reprezentând animale domestice, scene de vânătoare, balauri şi alte animale fantastice, corăbii cu pânze, precum şi numeroase inscripţii, care sunt trasate cu grafica unor oameni familiarizaţi cu exprimarea prin scris. Ele datează, după unele aprecieri, din secolul VII cu continuitate

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

în secolele următoare, şi sunt în diferite caractere şi limbi: slavă, greacă şi arabă. Deosebit de interesant este faptul că cea mai mare parte dintre inscripţii reprezintă o scriere necunoscută, nedescifrată încă. În ceea ce priveşte textele scrise cu caractere chirilice şi greceşti, ele conţin invocaţii, menţiuni despre unele evenimente, nume de persoane sau consemnări caracteristice epocii. Dintre desene, mai elocvente sunt fasciile cu două topoare, ţintarul, pentagrama, labirintul, semnul solar, şerpi – semne grafice cu tradiţie în simbolistica românească. O altă inscripţie relevantă este cea chirilică de la Mircea Vodă al cărui text, provenit din anul 943, atestă existenţa locală a unui "Jupan Dimitrie", probabil şeful unei formaţiuni prestatale locale de tip jupanat. Iată două exemple care anticipează două stări de lucruri: rolul centrelor religioase în dezvoltarea culturii şi a deprinderii scrisului şi cititului în secolele următoare, precum şi apariţia primelor formaţiuni feudale cu caracter prestatal, nuclee ale viitoarelor state feudale româneşti.

Din secolul al X-lea, poporul român adoptă limba slavonă, ca limbă de cult, rămasă în Transilvania în ţinuturile locuite de români, chiar şi după pătrunderea aici a ungurilor care, prin catolicizare, adoptă limba latină ca limbă a bisericii şi culturii. După pătrunderea slavonismului cultural, deşi se scria în slavonă, cu alfabetul chirilic, cum vom vedea în continuare, noţiunile legate de grafie vor rămâne cele de origine latină (a scrie, scris, carte, scriptură), confirmând descendenţa latină a limbii române, aşa cum şi noţiunile religioase fundamentale (cruce, Dumnezeu, Treime, biserică) sunt cuvinte care poartă amprenta latinităţii încă din secolul al IV-lea.

4. Evul Mediu şi mass-media

Între secolele VII şi XIV, pe actualul teritoriu al României se sedimentează şi se consolidează noua etnie, poporul român şi limba sa, structurile sociale se conturează mai pregnant, societatea în ansamblu evoluează către protoforme de caracter feudal, care prefigurează apariţia formaţiunilor de tip statal, inclusiv organizarea bisericească cu instituirea primelor mitropolii. Alături de limba română, limba slavonă devine limba bisericii şi a nobilimii feudale, menţinând contactul cu cultura bizantină. În Transilvania, latina e limba cultă folosită de cancelariile feudale, de unii cronicari, de cler şi de soli ca limbă diplomatică. După constituirea statelor feudale româneşti, în secolul al XIV-lea slavona îşi va extinde funcţiile, devenind, pe lângă o limbă de cult, şi una "aulică". Din secolul al XVII-lea asistăm la procesul înlocuirii treptate a slavonei din rosturile ei de limbă ecleziastă, de cultură şi a administraţiei, funcţiile ei fiind preluate de limba română. Oralitatea rămâne principala formă de comunicare, scrisul constituind, încă, apanajul instituţiilor de cult şi al cancelariilor domneşti şi boiereşti. Dacă în Occident universităţile laice apar de timpuriu şi funcţionează o vreme în paralel cu şcolile – anexate centrelor religioase – în ţările române mănăstirile funcţionează ca edituri, centre de cultură şi de învăţământ. Aici existau scriptorii cu copişti care multiplicau manuscrisele, ateliere de caligrafi, miniaturişti şi legători, precum şi biblioteci şi şcoli de slovenie care pregăteau cărturari, preoţi, pisari sau grămătici pentru cerinţele cancelariilor voievodale, ca şi pentru nevoile administraţiei şi culturii locale. Pentru necesităţile practicilor ecleziastice se copiau cărţi religioase în limbile slavonă sau latină. *Viaţa Sfântului Gerard* relatează despre existenţa, la Cenad, încă din secolul al XI-lea, a unei şcoli. În acest context este foarte plauzibilă circulaţia unor cărţi ca *Savina Kniga*, *Codex Suprasliensis* ori *Omiliarul* – manuscris şcolar pe pergament – depistat de profesorul şi muzeograful Vasile Olteanu, într-o acţiune de makulaturforschung, ca forzaţ al unui manuscris din secolul al XVI-lea. Introducerea tiparului şi a hârtiei, în prima jumătate a secolului al XVI-lea, reprezintă un salt decisiv în generalizarea celui mai eficace mijloc pentru multiplicarea şi difuzarea în masă a cunoştinţelor şi informaţiilor de

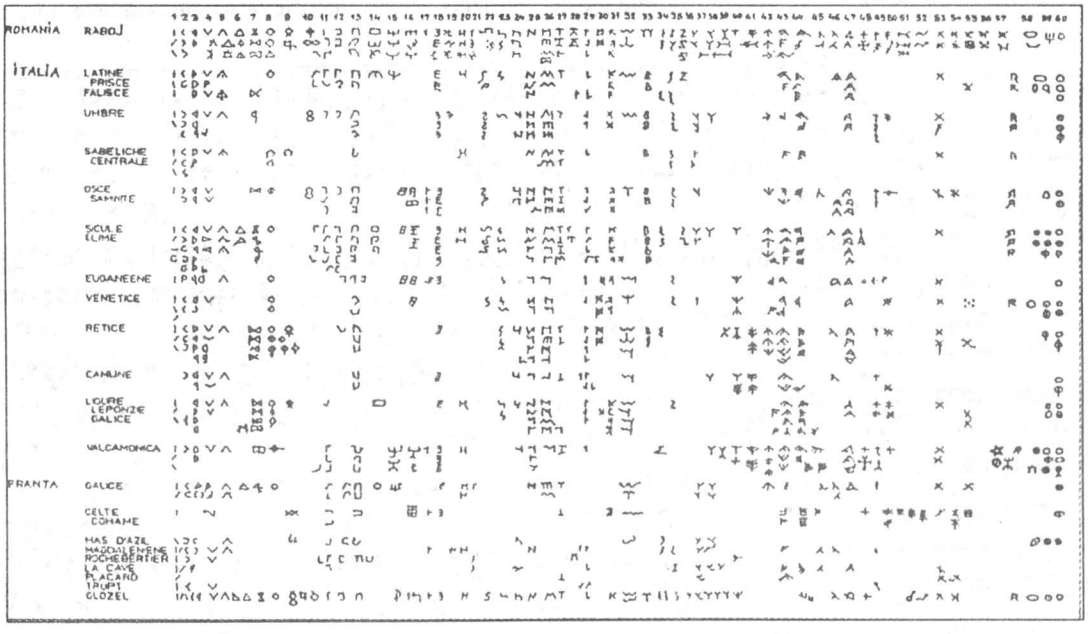

Grafia semnelor răbojului comparativ cu cea a scrierilor preromane din Italia şi Franţa

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

toate tipurile, lansarea fluxului de gnosinformații și fundamentarea culturii de stoc, prin organizarea bibliotecilor ca depozite ale înțelepciunii întregii omeniri.

4.1. Scrierea

De-a lungul întregului Ev Mediu, în țările române sunt cunoscute mai multe tipuri de scriere alfabetiformă. Unele sunt alogene, urme ale popoarelor migratoare în domeniul scrisului. De pildă, întâlnim 3 inscripții în alfabetul pecinegilor (denumit și runele maghiare sau scrierea paleomaghiară) format din 32 de litere, din care 7 sunt vocale. Ele au fost depistate după cum urmează: una la biserica gotică din Murgeni (Odorhei), o a doua pe o cărămidă din biserica Dirjiu, aflată la sud de Murgeni, și o a treia pe tavanul de lemn al bisericii din Inlăceni. Secuii, popor turcic atașat maghiarilor în campaniile de cucerire a Câmpiei Panonice (895 – 896), se așează, între secolele IX – XIII, în Bihor, pe Valea Târnavelor și în estul Transilvaniei. Sedentarizarea lor a coincis și cu adoptarea unei scrieri bazate pe un alfabet autohton, așa cum relevă cronicarul ungur Simon de Keza care nota: "secuii, la venirea lor în Transilvania, au preluat de la români literele alfabetului lor". Această informație este reluată, mai târziu, de autorul anonim al manuscrisului *Chronicon pictum Vindobonnensis* (secolul XIV), de *Chronica Hungarorum* și de Nicolae Olahus (secolul XVI). Este vorba de o scriere similară semnelor răbojului și întrucâtva asemănătoare runelor, exprimată pe bucăți de lemn, încă din străvechime, de către românii din Munții Apuseni. Aceste semne grafice, pe care Antonio Bonfini, secretarul istoric al regelui Matei Corvin, le numea "Litterae scythicae", par a fi aceleași pe care le-au împrumutat presupușii etrusci din Munții Apuseni emigrați în Peninsula Italică"[66]. În acest caz am avea de-a face atât cu o scriere a cărei continuitate ar fi de câteva mii de ani în spațiul transilvan, cât și cu un ipotetic transfer de semne alfabetiforme care a stat la baza dezvoltării scrierii în Europa și Asia Mică. În întreg Evul Mediu, când limbile de cancelarie și de cult vor fi, conform uzanțelor de moment, slavonă, greacă sau latină, documentele vor apărea, după caz, grafiate cu caractere alfabetice slavone, latine, grecești ori combinate. Primul dintre alfabetele folosite în scrieri pe teritoriul țării noastre, în Evul Mediu, a fost cel chirilic, utilizat în textele slave începând din secolul al IX-lea. Alfabetul chirilic este un derivat al scrierii grecești, dar care s-a îndepărtat mult de model. A fost conceput de către călugărul Chiril Constantin, dar e atribuit unuia dintre ucenicii săi (trecând printr-o primă variantă – alfabetul glagolitic) pentru a exprima în scris paleoslava.

Cel mai vechi monument de scriere chirilică descoperit până azi este un epigraf lapidar dăltuit pe un bloc de calcar și descifrat de slavistul Damian Bogdan astfel: "împotriva grecilor în anul 6451, în timpul lui Dimitrie Jupan". Așa cum reiese și din traducere, a fost inscripționat în anul 943. Manuscrise și documente în scrierea chirilică, de la cele aulice și de cult până la literatura eroică, vor apărea în țările române începând cu secolul XIII. Cel mai vechi manuscris datează din anul 1346 – *Psaltirea cu tâlc*, adică tălmăcită pe înțelesul mirenilor[67]. Limba slavonă e înlocuită cu limba română, care apare scrisă tot chirilic chiar la sfârșitul veacului al XV-lea, fiind atestată de textele rotacizante din *Psaltirea Scheiană* și *Codicele Voronețean*, scrise în Maramureș.

În Țara Românească, primul text în limba română cu caractere chirilice este *Scrisoarea din 1521 a boierului Neacșu din Câmpulung către Johannes Benkner*, judele Brașovului. De atunci, limba română începe să apară din ce în ce mai des în manuscrise și texte tipărite. Prima încercare de adaptare a literelor chirilice la fonetica limbii române o face Ienăchiță Văcărescu în gramatica de la 1787, reducând cele 43 de semne la 38. *Gramatica* lui Ion Heliade Rădulescu, tipărită la 1828, nu mai păstrează decât 30 de caractere chirilice, eliminând totodată semnele diacritice și prescurtările tradiționale. În anul 1860, în Țara Românească, și în 1862, în Moldova, alfabetul chirilic a fost înlocuit cu cel latin, în întreaga administrație. După această dată, după o utilizare intensă de câteva secole, semnele lui Chiril vor mai fi

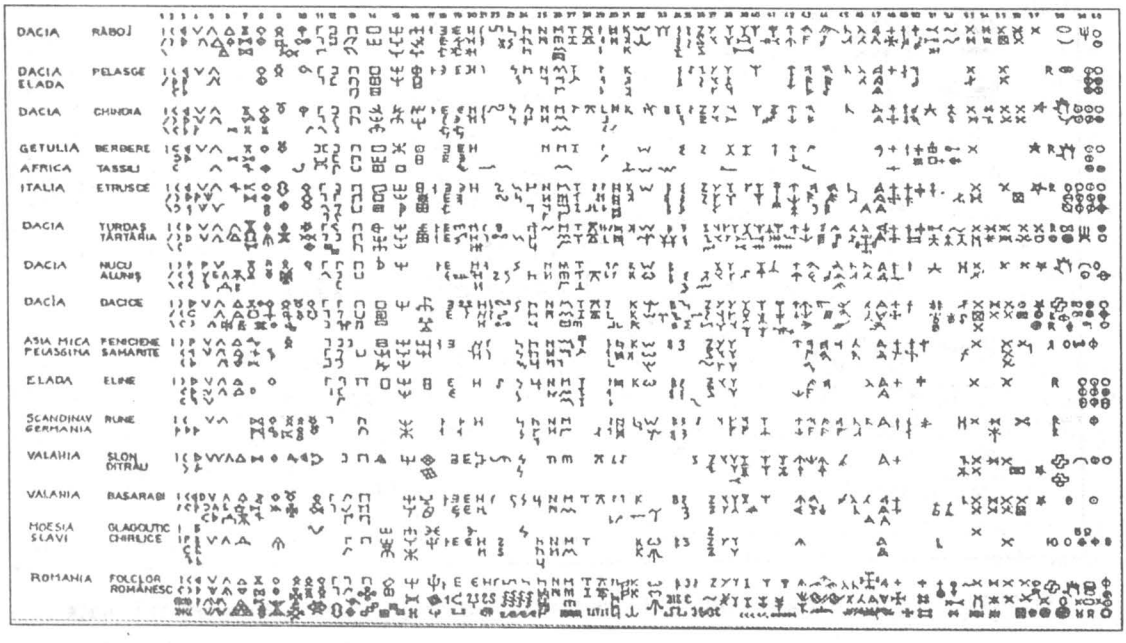

Grafia semnelor răbojului comparativ cu cea a unor scrieri vechi din Europa, Africa, Asia

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

întâlnite în tipărituri bisericești, până la 1881, și sporadic în alte scrieri. Doar tipografia lui Georg de Closius din Sibiu fiind singura care le va mai folosi, continuând să scoată cărți românești cu litere chirilice, până la 1925[68].

Limba greacă și scrierea în alfabetul grecesc sunt folosite sporadic încă din secolul al XIV-lea în cancelariile domnești, bisericești ori în edițiile bilingve ale unor manuscrise cu conținut religios. Astfel, în secolul al XIV-lea, sunt evidențiate două documente în limba greacă. Unul din primele documente scrise în greceşte este o scrisoare semnată în 1369 de voievodul Vladislav Vlaicu și trimisă de acesta la Athos. Acest act, însă, nu a fost redactat în Țara Românească, ci la Athos și trimis voievodului muntean numai spre semnare. De aceea, se consideră că cel mai vechi act autohton în greceşte este copia unui pitac trimis la Bizanț, în 1370, de mitropolitul grec de la Curtea de Argeș Iachint Critopulos. În secolul următor, avem știre despre *Tetraevanghelul slavo-grecesc*, copiat de monahul Gavril, de la mănăstirea Neamț, în anul 1429. Cele 4 evanghelii sunt scrise în slavonă, dar pe marginea paginilor apare și o traducere în greceşte. Acest *Tetraevanghel* se află astăzi la Bodleian Library de la Oxford, Marea Britanie. Tot în ediție bilingvă, slavono-grecească, mai găsim un manuscris de muzică bisericească, copiat, în anul 1511, de protopsaltul Eustatie de la mănăstirea Putna. Din a doua jumătate a secolului al XVI-lea, textele greceşti au o răspândire mai largă pentru ca în secolul al XVII-lea limba greacă să intre, alături de slavonă și latină, în programele de învățământ din școlile înființate de Vasile Lupu, la Iași (1644), respectiv Sfântul Sava, înființată la București, în anul 1679, de către Șerban Cantacuzino.

În epoca fanariotă, mai ales după semnarea păcii de la Kuciuk-Kainargi (1774), scrierea neogreacă ajunge scriere de cancelarie și este folosită în paralel cu alfabetul chirilic atât în administrație, cât și în justiție. După anul 1821, limba greacă intră în declin și treptat este înlocuită cu limba română în scris[69]. Alfabetul latin, după o perioadă de absență în timpul migrațiunilor, reapare în secolele XIII – XIV, mai întâi în Transilvania, unde limba latină cultă era folosită de cancelariile feudale, de unii cronicari, de cler și de soli, ca limbă diplomatică. Așa se face că în Transilvania apare, în anul 1570, prima carte românească tipărită cu litere latine, o carte de rugăciuni. Acesteia îi urmează, între 1571 – 1575, apariția la Cluj a unei *Cărți de cântece*, cunoscută și sub denumirea de *Fragmentul Teodorescu*, după numele întâiului său proprietar[70].

În Țara Românească, latina este folosită numai rareori în cancelariile domnești și în diplomație. De exemplu, Vlaicu Vodă avea o pecete cu inscripție latinească, iar Mircea cel Bătrân a încheiat la Lvov, în 1390, un tratat de alianță cu Vladislav, regele Poloniei, scris în latină. În anul 1600, Mihai Viteazul acordă privilegii nobiliare castelanului din Sindonar printr-un act redactat cu litere latine, dar semnat în chirilică. În Moldova, domnitorii foloseau latina la redactarea corespondenței cu Occidentul. Mărturii în acest sens stau 2 documente: o diplomă din anul 1421 prin care domnitorul Alexandru cel Bun dăruiește fostei sale soții, Ringala, veniturile unor târguri și 600 ducați de aur și o scrisoare, din anul 1474, prin care Ștefan cel Mare îl anunță pe Papa Sixt al IV-lea că șahul Persiei îi solicită alianță împotriva turcilor[71]. Tot în Moldova, avem și exemplul unui mare boier, logofătul Luca Stroici, care își semna toate documentele oficiale, redactate în chirilică, cu caractere latine. Lui îi aparține și o versiune a rugăciunii "Tatăl nostru" scrisă cu litere latine, inclusă, ca mostră de limbă românească, într-o lucrare a umanistului polonez Stanislaw Sarnicki din anul 1594. În anul 1648, s-a tipărit la Alba Iulia, cu alfabet latin, *Catehismul calvinesc*, tradus în românește de Ștefan Forgaș, iar un secol mai târziu (în 1779), Samuil Micu a publicat, la Viena, *Carte de rogaciuni*, prima lucrare tipărită în întregime cu litere latine[72] și prima încercare de alcătuire și aplicare a unui sistem ortografic cu litere latine. După 1780, tipăriturile românești cu litere latine se înmulțesc, iar din anul 1860, alfabetul latin devine oficial în Principatele Unite, printr-un act semnat de domnitorul Alexandru Ioan Cuza.

În ceea ce privește utilizarea limbii române în scris, uzând de alfabetele existente în circulație, în speță alfabetul chirilic, exemplul cel mai sigur rămâne *Scrisoarea lui Neacșu din Câmpulung* (1521), care posedă un sistem ortografic bine determinat, ceea ce ne face să tragem concluzia că scrisul românesc avea o oarecare vechime și, implicit, o anumită tradiție. De aceea, literatura de specialitate mai pune în discuție și alte texte românești din secolul XV sau chiar mai vechi. Dintre acestea, însă, doar 2 nu sunt prea îndoielnice: "prima este constituită din formula de adresare «bunilor i cestitem», în loc de «Dobrem i cestitem», a scrisorii boierului muntean Dragomir Udrişte către braşoveni, datată aproximativ 1482 – 1492. A doua este o însemnare din registrele de socoteli ale Sibiului pe anul 1495, care consemnează că s-a plătit unui preot român suma de 1 florin pentru redactarea unei scrisori în românește"[73]. Din secolul al XVI-lea, după *Scrisoarea lui Neacșu*...ne-a parvenit un număr de peste 120 de texte românești cu caracter neliterar. O repartizare cronologică a documentelor, scrisorilor și însemnărilor românești din această perioadă indică următoarea situație: 9 texte s-au scris înainte de 1581, 18 între 1581 – 1590 și 90 între 1591 – 1600. Repartiția geografică a documentelor relevă că 39 sunt scrise în Moldova, 34 în Transilvania și 24 în Țara Românească. Pentru alte 8 însemnări ale lui Mihai Viteazul, datate într-un interval mai larg, zona în care au fost scrise nu a putut fi stabilită. Un număr de 15 documente, aparținând domnitorului Petru Șchiopul, sunt scrise în afara granițelor (Austria și Polonia)[74].

Cele mai vechi cărți manuscrise în limba română sunt: *Psaltirea Scheiană*, *Psaltirea Voronețeană*, *Codicele Voronețean* și *Psaltirea Hurmuzachi*, datând din perioada 1500 – 1559. În anul 1570, Coresi a scos la Brașov prima psaltire tipărită în limba română.

4.2. Suporturi de exprimare

Și în Evul Mediu se continuă transpunerea informațiilor și cunoștințelor pe suporturi materiale diverse, ca de pildă pe lemn, așa cum este pomelnicul mănăstirii Moldovița, datând din 1417. Pentru notații zilnice privind slujbele religioase, treburi gospodărești sau exerciții de scriere, călugării și discipolii s-au folosit de tăblițe cerate până prin secolul al XVIII-lea. Inscripțiile rupestre continuă să apară și în Evul Mediu în locurile de pustnicie monahală, dar și pe pereții bisericilor. Astfel, pe unul din stâlpii bisericii domnești din Rădăuți a fost scris un act al lui Bogdan al III-lea (1504 – 1517), iar pe un perete al mănăstirii Probota a fost pictat pomelnicul lui Petru Rareș (1527 – 1538). Însă materialul de

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

bază, până la apariția hârtiei, pentru redactarea hrisoavelor, actelor de proprietate, documentelor de cancelarie și cărților religioase rămâne pergamentul, numit și "hârtia animală", deoarece era confecționat din prelucrarea cu meticulozitate a pieilor de animale (oi, capre, viței etc.) curățate și preparate asemănător procesului de argăsire. Deși va fi serios concurat de hârtie, începând cu inventarea acesteia de către chinezi în secolul II d.Hr., nu va fi substituit total de către aceasta decât abia în secolul al XV-lea. În Transilvania se utiliza atât pergamentul de import, dominant fiind cel nordic, de calitate superioară, prelucrat pe ambele fețe, cât și din producție proprie, începând cu secolul XIV. Principalele ateliere de producție indigenă, cu vestiți "meșteri pergaminarius", funcționau în orașele Brașov, Sibiu, Cluj și Bistrița de unde se aprovizionau și copiștii din Țara Românească și Moldova. În cea de-a doua jumătate a secolului al XIV-lea monopolul pergamentului este subminat de apariția hârtiei care, deși mai puțin fiabilă, era mai ieftină. De pildă, în anul 1395 cu prețul unei singure foi de pergament se puteau cumpăra 25 de coli de hârtie. În Țara Românească și Moldova, acest suport material a fost cunoscut sub diverse denumiri precum: coajnic (de la slavonul *koj* = piele), memvrană, parșemin, și de abia pe vremea domnitorului Vasile Lupu (1634 – 1653) apare denumirea de pargamin sau pargamintu. Forma corectă, pergament, a fost înregistrată abia în anul 1832, în dicționarul lui Iordache Golescu, *Condica limbii românești*. Ca și în Transilvania, circulau 2 varietăți: unul mai grosolan, slab răzuit, cu suprafață neregulată și altul mai fin, fără asperități, pe care s-au caligrafiat hrisovul lui Vladislav I (1364 – 1377) și *Evanghelia lui Ștefan cel Mare și Sfânt* (1457 – 1504), aflată astăzi la Biblioteca Națională din München. Cel mai lung pergament sunt 2 fâșii ce alcătuiesc hrisovul Buzeștilor din 10 iunie 1656, care măsoară 81 cm și respectiv 83 cm. Din izvoarele documentare reiese că, până la 1458, pergamentul alternează cu hârtia, astfel încât pe vremea lui Radu cel Mare (1495 – 1508) se constată că din 56 de acte provenite din cancelaria domnească, 40 sunt scrise pe pergament și 16 pe hârtie. Hârtia, inventată de chinezul Tsai Lun în secolul II d.Hr., este preluată în secolul VIII de arabi și răspândită în secolele următoare în Africa de Nord.

În Europa, primele mori de hârtie apar în secolul XII în Spania (la San Felipe de Jativa, 1150), apoi, în secolul următor, în Italia, Franța, Germania. Spre deosebire de pergament, hârtia prezenta 2 avantaje majore: un cost mai redus și posibilități mai largi de fabricare. Pentru început ea era utilizată pentru manuscrisele mai obișnuite și de uz curent, ca textele pentru învățământ. Introducerea hârtiei în procesul editorial va accentua producția de manuscrise în scriptoriile medievale. Copiștii încep să producă manuscrise nu doar la comandă, ci și pentru a fi introduse pe piața liberă. O dată cu apariția tiparului, în secolul al XV-lea, hârtia va face ca produsele culturale tipărite (cărțile, jurnalele, afișele, calendarele etc.) să dețină preeminență în rândul mijloacelor de comunicare. Generalizarea hârtiei, ca suport de stocare, duce la scăderea valorii comerciale a manuscriselor, la ieftinirea acestora și la satisfacerea cererii de documente utile școlilor și universităților. Tot hârtia este aceea care contribuie la eliminarea procedeului pernicios al palimpsestului, care a dus la distrugerea și pierderea de informații prin răzuire a pergamentelor pentru reutilizare.

În țările române, hârtia pătrunde cu certitudine în secolul al XIV-lea pe calea importului. Se știe sigur din documente că în acest secol, în Transilvania, toate actele care nu reclamau o formă scrisă durabilă erau scrise pe hârtie importată din Italia, pentru ca în secolul următor domeniul de utilizare a hârtiei să se extindă și în cazul registrelor, protocoalelor și a cărților de socoteli. În Țara Românească și Moldova nu s-a descoperit nici un document scris pe hârtie din secolul XIV, dar există supoziția că primul care ar fi folosit-o a fost voievodul Vladislav I (1364 – 1377), plecând de la analogia cu țarul bulgar Stracimir, care folosea curent hârtia în corespondența sa comercială cu negustorii din Brașov. La începutul secolului XV, hârtia devine suportul corespondenței și al actelor din cancelaria Țării Românești. Primul hrisov oficial, scris pe hârtie, este semnat de Mircea cel Bătrân și este dat la Tismana la 23 noiembrie 1406 mănăstirii omonime și egumenului Nicodim. Ca datare absolut certă (30 ianuarie 1431) este și privilegiul vamal acordat brașovenilor de voievodul Dan al II-lea (1420 – 1431), iar până la sfârșitul secolului al XV-lea, actele pe hârtie privind corespondența cu Brașovul devin foarte numeroase. În Moldova, cea mai veche corespondență scrisă pe hârtie este scrisoarea din anul 1404 a boierilor Ulrich Pârgarul și Giurgiu Vistierul adresată în limba germană judelui Bistriței, urmată, în anul 1428, de o scrisoare a domnitorului Alexandru cel Bun (1400 – 1432). Expresia "hârtie" (în forma *hartiiu*) apare pentru prima dată în scrisoarea adresată de brăileni, buzoieni și râmniceni lui Ștefan cel Mare, în martie 1481: "că îți strici cerneala și hartiiu". De asemenea, noțiunea de hârtie apare și în onomastică, așa cum rezultă dintr-un document din 24 octombrie 1513, dat de Neagoe Basarab (1512 – 1521), prin care se întărește mănăstirii Glavacioc și egumenului Ilarion stăpânirea asupra moșiei "Neagra", a IV-a parte: "cât au fost ținut Cârstiian dvornic și, după dânsul, Vlad Hârtie Spătar"[75].

Sursa de aprovizionare cu hârtie o formau morile de hârtie italiene, în special din Veneția, hârtie recunoscută după filigranul care reprezenta trei munți. Acestei surse de aprovizionare îi rămân fideli domnitorii munteni Dan al II-lea (1420 – 1431) și Vlad Dracul (1443 – 1446). Din secolul al XVI-lea apare și hârtie de proveniență germană sau poloneză, deseori contrafăcută cu filigrane italiene, precum și o alta, zisă turcească, deoarece avea ca filigran o semilună făcută, însă, tot la Veneția, care s-a folosit de această falsificare pentru a-și plasa marfa în Turcia și în țările de sub suzeranitate otomană. Din cele consemnate mai sus reiese clar că filigranul, introdus încă din secolul al XIII-lea (Fabriano, Italia – 1282) era o marcă, un semn atât de proprietate, cât și de certificare a calității hârtiei și de identificare a provenienței acesteia. Un catalog de filigrane, întocmit la începutul secolului XX de fabricantul elvețian Charles M. Briquet, numără nu mai puțin de 16.000 de mărci de fabricație a hârtiei[76]. Consumul tot mai ridicat de hârtie, indice important al răspândirii scrierii și pătrunderii acesteia în cercurile tot mai largi ale societății, i-a făcut pe mulți meșteri fabricanți de hârtie să-și îndrepte atenția spre țările române, unde să pună bazele primelor manufacturi. Prima asemenea întreprindere apare, după toate datele pe care le deținem, în localitatea Orlat de lângă Sibiu, prin anii 1534 – 1539. Însă, date certe avem despre moara de hârtie de la Brașov, înființată în anul 1539 de Johann Fuchs (Fuxen) și Johann Benkner, care au adus la conducerea ei pe Johann Fruck, fost mare meșter în Polonia.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Aceasta este prima moară de hârtie istoricește atestată, având ca prim filigran imaginea unei vulpi (de la *Fuchs* – vulpe în limba germană). Următoarea manufactură transilvană pe hârtie apare la Sibiu, între anii 1573 – 1574 și avea ca filigran armele orașului – 2 spade încrucișate pe un scut încoronat. În secolele următoare, XVII și XVIII, numărul morilor de hârtie din Transilvania crește, ajungând în anul 1790 la nu mai puțin de 12 în următoarele localități: Cluj (condusă de preotul evanghelic Gaspar Heltai, renumit și ca tipograf, editor și cronicar), Sebeș, Aiud, Alba Iulia, Bistrița, Gheorgheni, Bogata-Olt, Mănăștiur, Deva (1753), Sibiu (1754), Prundul Bârgăului (1768), Orlat (1770) și Făgăraș. În majoritatea cazurilor, aceste mori fabricau 4 sorturi de hârtie: regală, de cancelarie, bibula și de tipar. Deși în număr mare, morile transilvane nu acopereau necesarul de hârtie, de aceea numai între anii 1733 – 1739 s-au importat 7.000 de topuri. Abia în 1845, odată cu transformarea atelierului din Orlat în fabrică adevărată, dotată cu mașini în care lucrau 65 de muncitori, începe să apară pe piață un excedent de produse papetare locale.

În Țara Românească, primele mori de hârtie apar în secolul al XVII-lea la Govora și Călimănești, suplimentate apoi cu moara domnească de la Târgoviște, înființată de Matei Basarab. În secolul următor, "harturghiile", cum erau denumite atelierele de hârtie, se înmulțesc. Astfel, în 1768, apare moara de la Fierbinți, pe Colentina; în 1775, "harturghia" de pe apa Leutei pe moșia Batiște din județul Ilfov, care va falimenta 3 ani mai târziu; în 1796, domnitorul Alexandru Moruzi (1793 – 1796) încuviințează instalarea unei mori de hârtie pe apa Sabarului, lângă Ciorogârla, a cărei producție "satisfăcea necesarul logofeției, divanului și vistieriei"[77].

În Moldova se presupune că prima moară de hârtie este inițiativa domnitorului luminat Petru Șchiopul (1582 – 1591), dar cea mai importantă rămâne cea înființată (în anul 1844) de cărturarul Gheorghe Asachi, care obținuse, prin privilegiu domnesc, dreptul de a fi singurul cumpărător al zdrențelor culese de pe teritoriul Moldovei; prin același act domnesc se interzicea exportul zdrențelor, care erau solicitate în Germania. Din context reiese că principala materie primă pentru fabricarea hârtiei erau zdrențele de in și de cânepă, colectate de peticari care nu ezitau să exporte rămășițele vestimentare dacă eșuau în negocierile cu fabricanții locali. Un document din secolul al XVIII-lea ne relevă faptul că într-un an, în Transilvania, erau achiziționate cam 150 – 200 de măji, echivalentul a 15 – 20.000 kg de zdrențe. În procesul de fabricare, zdrențele erau macerate, topite și apoi amestecate cu un liant de gelatină din picioare de berbec și capră la care se mai adăuga bășică de morun. Pasta astfel formată era albită cu clor și pusă la uscat pe site fine. Apariția tiparului și explozia tipăriturilor pun producția de hârtie din zdrențe în inferioritate față de cerințele pieței, în ciuda legilor protecționiste ori ale inițiativelor bizare de felul celor relatate de documentele istorice. În acest sens, s-a ajuns până acolo, încât, în 1666 Parlamentul englez să voteze o lege prin care se interzicea îngroparea morților îmbrăcați în țesături de in și cânepă care ar fi constituit materie primă pentru fabricarea hârtiei[78]. Neajunsurile producției de hârtie, pe fondul cererii tot mai crescânde, îndreaptă atenția cercetătorilor către alte surse de materii prime cu conținut mare de celuloză. O soluție promițătoare o prevăzuse naturalistul și fizicianul

Evangheliarul din 1512

francez René Antoine Ferchault de Reaumur într-un referat ținut în plenul Academiei Franceze, la 17 noiembrie 1719, fabricarea pastei de hârtie din lemn, idee susținută și de transilvăneanul Ioan Fridvalski (1730 – 1784), care era convins că și tulpinele plantelor anuale de genul rosaceelor pot fi utilizate la fabricarea hârtiei. Aceste idei vor fi puse în aplicare pe scară largă abia în secolul al XIX-lea, când apar și primele fabrici cu tehnologie modernă. La noi acest salt se produce după 1881, an când se dă o lege specială pentru înființarea de fabrici de hârtie și a "primei societăți române pentru fabricarea hârtiei"[79].

Bibliografie și note

62. *Istoria Românilor*, vol. II, București, Editura Enciclopedică, 2001.

63. Daicoviciu, Hadrian – *Ibidem.*

64. Țup, Mircea, Alexandru – "O enigmă și un miracol istoric". În: "Origini", nr. 1-3, 2004.

65. Brâncuși, Grigore – *Introducere în istoria limbii române*, București, Editura Fundației România de Mâine, 2002.

66. Brătescu, Gheorghe – *Ibidem.*

67. Condurachi, Emil; Andronescu, Șerban – *Cadmos – scurtă istorie a scrisului*, București, Editura Științifică, 1966.

68. Olteanu, V. – *Din istoria și arta cărții*, București, Editura Enciclopedică, 1992.

69. Condurachi, Emil; Andronescu, Ș. – *Ibidem.*

70. Olteanu, V. – *Ibidem.*

71. Duță, V. – *Călătorie în lumea scrierii și a tiparului*, București, Editura Sport Turism, 1988.

72. Olteanu, V. – *Ibidem.*

73. Olteanu, V. – *Ibidem.*

74. Gheție, Ion; Mareș, Alexandru – *Originile scrisului în limba română*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1985.

75. Dâmboiu, Aurel – *De la piatră la hârtie*, București, Editura Științifică, 1964.

76. Stanciu, Ilie – *Călătorie în lumea cărții*, Editura Didactică și Pedagogică, 1970.

77. Dâmboiu, Aurel – *Ibidem.*

78. Brătescu, Gheorghe – *Ibidem.*

79. Dâmboiu, Aurel – *Ibidem.*

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Regele Culturii – Carol al II-lea
1930 (8 iunie) – 1940 (6 septembrie)

Radu Ştefan VERGATTI

11 noiembrie 1918; în minuscula gară a oraşului Compiègne, Germania a capitulat în faţa puterilor Antantei. S-a trecut imediat la semnarea tratatelor de pace care au format sistemul Versailles. Ca o consecinţă a lui au fost sfărâmate marile imperii dominante în Europa: Imperiul Ţarist, Imperiul Austro-Ungar şi Înalta Poartă. Pe fostele lor teritorii s-au înălţat statele naţionale.

Cea mai mare, mai bogată, mai bine populată şi cea mai puternică ţară din Sud-Estul Europei a devenit România. În fruntea ei se găsea regele Ferdinand I (1914 – 1927). Din păcate, între el şi fiul său, principele Carol (1893 – 1953), a existat o prăpastie care s-a adâncit pe măsura trecerii timpului: cel din urmă a fost mereu tutelat sever de mama sa, frumoasa regină Maria. Ea a împiedicat orice afirmare a personalităţii tânărului Carol: în armată, în viaţa familială, în viaţa spirituală. Cu toate acestea, Carol, dând dovadă de o inteligenţă remarcabilă, s-a afirmat rapid ca un om cu o cultură neobişnuită. Vorbea curent câteva limbi străine – germana, franceza, engleza, spaniola, portugheza ş.a. – şi avea solide cunoştinţe de istorie, filosofie, literatură, artă. Mai mult, era un bărbat frumos. Avea ochi verzi, păr blond-roşcat, un ten arămiu şi o siluetă elegantă care impresiona plăcut vederea.

Cu toate acestea, datorită conflictului cu regele Ferdinand, cu regina Maria şi cu PNL condus de Ion I. C. Brătianu, precum şi datorită unor greşeli personale, principele Carol a fost obligat, în anul 1925, să renunţe la tron. În condiţiile astfel create, între 1927 – 1930, a fost impus pe tron, ca rege, Mihai, fiul minor al lui Carol. El era tutelat de o regenţă dominată de liberali.

Omul politic transilvănean Iuliu Maniu nu s-a împăcat cu situaţia. A pus la punct o lovitură de stat prin care să fie readus pe tron Carol. A reuşit. La 6 iunie 1930, Carol a revenit în ţară, iar la 8 iunie 1930 şi-a reluat tronul.

Astfel a început domnia lui Carol al II-lea, care a durat de la 8 iunie 1930 până la 6 septembrie 1940.

Având ca subiect activitatea lui în domeniul culturii, scriind pentru o revistă destinată oamenilor cărţii din Bucureşti, voi evoca ceea ce a făcut controversatul rege în această direcţie, pentru locuitorii capitalei ţării, dar nu numai pentru ei.

Respectând buna tradiţie a regilor României, el a creat în anul 1933 "Fundaţia pentru Literatură şi Artă Regele Carol la II-lea". Practic, aceasta continua "Fundaţia Culturală Regală Principele Carol", apărută încă din timpul domniei regelui Ferdinand. Prin noua sa creaţie, a atras intelectualii de elită ai ţării. Ca atare, în primul rând Fundaţia regală s-a preocupat de publicarea unor lucrări ce urmăreau să facă să fie cunoscute activitatea şi intenţiile regelui. Astfel a fost valoroasa Revistă a Fundaţiilor, cuprinzând articole de certă valoare şi astăzi. Apoi, nu trebuie uitată monumentala *Enciclopedie a României*, în patru volume, coordonată de D. Gusti. Autorii acesteia au adus o contribuţie remarcabilă la cunoaşterea ţării. Fundaţiile au sprijinit totodată formarea institutului condus de N. Iorga, tipărirea lucrărilor lui C. C. Giurescu, a scrierilor lui D. Gusti ş.a. În programul editorial au fost cuprinse opere ale scriitorilor tineri, colecţii de documente, ediţii critice, lucrări de filosofie şi ştiinţă etc., însumând, într-un timp foarte scurt, peste 150 de titluri, difuzate excelent, într-o formă grafică remarcabilă, cu tiraje mari. Aceste elemente s-au datorat cererii exprese a regelui de a se urmări valoarea intrinsecă a operei şi nu beneficiul comercial al editorului.

Regele a putut realiza foarte mult prin fundaţia sa, deoarece, în anul 1938, a reunit toate fundaţiile regale într-una singură: Uniunea Fundaţiilor Culturale Regale.

În acelaşi timp, regele s-a interesat îndeaproape şi de înfrumuseţarea vieţii zilnice a bucureştenilor obişnuiţi. În timpul domniei lui Carol al II-lea, au fost, de pildă, asanate bălţile din nordul capitalei, fiind transformate în lacuri de agrement. Acestea au fost înconjurate de frumoase parcuri, numite "Luna Park Bucureşti". Erau bucuria, în primul rând, a copiilor şi pensionarilor, apoi a celorlalţi, care găseau aici biblioteci, cluburi sportive (ca, de pildă, AMA – Asociaţia Magistraţilor şi Avocaţilor), puncte de joacă şi de distracţie, oaze de linişte şi sănătate.

Într-un colţ al Luna Park, din iniţiativa prof. D. Gusti, a fost creat Muzeul Satului. Acesta a reprezentat şi reprezintă şi astăzi un centru evocator al lumii rurale, al tradiţiilor ei, unele în curs de dispariţie, care sunt astfel conservate. Însemnat a fost că odată cu Muzeul Satului s-au format şi cărturari de valoare ca sociologii Tr. Herseni şi H. H. Stahl, filosoful M. Eliade, folcloriştii E. Bernea şi Ap. D. Culea ş.a.

În apropierea Muzeului Satului, ca urmare tot a sprijinului regelui Carol al II-lea, şi din iniţiativa prof. C. Tzigara-Samurcaş, s-a înălţat Muzeul Şcolilor de Arte şi Meserii, astăzi Muzeul Ţăranului Român. În imediata lui vecinătate, într-o frumoasă semirotondă, au fost aşezate statuile unor eroi ai neamului: Tudor Vladimirescu, regele Ferdinand Întregitorul ş.a. Din păcate, regimul comunist a dis-

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

trus statuile, de a căror trecută existență amintește marea semirotondă astăzi goală.

Tot ca urmare a inițiativei suveranului a fost construită Școala de Război, astăzi Academia Militară, destinată formării elitei ofițerilor români, precum și clădirea Facultății de Drept. În spatele celui din urmă edificiu, pe Calea Plevnei, a fost clădită, din inițiativa legionarilor, Casa de Cultură a Studenților, acțiune care s-a bucurat de aprobarea tacită a regelui.

Grija pentru formarea tineretului român s-a vădit și în momentul creării "străjeriei". A fost o organizație care a urmărit să reunească și să educe toți adolescenții din țară. Tineretul român încadrat în "străjerie" a avut numai de profitat: a fost format fizic și moral într-un spirit care trebuia să pună o bună pecete asupra lui. Aceasta s-a datorat regelui Carol al II-lea. Pot da un singur exemplu în acest sens: manifestațiile organizate pe stadionul ANEF (Academia Națională de Educație Fizică). Pe acest stadion cu o capacitate de 40.000 de locuri, cel mai mare și mai modern din zona Balcanilor, din păcate distrus în "era Ceaușescu", se organizau splendide manifestații "străjerești". Ca o ironie, ele au fost un model pentru ceea ce s-a "înfăptuit" în vremurile "Cântării României", care, din păcate, nu a ajuns la nivelul celor realizate în timpul regelui Carol al II-lea. Nu trebuie să se uite că atunci la ANEF au fost dascăli eminenți ca prof. Roșală, pierit în temnițele comuniste.

De subliniat este că, mai ales după anul 1937, după ce s-a unit cu "cercetășia", "străjeria" a atras în rândurile ei imensa masă a tinerilor români și, astfel, a fost extrem de greu ca ei să fie îndreptați către dreapta ori către stânga. Erau tineri regaliști, carliști. Fac această afirmație bazându-mă pe cifre. Chiar charismaticul "căpitan" Corneliu Zelea Codreanu nu a putut atrage mai mult de 12% dintre tineri, în timp ce între "străjeri" erau circa 40%. Este o diferență grăitoare.

Persoana regelui Carol al II-lea a devenit extrem de populară și prin participarea la manifestările sportive. El a încurajat echipa de echitație care a participat la Olimpiada din anul 1936, de la Berlin, a sprijinit alergarea la raliuri auto a fratelui său, principele Nicolae, și a inginerului Petre Cristea, de altfel câștigători a numeroase și importante premii, a ajutat echipa de bob-sleigh – Gh. Papană și Dudu Frim – câștigătoare a titlului mondial în anul 1938.

Totodată, în anii domniei sale au iradiat pe întreaga suprafață a țării "Așezămintele Culturale" sătești, au înflorit operele unor scriitori precum Ion Barbu, Radu Gyr, Tudor Arghezi, Vasile Voiculescu, Aron Cotruș, Nichifor Crainic, Lucian Blaga, Camil Petrescu, Cezar Petrescu, sculpturile lui D. Paciurea, C. Brâncuși, C. Medrea, picturile lui C. Ressu, Șt. Popescu, Al. Ciucurencu, H. Catargi, a "explodat" talentul unor ziariști precum Pamfil Șeicaru, s-au impus mari actori români precum soții Bulandra, George Vraca, surorile Cocea, Elvira Popescu, au mijit zorii cinematografiei naționale ș.a.m.d.

Având în vedere spațiul limitat pe care l-am avut la dispoziție, m-am mărginit exclusiv la punctarea elementelor pe care le-am socotit esențiale pentru acțiunile culturale patronate de regele Carol al II-lea. Dacă se ține seama de declarația monarhului de la 15 august 1930, "voi fi un Brâncoveanu al culturii românești", atunci, desigur, pot socoti că el și-a respectat promisiunea printr-un program coerent, bine structurat. De altfel, prof. Nicolae Iorga a scris în 1938 că regele nu și-a reclamat "dreptul ce se cuvine creatorului acestei opere. Se cuvine ca noi să îndeplinim această lipsă închinându-ne cu gratitudine cui a avut deciziunea de a începe și fericirea de a vedea opera realizată".

Sunt cuvinte suficiente pentru a-i recunoaște titlul de "rege al culturii" lui Carol al II-lea. Nimeni nu i l-a putut contesta. Chiar cei care i-au fost și i-au rămas dușmani politici nu au reușit să-i lovească meritele de om de cultură, care și-a ridicat prin mecenat neamul în această direcție. Prof. I. Scurtu, în recenta sa monografie *Carol al II-lea*, prezintă luptele politice pentru putere și, din derularea faptelor, se poate înțelege de ce a fost atât de prins în jocul umbrelor și luminilor chipul lui Carol al II-lea. Indiscutabil, însă, acum, când se împlinesc 75 de ani de la revenirea pe tron a regelui Carol al II-lea, opera lui culturală se găsește într-un con de lumină strălucitoare pentru care românii, și în primul rând bucureștenii, îi sunt și îi rămân recunoscători.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Biblioteci și filiale ale Fundației Culturale "Principele Carol" organizate în alte țări

Cristina CHIȚA

Principele Carol a urmărit prin înființarea Fundației Culturale ce-i poartă numele ridicarea nivelului de cultură în țară, dar și propaganda culturală în străinătate, prin care cultura română să se facă cunoscută și, după caz, apreciată. De asemeni, Fundația dorea să-i sprijine pe românii ce trăiau în străinătate, din punct de vedere cultural, sau să acorde sprijin material studenților români aflați la universități străine. Aceste ultime deziderate s-au putut concretiza prin înființarea de filiale ale Fundației sau de biblioteci în țările unde existau comunități compacte de români și în țările care erau interesate de România din mai multe puncte de vedere. Un sprijin important a venit, în acest sens, din partea legațiilor române cu ajutorul cărora se realizau schimburi culturale sau schimburi de informații utile, prin care se puteau deduce climatul politic și mijloacele de realizare ale unei colaborări eficiente pe toate planurile între România și țările lumii.

Schimburile de informații erau utile și ministerelor din țară. Acestea trimiteau adrese Fundației prin care cereau furnizarea de informații considerate importante pentru activitatea lor. Spre exemplu, Ministerul de Război, răspunzând unei scrisori din partea Fundației, "*apreciază eforturile acesteia pentru propășirea în deplină siguranță a țării*" și hotărăște, în același timp, ca Secția a V-a Informații să stabilească legături cu Fundația pentru obținerea de informații culturale, sociale și de ordin politic din țările vecine. Acest lucru era important pentru Ministerul de Război, deoarece era necesar să cunoască "*forța combativă a țărilor cu care am putea veni în conflict, și cum această forță combativă se realizează pe o mulțime de factori sufletești, sociali și politici, trebuiesc din timp cunoscuți pentru a putea aprecia just valoarea forțelor cu care vom fi chemați cândva să luptăm*".

Fundația era și ea interesată de strângerea cât mai multor informații culturale din alte spații, de aceea s-a aflat în permanentă legătură cu ministerele țării. În același timp Fundația Culturală "Principele Carol" le trimitea publicații primite din străinătate, ce puteau prezenta un interes pentru activitatea respectivelor ministere. La rândul lor, ministerele își luau sarcina de a trimite rapoarte atașaților diplomatici care puteau prezenta un interes cultural pentru Fundație. Chiar și Inspectoratul de Pompieri dorea să obțină date diverse din partea Fundației, prin adresa din data de 1 iunie 1923: "*Întrucât chestiunea reorganizării serviciilor de pompieri din țară a devenit de actualitate, am onoarea a vă ruga să binevoiți a dispune ca toate datele din presa străină relativă la pompieri, incendii, expoziții, concursuri etc., să fie aduse la cunoștința Institutului Pompierilor Militari la Compania București*".

Activitatea de propagandă pe care a realizat-o Carol, ca principe moștenitor și apoi ca rege, nu a avut numai nuanță culturală. Putem spune că s-a realizat și o propagandă a regimului monarhic. O astfel de propagandă era realizată de orice regim monarhic din Europa acelei vremi, nefiind o inovație sau o noutate a regimului monarhic român. La noi, această propagandă se materializa, spre exemplu, prin comanda a 25 mii de tablouri ale familiei regale și oferta de vindere a acestora ministerelor românești sau comercializarea filmelor realizate cu diferite ocazii din viața familiei regale: filmul încoronării Suveranilor, concesionat firmei cinematografice Bediteanu și V. Ghia, filmul "Serbările logodnei A.S.R. Principesa Marioara", realizat de firma franceză Gaumont, filmul călătoriei lui Carol în jurul lumii, concesionat Caselor de film "Cedafilm" și "Adriafilm". După data de 8 iunie 1930, când Carol a devenit rege sub numele de Carol al II-lea, propaganda s-a materializat și prin acțiuni în direcția cultului personalității și a asimilării unor simboluri multiple care să-l definească: drapele, ordine și medalii, organizații și organisme prin care regele trebuia să fie recunoscut conducător și astfel ovaționat.

Obiectivul Fundației, și anume cunoașterea de către străini a istoriei și culturii române, era susținut prin publicații speciale donate instituțiilor de cultură cu ajutorul legațiilor românești din țările respective. Prin intermediul unor trimiși speciali din partea Fundației Culturale "Principele Carol", numiți *misionari*, s-au organizat biblioteci și filiale ale Fundației. Personalități ale culturii române au fost însărcinate să preia acțiunea de organizare a bibliotecilor române în țările în care existau mai multe comunități de români.

Ideea de organizare a unor astfel de biblioteci putea veni și din partea românilor stabiliți în străinătate. Astfel, la Sofia existau 500 de familii de români. Legația română din capitala Bulgariei trimite o adresă către Fundația Universitară Carol I pentru a o sprijini în acțiunea de organizare a bibliotecii, prin adresa nr. 8439 din 26 noiembrie 1925[1]. Prin scrisoarea de la 1 decembrie 1925, adresată Legației, aceasta este anunțată că, prin intermediul A.S.T.R., s-au trimis mai multe cărți necesare bibliotecii și sălii de lectură. În plus, Fundația venea cu ideea de a se organiza și o serie de conferințe pentru românii din Sofia.

La Paris, Fundația trimitea, tot în anul 1925, cărți, prin Legația Română, necesare românilor, în marea lor majoritate studenți.

În anul 1925 se trimit mai multor instituții din Olanda o serie de cărți, atât pentru români, cât și pentru străini, cu scopul de a face cunoscută cultura română în străinătate.

Studenții Universității din Liège, organizați într-un cerc literar, având nevoie de cărți, fac un apel către instituțiile din țară :

"*Cercul studenților români din Liège, organizați în vederea unor acțiuni culturale folositoare lor și Țării, au mare nevoie de cărți. Pentru procurarea lor ei fac apel călduros către instituțiile care le-ar putea ușura calea spre scopurile propuse.*

Fundația Culturală «Principele Carol» își ia sarcina să trimită tipărituri ce-i stau la îndemână; vă roagă însă călduros, Domnule Director, a interveni ca și din editura «Cultura Națională» să se dea un număr de lucrări potrivite nevoilor sufletești ale tinerimei române. În primul rând ar fi colecția revistei «Arhiva pentru Știință și Reformă Socială»"[2].

Fundația a răspuns prompt la acest apel, trimițând

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

cărțile solicitate și altele care nu au fost cerute, dar care s-au considerat necesare, cu scopul de a face cunoscută cultura română în străinătate, fapt certificat de scrisoarea de mulțumire adresată directorului Fundației:

"*Domnule Director,*

Am onoarea de a confirma primirea scrisorii Domniei Voastre din 11 aprilie curent (1925).

Cu o vie mulțumire am luat cunoștință despre sprijinul ce mi-l acordați pentru promovarea cauzei propagandei românești printre străini, program ce ne-am propus a îndeplini.

De asemenea vă mulțumim pentru cărțile și revista «Gândirea» ce ne-ați trimis și care ne sunt așa de folositoare pentru documentarea noastră și pentru contactele ce vrem să le păstrăm cu mișcarea literară și artistică din țară. La rândul nostru, în limitele puterilor și a timpului de care dispunem acum în preajma examenelor, vom căuta să realizăm frumosul program, de a face cunoscut, în mijlocul în care trăim, sufletul poporului român"[3]. Semnează, din partea studenților, președintele cercului literar, Aurel Sima.

Tot pentru Franța, Fundația a trimis publicații românești la L'École Industrielle de Farciennes. Dorind să realizeze o expoziție despre România, Școala cerea Fundației diverse afișe și fotografii vechi.

Pentru a ușura programul cultural pentru străinătate asumat de Fundația Culturală "Principele Carol", Ministerul Afacerilor Străine trimitea acesteia o listă cu instituțiile și persoanele din Marea Britanie interesate de cunoașterea istoriei și culturii române. Pentru aceste situații, Fundația, prin direcția Propagandă, avea pregătite numeroase broșuri și publicații despre România.

În Statele Unite ale Americii existau comunități de români în: Cleveland, Youngston, Alience, Farrel Warren, Canton, Loraine, Massilon etc. Intelectualii români din America se interesau de felul în care evolua țara după realizarea Marii Uniri, de aceea conlucrau cu trimișii Fundației. Pentru românii din America, Fundația dorea să trimită cărți pentru realizarea de biblioteci, iar pentru americani, broșuri și alte publicații informative despre România. Astfel, Lucian Marcu, membru corspondent al Fundației pentru SUA, primea frecvent îndrumări din Țară:

"*Aș dori să văd o înțelegere și o extraordinară râvnă pentru treburile noastre în America. Mulțumită preoților și cărturarilor de acolo e sigur că lucrurile vor merge bine și că lepădându-ne de unele rele vom da pildă americanilor și străinilor din SUA de solidaritatea noastră întru cele ce onorează și desăvârșește o națiune*"[4].

Unii români din America înființau instituții de cultură unde tinerii români puteau să afle informații despre țară și cultura română. Aceștia, firește, cereau sprijin în țară. Un astfel de exemplu este dat de un preot român din Chicago, Mihălțeanu. El deschisese o școală în Chicago, numită "Regina Maria", care avea în anul 1923, 130 de elevi, pentru care solicia cărți. Mai mult, acest preot dorea să deschidă și o Casă de Cultură pentru elevii și studenții români din Chicago, pentru care avea nevoie de publicații:

"*Întrucât va fi posibil să-mi puteți trimite diferite cărți și tablouri românești, precum și mape, cred că mi-ați face un mare serviciu. Îmi lipsesc cu desăvârșire cântecele și teatrele românești*"[5]. Instituția care a răspuns cererii preotului a fost Fundația Culturală "Principele Carol".

Din partea Fundației, la Chicago, era trimis George Iovin, care, pentru realizarea propagandei culturale a Fundației în America, precum și pentru călătoria sa, a fost nevoit să-și ipotecheze casa. Cu toate greutățile, G. Iovin și-a dus la îndeplinire misiunea în America. La Chicago, a organizat o bibliotecă, cu ajutorul cărților donate de Fundație. Pentru inaugurarea bibliotecii, românii au organizat o serbare în spirit american. Din raportul său de activitate reiese felul în care se realiza propaganda culturală în străinătate de către trimișii Fundației:

"*Am avut la Chicago inaugurarea Bibliotecii, donate de către Fundație, din cărțile aduse de mine. A fost o mare serbare, cum românii n-au mai avut și americanii n-au mai văzut. Peste 10.000 de români am avut la acea serbare, iar americanii au rămas uimiți de podoaba serbării. Au luat parte și autoritățile americane și s-au rostit cuvântări înflăcărate la adresa României. Toată serbarea am luat-o în film ca s-o vadă și cei de acasă... Asemenea serbări am la 1 iulie în Cleveland și la 8 iulie în Detroit, probabil sub patronajul lui Ford care mi-a scris deja*". Văzând că americanii sunt interesați de istoria și arta populară românească, G. Iovin continua în raportul său: "*Bine ar fi dacă ar sosi filmul Tudor Vladimirescu. Cu el putem face mai multă reclamă aici decât ori câte articole în ziare. Plac foarte mult lucrurile românești pe aici*"[6].

Consilierul Frank Padden aprecia activitatea românilor din Chicago:

"*Orașul Chicago totdeauna va primi bucuros pe confrații români, care contribuiesc atât de mult la ridicarea nivelului de cetățenie conștient. America a aflat multe despre România, de la copiii și fiicele ei. Ei, cei ce s-au stabilit aici, și noi am citit cu plăcere și deliciu poeziile admirabile și novelele literatei Carmen Sylva, fostă Regină a României*"[7]. Pentru românii din țară, Iovin a filmat atât viața românilor – "*nu mai puțin viața istovitoare din fabrici a românilor. Aceasta pentru ca lumea de acasă să nu creadă că dolarul stă pe gard*", – cât și pe cea a americanilor. A urmat inaugurarea bibliotecii din Cleveland, tot printr-o sărbătoare, pe 1 iulie 1923, în prezența oficialităților locale americane.

La 8 august 1923, s-a înființat o filială a Fundației la Cleveland. Prin "răvașul" din februarie 1923, românii de aici au fost sfătuiți de conducerea Fundației de la București să nu-și uite naționalitatea. Pentru acest lucru era nevoie de organizarea unei filiale a Fundației, care să reprezinte "*un așezământ de cultură românească la Cleveland, o ctitorie de îngrijire sufletească*". Răvașul continua să-i încurajeze pe români în ideea organizării în cadrul filialei a unui Cămin Cultural: "*Însuși Principele Carol, moștenitorul Tronului României, care v-a vizitat de aproape și nu vă poate uita, a pus la cale acest așezământ după chipul operelor sale din patrie și vă roagă să-l primiți cu aceeași dragoste curată cu care îl trimite acolo. Opera trebuie să fie întinsă și dezvoltată între voi și prin voi, în armonie cu poporul American ce vă dă ospeție largă. Prin zestrea voastră de cultură română să onorați pământul lui Washington și Franklin. Nu vă dați înapoi de la nici o jertfă spre a pune la cale ori unde răsună grai românesc un Cămin Cultural, unde se pot strânge cei bătuți de același dor...*"[8]

Pentru funcționarea acestei filiale, G. Iovin a numit un comitet, având drept scop și vânzarea de cărți trimise de la Fundația din București, pentru a alcătui patrimoniul filialei, astfel: 40% din fondurile obținute urmau să fie trimise Fundației la București, iar restul rămânea pentru funcționarea și activitatea filialei. Au fost comercializate astfel colecția editurii "Cartea Românească" și 6.000 de plicuri cu fotografiile Reginei Maria. Printr-o scrisoare adresată filialei din Cleveland, Carol autorizează funcționarea, îndemnându-i pe români să nu facă nici

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

un fel de politică, "*ținta principală fiind ridicarea culturală a poporului român în mijlocul populațiunii americane și mai ales cultivarea limbei*". Filiala urma să se conformeze regulilor Fundației, dar să nu intre în conflict cu legile SUA, activitatea ei fiind controlată de o persoană desemnată de Fundație[9].

Fundația urmărea să înființeze filiale în toate centrele mari studențești din străinătate, după modelul cercului studențesc literar de la Liège.

Mulți români din zece colonii americane, printre care Cleveland, Youngston, Detroit, Chicago, Aurora, Indiana-Harbor, East Chicago, Gary-Indiana, Trenton ș.a., au primit cărți oferite gratuit de Fundația Culturală "Principele Carol"[10]. Acțiunea de propagandă culturală a continuat prin înființarea, la Cleveland-Ohio, a unei secții pentru propaganda românilor. Aici se puteau viziona filme realizate în țară și se puteau consulta cărți.

Fundația a intrat în legătură culturală și cu Institutul de Educație Internațională din New York, a organizat un birou de informare în cadrul Direcției Culturii Generale și Propagandei, care avea drept scop culegerea de informații despre "*mișcarea culturală, socială și politică din lumea întreagă*"[11]. De asemenea, prin intermediul acestui birou, Fundația primea ziare și reviste de pretutindeni, dar la rândul ei trimitea publicațiile Fundației sau alte publicații din țară multor instituții culturale și politice. De exemplu, trimitea publicații românești Universității din New York, departamentul Educație – Albany[12].

Constantin N. Djuvara, prin Legația română de la Londra, făcea propagandă Fundației în ziarele britanice, iar în ceea ce privea propaganda culturală română în străinătate, oferea câteva soluții: "*propaganda românească nu poate fi îndrumată decât în direcția următoare:*

1. Documentarea și directiva prin noi: executarea și pregătirea materialului după gustul și mentalitatea publicului larg englez.

2. O ciocnire cantitativă și în această direcție, în mod sistematic și coerent.

3. O documentație cât mai serioasă întemeiată pe fapte.

4. O punere în relief a tot ce poate contribui la crearea și dezvoltarea subsegmentă a unor strânse legături economice și financiare între noi și Marea Britanie.

5. O continuă legătură de informațiuni pe ambele țări, sub forma unui neîntrerupt lanț de la unul la altul. Numai astfel se țes, încetul cu încetul, acele sentimente de interes și de simpatie, fără de cari nu reușim într-o astfel de întreprindere. Mai ales acest contact între România și Anglia, sub formă de informațiuni continue și rapide, de data aceasta asigurat prin noua direcțiune propagandistă a Alteței Voastre Regale"[13].

Propaganda culturală în străinătate se realiza și cu ocazia unor expoziții internaționale la care era invitată și România. De multe ori, secțiunea românească era organizată de personalități de cultură care slujeau Fundația.

În anul 1922 România participa la o expoziție de carte veche și modernă, organizată de Fundație la Florența.

Cu această ocazie, publicațiile Fundației informau publicul din țară asupra impresiei pe care au făcut-o românii: "*Această situație a sporit încrederea publicului străin în mișcarea culturală din România de astăzi, căci cu toate că am expus la Florența numai artă grafică a ultimilor trei ani, am convins pe oricine că intelectualitatea română este un organism viu, satisfăcând o gamă largă de nevoi practice și culturale*"[14].

Fundația s-a prezentat și la Expoziția de la Veneția în anul 1924, în două săli, cu arta românească, în general pictură. Au fost expuși pictori renumiți precum: Grigorescu, Andreescu, Luchian, Verona, Petrașcu, Palade, Ressu, Stork ș.a, sau sculptori precum: Brâncuși, Stork, Jalea, Medrea etc. În secțiunea românească a expoziției au fost prezentate 79 de tablouri și 18 sculpturi. Această expoziție a fost pregătită de Artur Verona și profesor I. Ștefănescu. Profesorul Ștefănescu a ținut, cu această ocazie, conferințe despre arta românească veche și despre mișcarea artistică contemporană[15]. Expoziția de la Londra din anul 1924 a fost organizată de Emanoil Bucuța și Gh. Beza. România s-a prezentat cu artă tradițională, bine apreciată de publicul larg, dar și de oficialitățile engleze, după cum se apreciază în raportul organizatorilor români: "*La deschidere a fost foarte multă și foarte bună lume: miniștri plenipotențiari, scriitori, ziariști. Foarte multe femei în rochii strălucitoare de primăvară. Au fost de față și domnii Duca și Titulescu, care a ținut un cuvânt de deschidere. Toată lumea a găsit expoziția interesantă și gazetele au scris cuvinte bune, de recunoaștere. Expoziția aceasta este cel mai bun cadru în care trebuie să apară Suveranii noștri, iar ca propagandă vie, a făcut mai mult decât o carte*"[16].

Fundația a pregătit și participarea României la expozițiile de la Paris și Geneva în anul 1925, unde s-a expus artă românească în general.

Prin astfel de acțiuni culturale, România se făcea cunoscută în lume. Cultura, în trăsăturile ei specifice, putea fi apreciată și putea contribui, într-o oarecare măsură, la definirea culturii europene. Ideea de civilizație europeană se extindea astfel și spre est, considerat până atunci o periferie a sistemului politic, economic și cultural european. Cultura și nivelul de cultură constituiau un etalon prin care erau judecate țările europene, de aceea factorii politici de la București acordau o atenție deosebită culturii și modului de realizare a propagandei culturale în străinătate.

Note

1. Arhivele Istorice Centrale, Fond Fundații Culturale Regale "Principele Carol", dosar nr. 2/1925, fila 26.
2. *Ibidem*, dosar nr. 2/1925, fila 15.
3. *Ibidem*.
4. *Ibidem*, dosar nr. 3/1923, fila 4.
5. *Ibidem*, fila 7.
6. *Ibidem*, fila 9.
7. *Ibidem*.
8. *Ibidem*, dosar 1/1923, fila 11.
9. *Ibidem*, fila 61.
10. *Ibidem*, dosar 3/1923, fila 14.
11. *Ibidem*, dosar 1/1923, fila 66.
12. *Ibidem*.
13. *Ibidem*, fila 202.
14. Fundația Culturală "Principele Carol", *Statutul pentru funcționarea Căminelor Culturale*, 1935, p. 57.
15. Arhivele Istorice Centrale, Fond Fundații Culturale Regale, dosar nr. 12/1924, fila 23.
16. *Ibidem*, fila 7.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Corespondență din Belgrad

Cartea anului
EDITURA LIBERTATEA – 2004

Sima PETROVICI

Însumând aprecierile critice detailate, în câteva fraze, și concluziile noastre, în ordine alfabetică, în vederea propunerii premiului Editurii LIBERTATEA pentru opera anului 2004, am selectat următoarele:

1. *Icoană din Balcania* de Ioan Baba. Volumul de versuri este bine structurat, în 5 cicluri, cu 115 poezii (I. *Destin*, II. *Analogie*, III. *Urlet de spaimă*, IV. *Venire și trecere*, V. *Dor suitor*) și bine șlefuit. Titlul putea fi și *Icoane din Balcania*, ori *Balcanice*. Principalul este că discursul poetic aduce noi note, vibrații ceva mai grave, existențiale și filozofice, cu accente mai sumbre, dar cu un apel la libertate și neoumanism și o eventuală neorenaștere, pentru salvarea valorilor spirituale ale lumii. O calitate aparte este expresia metaforică, alegorică și reală, atunci când mesajul trebuie să fie înțeles deplin – trecut de pe plan personal în cel statal și universal, vădind un altruism benefic. Unele poezii argumentează frământările oneste ale poetului panonic-balcanic și spaima care-și are ecou în *Strigătul* lui Edward Munch trăit de popoarele noastre. Poetul ne-a dăruit cântul său de pe un parcurs de mai mulți ani, vârfuit cu ecourile tragicei existențe a țării noastre și a cetățenilor ei, cizelat artizanatic, așa că magma lui poetică se înscrie în vârful producției liric-meditative și filozofice a Editurii LIBERTATEA a anului 2004 și nu numai! Semnalăm limba aleasă, îngrijită, tematica nouă – toate cer noi evaluări atât de la exegeții de peste hotare cât și de la cei de la noi. Un volum masiv și consistent, valoros – poate cea mai semnificativă operă lirică a lui Ioan Baba.

2. *La dans cu ciufulitul*, cuprinzând poezii de Marioara Baba și Valentin Mic sub același titlu, bizar și nepotrivit, neadecvat materiilor poetice dintre coperte, aduce o atmosferă lirică, meditativă-adumbrită și trudită, melancolică. Unele poeme egalează ușor lirica din volumele anterioare, altele nu-s la nivelul poeziilor din *Dubla ființă a naturii*. Timbrul este, însă, altul, expresia mai gravă și tulbure. Tematica puțin schimbată, optica la fel – aducând frământări noi și o voce feminină distinctă și mai răspicată, în 4 cicluri: I. *Pâinea și vinul sufletului meu*, II. *La braț cu ciufulitul*, III. *O umbră cântă la pian* și IV. *Drumul golanilor*. Lirica e pe linia acelorași frământări existențiale cunoscute din volumele anterioare, dar poeta pare că a făcut o orânduială mai fericită în emoțiile și ideile sale conducătoare, ceea ce e un semn de maturizare. Avem uneori o reverberație benefică. Din păcate, volumul este numeric modest și neunitar, nerotunjit deplin.

2/a. Partea lui Valentin Mic din *La dans cu ciufulitul*, după volumele anterioare, pare neșlefuită și neintegrală, cu cele 22 poeme. Ea aduce dilema titlului, care e voit ciudat, ori o sintagmă inspirată din jocul de copii, ecou al subconștientului, suprarealismului... Dispunerea poemelor în cele 4 cicluri este potrivită tematicii – I. *Incertitudine*, II. *Gardul*, III. *Între cer și pământ*, IV. *Destinul*, pur personală, totuși și discutabilă. Poezia lui V. Mic este distinctă, originală, adecvată nervului poetic, autentică. O lirică gravă, meditativă și estompată, uneori poate prea melancolică, întâlnită la generațiile noi frustrate de ultimele evenimente belice ale ex-Iugoslaviei. Poezia este ancorată în cotidianul familial, statal, universal în care individul este scos din făgașurile firești, stresat și-n globalizare, așa că poetul își pierde încrederea într-un viitor uman și-ntr-o renaștere cultural-artistică. Totuși, poetul în acest volumaș nu atinge valorile volumelor precedente, care-s mai consistente și mai cuprinzătoare. Experimentul comuniunii cu distinsa poetă M. Baba nu-i reușit, nici preferabil din mai multe puncte de vedere, inclusiv al posibilității valorificării concepției, tematicii, titlului, aportului creativ individual. El este, însă, inedit la noi și ține de istoria micului-marelui nostru Parnas...

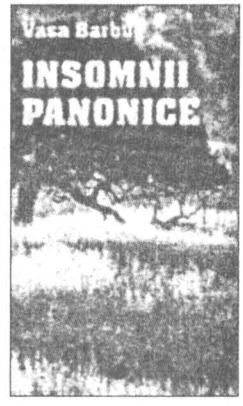

3. *Insomnii panonice* de Vasa Barbu este ambițios concepută, structurată și elaborată, pe 91 pagini în 7 cicluri distincte: I. *Ante-noaptea nopților*, II. *Nopțile cerului*, III. *Nopțile mării*, IV. *Nopțile pământului*, V. *Nopțile noastre*, VI. *Nopțile de apoi* și VII. *Cerul, marea, pământul*, cu titluri simbolice și legate de meleagurile panonice. Inspirație din *Biblie* și *Facerea Lumii*, axată pe cosmogonie, geologie și antropologie, cu izvoare etnologice și existențiale, cu filozofări și ecouri din lecturile științifice, dar și mitologice și mitice. Nu lipsesc adumbriri din *Nopțile* lui Al. Macedonski, poeziile filozofice ale lui M. Eminescu și L. Blaga. În volumul său V. Barbu a încercat să soluționeze toate fenomenele Câmpiei Panonice și sălășluirea noastră în Câmpia bănățeană. În cele 51 poeme dispuse-n ciclurile amintite câte 7 și 8 poeme, accentuându-se cifra 7 – conform ciclului biblic, poetul va încerca să creeze un sistem propriu filozofic existențial, să-l ilustreze imaginativ și metaforic, dând răspuns la rostul vieții noastre de toate

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

zilele, precum și al actului creativ. Toate bune, dar elaborarea concepției și sistemului personal creativ nu s-a făcut mai vibrant și mai expresiv. Poezia este interesantă, artizanatic chiar corect lucrată, însă îi lipsește un nerv mai fierbinte și fluidul liric excepțional, tulburător. Din poeziile de excepție, ecou al trăirilor personale, deducem că poate să ne dăruiască o poezie mult mai valoroasă.

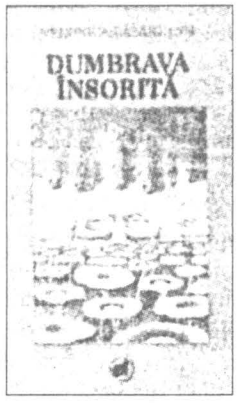

4. *Dumbrava însorită* de Veronica Lăzăreanu-Bunea, cu subtitlul "Antologie de poezie românească pentru copiii din Voivodina", este concepută și realizată în cele mai bune tradiții ale literaturii române în general. Cu un "Cuvânt înainte" de prof. univ. dr. Lucian Pavel și "Prefața" avizată a autoarei, clar argumentată, *Dumbrava însorită* umple un gol în literatura noastră pentru copii, având în vedere că volumele poeților incluși în antologie au fost de mult epuizate, dar totodată evaluează selectiv, critic-lapidar aportul poetic și profilul creativ al fiecărui scriitor, fie că a scris numai pentru copii ori incidental și pentru copii. Antologia vădește un bun criteriu selectiv, apoi și un alt criteriu valoric înalt, pe lângă scopul informativ. Ca atare, este un model pentru viitorii antologatori, nu numai de poezie. Cât privește aprofundarea analizei și evaluarea critică a lucrărilor antologate, V. Lăzăreanu-Bunea a lăsat aceasta pe seama criticilor literari care, la noi, nu se prea sinchisesc...

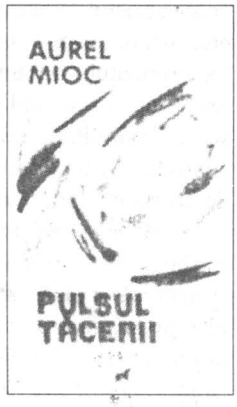

5. *Pulsul tăcerii* de Aurel Mioc a fost structurată subiectiv în 5 cicluri: I. *Dreptatea punctului*, II. *Întruchiparea surprizelor*, III. *Costul imaginilor*, IV. *Se întinde cuvântul* și V. *Căi lactee*, cu denumiri ciudate și neobișnuite, antinomice. Voit șocante și indescifrabile? Oximoronice atât titlurile ciclurilor cât și ale unor poeme. Contradictorii în sine, în concordanță (oare?) cu dualismul uman și al poetului, ori ca ilustrare a veșnicei lupte dintre suflet și trupul tot mai șubred, dintre rău și bine, înger și diavol, viață și moarte. Toate acestea poetul le vrea "întruchipate" într-un "puls al tăcerii", care e, în fond, totuși puls-mișcare, nu tăcere, nemișcare, că tăcerea simbolizează golul, neființa, moartea – dispariția pulsului! Cu toate că avem un volum compact și relativ bine împărțit în cele 5 cicluri distincte, lirica meditativă nu e unitară, iar unele poeme nu pot fi incluse în titlurile date. Poezia lui A. Mioc, spre deosebire de volumele anterioare, se vrea ermetică și, pare-se, e destul de incoerentă. Discursivitatea prea accentuată, înșirarea gratuită a metaforelor, epitetelor și simbolurilor îngreuiază nu numai lectura, ci și sugestia și imaginea poetică. În comparație cu volumele anterioare, artizanatic poate avem același nivel, ideatic și conceptual însă este o stagnare. Lirica nouă fascinează doar formal, nu și prin conținutul și rostul ei poetic.

6. Studiul monografic *Nicolae Popescu* de Adrian Negru e scris în cele mai bune tradiții științifice și aduce noi elemente valorificării artei bisericești de pe meleagurile noastre bănățene. Este și o revendicare a rolului acestui pictor bănățean în arta bisericească de aici și din România – de aceea "un predecesor". Monografia continuă cu abilitate cercetările și analizele fenomenului pictural și contribuția lui N. Popescu la vigorarea artei bisericești la noi. Autorul își continuă firul început și soldat cu monografia *Constantin Daniel* și ne aduce, la ora actuală, o nouă monografie bogată, consistentă și revalorificatoare când e vorba de creația subestimată a lui Nicolae Popescu și de arta bănățeană. Autorul este deplin cunoscător al legității artei și al picturii bisericești și laice a lui N. Popescu, dându-i o interpretare judicioasă și de referință. Ar fi de completat doar unele amănunte, atât biografice cât și "bibliografice" privitoare la Viena și Roma, dacă s-ar publica schițele artistului din "Familia" de la Oradea (copiile de pe Columna lui Traian de la Roma). Monografia trebuie lăudată pentru ilustrațiile bogate, dar și pentru că a accentuat patriotismul lui N. Popescu, care reiese din inscripțiile de pe bolta Bisericii Ortodoxe Române din Seleușul Sârbesc al nostru. Din ele mai reiese și altruismul acestui pictor cu soarta prea vitregă.

7. Lexiconul lui Costa Roșu *Personalități românești din Voivodina* este încă o operă de referință și durabilă, de cel mai înalt nivel științific și uman în literatura noastră. El completează salba lexicografică a autorului (*Dicționarul literaturii române din Iugoslavia*, *Lexicoanele LIBERTĂȚII* și *Lexiconul jurnalisticii românești din Iugoslavia*) în care autorul a consumat câțiva ani de cercetări și lucru migălos, epuizant, lărgind cadrul spiritual, valoric-lexicografic al înaintașilor și contemporanilor, din 1734 până-n 2004. Lexiconul de față este o operă de vârf și dincolo de fruntariile voivodinene ori bănățene, după aprecierea dr. Valeriu Leu, iar noi credem că depășește monografic, exhaustiv, operele lexicografice anterioare privind toate domeniile culturii. El cuprinde un spor de informații, date, aprecieri și ilustrații totalizând 300 pagini. Din toate cele reiese o ambiție sănătoasă și o elaborare plină de râvnă și altruism – în slujba tuturor românilor, ca legitimație identitară atât în țara-mamă a limbii, cât și în țara în care trăim. Această lucrare a pus cele mai solide baze monografice dedicate *Personalităților*... dând posibilitatea unor completări, remanieri și a continuării – pe baza acelorași principii, criterii – peste două-trei decenii, dacă cineva va avea curajul și abnegația, capacitatea și nervul unui muncitor de talia lui Costa Roșu. Datorită acestui Lexicon, minoritatea română se înrolează în rândul lucrărilor monografice de la Academia Sârbă de Știință și Artă, ale Maticei Srpska și ale Academiei Române, așa că merită toată considerația noastră și evaluarea cuvenită majoră.

8. Cartea *Masca de aur* a Marianei Stratulat survine, ca proză, mult mai rar decât volumele de poezie, de aceea este lăudabilă, binevenită. Cu toate că lacuna îndelungată narativă a literaturii noastre va rămâne și pe mai departe, genul fiind deficitar, întocmai ca aprecierile critice literare. Proza Marianei Stratulat poartă pecetea unui avânt tineresc, dar și a lipsei de experiență a vieții și a tehnicii narației, vădind însă un talent viguros. Datorită acestor factori,

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

proza are naivități și stângăcii, dar și cuceriri expresive indubitabile. Volumul este neunitar. O tematică variată și interesantă, concepția bună însă prea ambițioasă, toate – pare-se – au depășit puterile actuale ale autoarei tinere și fără o mai bogată experiență a vieții. Totuși, aptitudinile creative și actul în sine trebuie salutate și susținute deoarece promit roade frumoase și semnificative.

9. Opera poetică a Ilenei Ursu *Nu mă numesc Noel* confirmă structura volumelor anterioare, dar aduce și inovații și accente noi lirice-meditative, existențiale-filozofice ceva mai distincte. Sunt rezultatul unei maturizări și al unei noi atitudini față de viață, familie și societate. Trimiterea la mitul lui Noe și neamul izraelit n-o credem posibilă din tendința de a da liricii sale o pluralitate valorică la savurare și interpretare. Din simplul motiv că lirica are deja mai multe valențe. Din cele 38 poeme dispuse relativ corespunzător – în cicluri, tematic și logic, cu simbolică postcehoviană, deducem că poeta cântă cotidianul zbuciumat și-n el tresăltările sufletului de artist chinuit, susceptibil la toate cutremurele lumii și tarele vieții. Lirica nu aduce sclipiri stilistice, nici filozofii extraordinare, ci poartă pecetea experienței vieții și transpusă poetic devine sentențioasă și sugestibilă! În concordanță cu tendințele contemporane spre înțelepciunile aforistice-eterne, premergătoare *Bibliei* și tributare ei – de la *Noul Testament* încoace… De remarcat că nici cu acest volum poeta nu s-a deschis mai pronunțat, că a rămas în găoacea realistă-suprarealistă și ermetică, cu toate că inspirația și tematica sunt ancorate în cotidian. E o stagnare ori avansare ideatică și artistică? Pare-se, la prima analiză, că discursul poetic a atins același nivel valoric, în tipare noi. De la prima sa plachetă scrisă în limba română, după experiența sârbească, Ileana Ursu scrie o poezie originală, proprie și autentică-inimitabilă la un nivel artistic susținut și înalt, nu și excepțional.

* * *

Citind și recitind creația originală și producția editorială a LIBERTĂȚII anului 2004, am ajuns la următoarele concluzii:

1. Cel mai bun volum de poezii, elaborat cu rigoare și la un înalt nivel artistic, într-o expresie aleasă, este *Icoană din Balcania* aparținând lui Ioan Baba și merită să fie menționat aparte.

2. Mențiune merită și volumul de proză *Masca de aur* al autoarei Mariana Stratulat – ca încurajare a genului narativ deficitar și tinerei autoare, cu apostrofarea scăpărilor evidente și încrederea în talentul ei pentru acest gen.

3. Pentru elaborarea de referință a "culegerii", respectiv antologiei sale *Dumbrava însorită*, toată lauda Veronicăi Bunea-Lăzăreanu, și

4. Pentru dăruirea minorității a operei sale *Personalități românești din Voivodina*, gratitudine autorului ei Costa Roșu și preameritatul Premiu CARTEA ANULUI – LIBERTATEA – 2004, fără nici un dubiu și o argumentare deosebită, dat fiind că lexiconul de față se înșiră drept cel mai valoros volum în salba operelor capitale și trainice ale etniei noastre.

Belgrad, 11.02.2005

Corespondență din Paris

Călătorie în țara lui Orfeu

Voyage au pays d'Orphée / Călătorie în țara lui Orfeu, *astfel s-a intitulat seara de poezie și muzică găzduită de Palatul Béhague, sediul Ambasadei României la Paris, la 21 martie 2005, cu ocazia Zilei Internaționale a Francofoniei. În fața unei săli arhipline, peste o sută de persoane, Max ALHAU, Gérard BAYO, Jeannine BAUDE, Horia BĂDESCU, Yves BROUSSARD, Charles CARRÈRE, Magda CÂRNECI, Francis COFFINET, Dominique DAGUET, Jacques-François DUSOTTIER, Dinu FLĂMÂND, Françoise HAN, Werner LAMBERSY, Daïm YLAZI, adică 14 poeți din 6 țări francofone: România, Franța, Belgia, Senegal, Bulgaria, Macedonia, și-au rostit versurile; în limba franceză dar multe dintre acestea, în lectură paralelă, și în versiune românească.*

A fost un admirabil voiaj poetic, susținut muzical de excelentele prestații ale cant-autoarei Marie-Andrée BALBASTRE și pianistei Aurélie DORNON.

A fost de asemenea nimeritul prilej de a înmâna Premiul European de poezie francofonă LÉOPOLD SÉDAR SENGHOR – 2004 poetului Horia BĂDESCU, premiu care, așa cum a ținut să precizeze Jacques-François DUSSOTTIER, Președintele Cercului European de Poezie Francofonă POÉSIAS, "recompensează un poet important, care prin scrisul său, prin manifestările sale poetice, contribuie la promovarea poeziei francofone în Europa și în Francofonie".

"Acordând Premiul Léopold Sédar Senghor poetului român Horia BĂDESCU chiar aici, în Ambasada României la Paris, am dorit să subliniem convergența culturilor care leagă prin poezie România și Senegalul sub acoperișul Parisului", a adăugat poetul Charles CARRÈRE, care alături de Jacques-François DUSSOTTIER a oficiat înmânarea distincției.

Distincție care a fost întregită de acordarea titlului de Membru al Comitetului de Onoare al Cercului European de Poezie Francofonă POÉSIAS, poetului român.

Ambele semne ale prețuirii de care se bucură nu numai creația lui Horia BĂDESCU, ci întreaga poezie românească.

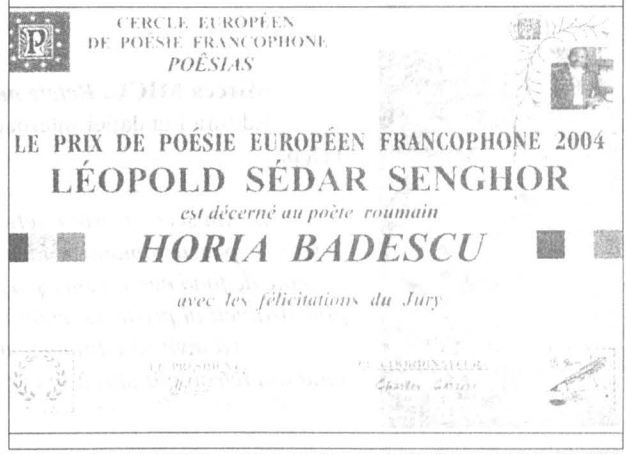

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Catalog

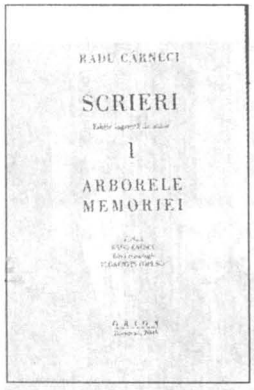

Radu CÂRNECI, *Scrieri. 1 Arborele memoriei*

Ediție îngrijită de autor, prefață de Radu Enescu, tabel cronologic de Florentin Popescu, Editura Orion, București, 2004, 370 + XLV p.

Selecție din volumele: *Orgă și iarbă* (1966); *Umbra femeii* (1968); *Iarba verde, acasă* (1968); *Grădina în formă de vis* (1970); *Oracol deschis* (1971); *Cântând dintr-un arbore* (1971); *Nobila stirpe* (1976); *Temerile lui Orfeu* (1978); *Timpul judecător* (1982)

Încă din primele sale cărți, poezia lui Radu Cârneci a evoluat în două direcții fundamentale. Pe linia desăvârșirii formale și spre o esențializare, prin restrângere, prin renunțare, printr-un act de asceză artistică, a universului său poetic, a viziunii sale lirice.

Poet cu sensibilitate echilibrată și cu o certă propensiune spre clasicism (în accepția de realitate tipologică), Radu Cârneci a manifestat întotdeauna o consubstanțială mefiență față de "modernismul" de paradă, optând însă tot atât de categoric pentru o modernitate de substanță. […]

(Radu Enescu)

Radu CÂRNECI, *Scrieri. 2 Heraldica iubirii*

Ediție îngrijită de autor, postfața de Ioan Holban, Editura Orion, București, 2004, 318 p.

Selecție din volumele: *Cântarea Cântărilor* (1973); *Sonete* (1983); *Dorador* (1997)

Toate cărțile lui Radu Cârneci, de la Orgă și iarbă *la* Pasărea de cenușă, Sonete *și* Cântarea cântărilor *ilustrează una dintre cele mai importante direcții de dezvoltare a liricii noastre contemporane, unde se regăsesc virtuțile versului "clasic", recuzita acestuia, unde "podoabele" (rima, ritmul, dedicațiile, motto-urile, vocile, decorul, grafica etc.) joacă un rol important; Radu Cârneci explorează un mod de expresie "tradițional" în perspectiva orizontului pe care l-a deschis ceea ce am numit altădată* neoromantismul literaturii *noastre actuale...* (Ioan Holban)

Radu CÂRNECI, *Scrieri. 3 Clipa eternă*

Ediție îngrijită de autor, postfața de acad. Mihai Cimpoi, Editura Orion, București, 2004, 408 p.

Cuprinde: *Pasărea de cenușă* (1986); *Poeme* (2002); *Sufletul în grădină* (inedite, 1980); *Elegii esențiale* (1980 – 2003); *Poeme netrecătoare* (din lirica universală)

... Radu Cârneci se impune ca unul dintre cei mai importanți poeți ai iubirii anume prin intuiția conlucrării acestor trei aspecte: zeiescul, demonicul *și* orficul, *cel din urmă înțeles ca suferință produsă de dezmembrarea unității îndrăgostiților și ca înstăpânire, prin cântare, a delicatei zone a trăirilor erotice.* Erosul este arhetip al întemeierii, *al unirii lui* animus cu anima, *temei al Ființei, principiu universal al înființării* […] (acad. Mihai Cimpoi)

Mircea MICU, *Rețete pentru tot românul.* Volumul I

Editura Fundației Internaționale "Mihai Eminescu" pentru Cultură și Știință, București, 2004, 118 p.

... Am scris aceste rețete și la îndemnul lăuntric, personal adică, având în vedere că: teatru am scris, poezii romantice idem, parodii ce să mai vorbim, proză nesemnificativă, eseuri felurite, articole de fond nerelevante și așa mai la vale. Doar rețete culinare nu încercasem, deși aveam exemplul strălucit al predecesorului ilustru pre numele întreg Al. O. Teodoreanu, adică Păstorel...

... vă invit să citiți rândurile ce urmează, nu înainte de a preciza că acesta este abia volumul întâi din tetralogia aflată în curs de elaborare... (Autorele)

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Ştefan cel Mare şi Sfânt. Patimile voievodului în trei viziuni teatrale

Director editor George Genoiu, selecţia textelor Rodica Nițu, Dana Neagu, Gabriela Nițu, Fundaţia Culturală – Casa de Presă şi Editură "Rampa şi ecranul", colecţia "Restituiri – Sinteze pentru mileniul trei", Bucureşti, 2004, 357 p.

Consecventă cu programul editorial SINTEZE PENTRU MILENIUL TREI, I.L. Caragiale faţă cu reacţiunea… criticii *şi Vasile Pârvan (*Memoriile *şi* Idei şi forme istorice*) fiind două iniţiative de referinţă, Fundaţia Culturală "Rampa şi Ecranul" propune oamenilor de teatru şi cititorilor săi antologia* Patimile voievodului în trei viziuni teatrale.

Pentru a prezenta memorabila personalitate a istoriei neamului, a vieţii şi faptelor sale eroice, considerăm că cele trei viziuni teatrale, piesele Ştefan Vodă cel berbant *de Dimitrie Bolintineanu,* Cele patru Marii *de Ion Luca şi* Săptămâna patimilor *de Paul Anghel, sunt provocatoare pentru receptarea în posteritate a lui Ştefan cel Mare şi Sfânt – la comemorare (1504 – 2004).* […] (George Genoiu)

Ileana BERLOGEA, *Privire spre teatrul de pretutindeni*

Director editor George Genoiu, selecţia textelor Rodica Nițu, Dana Neagu, Gabriela Nițu, Fundaţia Culturală – Casa de Presă şi Editură "Rampa şi ecranul", colecţia "Privitor ca la teatru", Bucureşti, 2003, 256 p.

... Parafrazând titlul uneia din remarcabilele sale lucrări am putea-o numi profesoară pe patru continente. Ambasadoare a culturii teatrale româneşti peste hotare şi-a cucerit pretutindeni auditoriul, de la publicul larg la studenţi şi specialişti, prin ineditul comunicărilor, rigurozitate, eleganţă şi fluenţa exprimării în engleză, franceză, germană, rusă, italiană, după circumstanţe.

Profesoară de excepţie, îndrăgită de studenţii UNATC "I.L. Caragiale" unde a fost Şef de catedră, Decan şi Rector, de cei ai Universităţii Ecologice sau ai Facultăţii de Teatru din Sibiu, conducătoare a zeci de doctoranzi români sau străini, onorează exigenţele oricărui institut de învăţământ superior. […] (Elisabeta Munteanu)

Paolo PEZZINO, *Mafiile*

Traducere de Elena Bănică, Editura BIC ALL, Bucureşti, 2003, 127 p.

Cuvântul "mafia", de origine italiană, s-a răspândit începând cu a doua jumătate a secolului al XIX-lea, imediat după unificarea Italiei (1861), şi a căpătat apoi, peste tot în lume, accepţiunea de crimă organizată. Dar cele două concepte nu coincid în întregime, chiar dacă punctele de intersectare sunt foarte numeroase. Activităţile criminale au deseori tendinţa de a căpăta o formă organizată oriunde există piete ilegale de exploatat: pentru a le furniza bunuri şi servicii care nu sunt admise de legile diferitelor state – droguri, prostituţie, jocuri de noroc, racket – şi pentru a-şi asigura o anumită poziţie de superioritate, criminalii trebuie să adopte o anumită formă de organizare...(Autorul)

J. K. ROWLING, *Harry Potter şi Ordinul Phoenix*

Traducere de Ioana Iepureanu, Editura Egmont, Bucureşti, 2003, 871 p.

... Un poc puternic sparse liniştea somnolentă ca o împuşcătură; o pisică o luă la fugă de sub o maşină parcată şi dispăru imediat; un ţipăt, o înjurătură urlată şi zgomotul făcut de nişte porţelanuri sparte veniră dinspre sufrageria familiei Dursley şi, după cum era de aşteptat, acesta era semnalul pe care îl aştepta Harry, căci sări în picioare, scoţând în acelaşi timp o baghetă subţire de lemn prinsă la talia blugilor, de parcă ar fi scos o sabie din teacă...

NOTĂ: Rubrică realizată cu sprijinul Serviciului Dezvoltarea Colecţiilor al Bibliotecii Metropolitane Bucureşti

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Agenda culturală

Jurnal de călătorie

Florin PREDA

12 aprilie, seara

Plec din Gara de Nord spre Chişinău pentru a participa la o sărbătoare de suflet şi lumină intrată în tradiţia manifestărilor culturale din Republica Moldova: **Salonul Internaţional de Carte pentru Copii**. Este pentru a doua oară când particip la acest eveniment şi sunt curios dacă mi se vor confirma impresiile de la prima participare, dacă vor fi mai plăcute sau din contră. Pe lângă asta am şi emoţii, inerente, deoarece urmează să reprezint Biblioteca Metropolitană Bucureşti la un simpozion biblioteconomic.

13 aprilie, dimineaţa

Ajung la Chişinău, un oraş care mă întâmpină cu o vorbă românească domoală şi curgătoare, cu multe arhaisme care în România te-ar face să zâmbeşti, dar în Republica Moldova au o tonalitate şi un farmec aparte. O primă surpriză plăcută mi-o dă faptul că se vorbeşte foarte mult româneşte, cu mult mai mult decât acum doi ani.

Ora 10 – În faţa Teatrului Republican de Păpuşi "Licurici" o mulţime impresionantă de copii aşteaptă deschiderea salonului. Iar copiii tot vin în grupuri mari, însoţiţi de dascăli, reeditând acea imagine care mă copleşise în urmă cu doi ani. Atmosfera este sărbătorească, alocuţiunile oficialităţilor scurte şi concise, toate subliniind acelaşi lucru – rolul deosebit de important căpătat de-a lungul celor opt ediţii trecute ale Salonului în formarea tinerei generaţii şi speranţa că acest drum va fi continuat.

După momentul festiv care este marcat de prezenţa ministrului Culturii, de ministrul Educaţiei, de primarul Municipiului Chişinău şi de preşedintele Uniunii Scriitorilor, Salonul îşi intră în menirea sa: lasă copiii să vină la principalul izvor de cultură: CĂRŢILE.

Frumos prezentate, viu colorate, cărţile se înşiruie cuminţi pe rafturi, aşteptându-şi micii cumpărători. Dar toţi cei care trec pragul Salonului au deja o carte în mână: cartea-surpriză *Templul bunătăţii* de Aurelian Silvestru, deţinător al premiului "Cartea anului", la ediţia a VIII-a a Salonului. Aceasta este o iniţiativă a organizatorilor alături de alta intitulată "Am o carte pentru tine" şi care se constituie, de fapt, într-o acţiune de strângere de cărţi pentru copiii din satele Republicii Moldova.

În această primă zi a Salonului am revăzut imaginea care dă caracteristica acestui eveniment expoziţional şi editorial din lumea cărţilor pentru copii: râuleţele nesfârşite de prichindei care luau cu asalt standurile editurilor, imagine care se va repeta în toate cele patru zile ale manifestării. După-amiaza este consacrată editurilor ieşene şi timişene ce şi-au trimis mesagerii de suflet peste Prut.

14 aprilie

La Biblioteca publică "Onisifor Ghibu", filială a Bibliotecii Municipale "B.P. Hasdeu" din Chişinău şi amenajată cu sprijinul Bibliotecii Metropolitane Bucureşti, se desfăşoară simpozionul biblioteconomic cu tema *Biblioteca şi "aventura" copilului spre cunoaştere*. După mesajele de deschidere ale doamnei Lidia Kulikovski, directoarea Bibliotecii Municipale, şi ale domnişoarei Eugenia Bejan, directoarea adjunctă a Bibliotecii Naţionale pentru Copii "Ion Creangă", încep lucrările simpozionului. Onoarea primei comunicări îmi revine, dat fiind că prin tema expozeului, *Biblioteca "Ion Creangă" şi Teatrul de păpuşi "Licurici" – un univers creat prin lectură, studiu şi joc*, formam o legătură între Teatrul de păpuşi "Licurici" din Chişinau şi cel de la Bucureşti, de sub oblăduirea Bibliotecii Metropolitane. Prezentarea a fost bine primită, cu atât mai mult cu cât a fost ilustrată perfect de o prezentare Power Point a activităţilor Bibliotecii pentru Copii, realizată de Serviciul de Informatizare al Bibliotecii Metropolitane Bucureşti. Au urmat apoi comunicările, la fel de interesante şi antrenante, ale colegilor de la Cluj, Iaşi, Vaslui, Chişinău, prezenţi la simpozion, dezbaterea încheindu-se cu accentuarea ideii de lectură şi a nevoii de adaptare a acesteia la noile aspiraţii ale micilor cititori, în spiritul vremurilor pe care le trăim.

15 aprilie

În cadrul Salonului are loc o emoţionantă evocare a poetului Grigore Vieru, poate cel mai cunoscut reprezentant al liricii româneşti de peste Prut. Totul este construit sub auspiciile ideii de respect faţă de universul operei sale şi de componenta sa de românism şi unitate. Un spectacol într-adevăr impresionant.

16 aprilie

Ultima zi a Salonului. Se dau premiile şi se face un bilanţ al acestei ediţii.Tot ceea ce se spune are acelaşi punct terminus: speranţa că primul jubileu al Salonului, cel de 10 ani, va fi un succes care va încununa toate strădaniile de până acum. Şi cum acesta va fi un examen dificil pentru toţi organizatorii, nu ne rămâne decât să le fim alături şi să le transmitem o singură urare, ca la orice examen: BAFTĂ!

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Calendar

mai 2005

♦ 1 mai. **Ziua Internaţională a Muncii**

♦ 1 mai 1885. 120 de ani de la moartea lui **Ioan Zalomit**, filosof, istoric, rector al Universităţii Bucureşti în perioada 1871 – 1885 (1810 – 1 mai 1885)

♦ 2 mai 1940. 65 de ani de la naşterea lui **Ion Lotreanu**, poet, prozator şi eseist (2 mai 1940 – 22 mai 1985)

♦ 3 mai. **Ziua Mondială a Libertăţii Presei** (instituită din 1991)

♦ 4 mai 1875. 130 de ani de la naşterea lui **Dumitru Drăghicescu**, sociolog, filosof (4 mai 1875 – 14 sept. 1945)

♦ 4 mai 1965. 40 de ani de la fondarea **Teatrului "Ion Creangă"** din Bucureşti

♦ 5 mai. **Ziua Europei** (instituită din 1964)

♦ 5 mai 1945. 60 de ani de la naşterea lui **Eugen Tăutu**, pictor

♦ 5 mai 1955. 50 de ani de la moartea lui **George Enescu** (7 aug. 1881 – 5 mai 1955)

♦ 6 mai 1930. 75 de ani de la naşterea lui **Dorel Dorian**, scriitor

♦ 7 mai 1840. 165 de ani de la naşterea lui **Piotr Ilici Ceaikovski**, compozitor rus (7 mai 1840 – 6 nov. 1893)

♦ 7 mai 1925. 80 de ani de la naşterea lui **Gheorghe Tohăneanu**, critic literar

♦ 8 mai 1880. 125 de ani de la moartea lui **Gustave Flaubert**, scriitor francez (21 dec. 1821 – 8 mai 1880)

♦ 9 mai. **Ziua Victoriei împotriva fascismului**

♦ 9 mai. **Ziua Uniunii Europene**

♦ 9 mai 1805. 200 de ani de la moartea lui **Friedrich Schiller**, poet, dramaturg, estetician şi istoric german (10 nov. 1759 – 9 mai 1805)

♦ 9 mai 1895. 110 ani de la naşterea lui **Lucian Blaga** (9 mai 1895 – 6 mai 1961)

♦ 9 mai 1930. 75 de ani de la naşterea lui **Andrei Avram**, lingvist

♦ 10 mai 1915. 90 de ani de la moartea lui **Karl Lamprecht**, istoric german, fost membru de onoare al Academiei Române (25 feb. 1856 – 10 mai 1915)

♦ 11 mai 1940. 65 de ani de la naşterea lui **Gheorghe Istrate**, poet

♦ 12 mai 1845. 160 de ani de la moartea lui **August Wilhelm Von Schlegel**, scriitor şi filolog (8 sept. 1767 – 12 mai 1845)

♦ 12 mai 1910. 95 de ani de la moartea lui **Jules Renard**, scriitor francez (22 feb. 1864 – 12 mai 1910)

♦ 13 mai 1840. 165 de ani de la naşterea lui **Alphonse Daudet**, scriitor francez (13 mai 1840 – 15 dec. 1897)

♦ 13 mai 1845. 160 de ani de la naşterea lui **Gabriel Faure**, compozitor francez (13 mai 1845 – 9 nov. 1924)

♦ 13 mai 1920. 85 de ani de la naşterea artistei plastice **Ileana Dumitriu-Cojan**

♦ 13 mai 1940. 65 de ani de la naşterea lui **Mircea Ciobanu**, poet şi prozator (13 mai 1940 – 23 apr. 1996)

♦ 13 mai 1955. 50 de ani de la naşterea actorului **Dinu Manolache** (13 mai 1955 – 3 sept. 1998)

♦ 13 mai 1980. 25 de ani de la moartea lui **Vida Geza**, sculptor (28 feb. 1913 – 13 mai 1980)

♦ 15 mai 1925. 80 de ani de la naşterea lui **Savin Bratu**, critic şi istoric literar (15 mai 1925 – 4 mar. 1977)

♦ 16 mai 1905. 100 de ani de la naşterea lui **George Boldea**, poet şi prozator (16 mai 1905 – 9 dec. 1934)

♦ 16 mai 1905. 100 de ani de la naşterea lui **Dinu Bondi**, dramaturg şi publicist (16 mai 1905 – 6 ian. 1972)

♦ 16 mai 1905. 100 de ani de la naşterea lui **Henri Fonda**, actor american, laureat al Premiului Oscar în 1980 (16 mai 1905 – 12 aug. 1982)

♦ 16 mai 1930. 75 de ani de la naşterea scriitorului **Titus Popovici** (16 mai 1930 – 30 nov. 1994)

♦ 16 mai 1980. 25 de ani de la moartea scriitorului **Marin Preda** (5 aug. 1922 – 16 mai 1980)

♦ 17 mai 1930. 75 de ani de la naşterea lui **Marius Cilievici**, pictor

♦ 17 mai 1935. 70 de ani de la naşterea lui **Călin Căliman**, publicist şi critic de film

♦ 17 mai 1940. 65 de ani de la naşterea actorului **Virgil Ogăşanu**

♦ 18 mai 1045. 960 de ani de la naşterea lui **Omar Khayyam**, astronom, matematician şi poet persan (18 mai 1045 – 4 dec. 1123)

♦ 18 mai 1920. 85 de ani de la naşterea poetului **Geo Dumitrescu** (18 mai 1920 – 28 sept. 2004)

♦ 18 mai 1920. 85 de ani de la naşterea **Papei Ioan Paul al II-lea** (18 mai 1920 – 2 apr. 2005)

♦ 19 mai 1895. 110 ani de la moartea lui **Jose Marti**, scriitor cubanez (28 ian. 1853 – 19 mai 1895)

♦ 19 mai 1910. 95 de ani de la naşterea lui **Ion Ţuculescu**, pictor (19 mai 1910 – 27 iul. 1962)

♦ 19 mai 1930. 75 de ani de la naşterea actorului **Cornel Vulpe** (19 mai 1930 – 4 sept. 2002)

♦ 20 mai. **Ziua Eroilor Români**

♦ 20 mai 1925. 80 de ani de la naşterea **Veturiei Ilica**, sculptor

♦ 21 mai 1855. 150 de ani de la naşterea lui **Constantin Dobrogeanu-Gherea**, sociolog, critic şi istoric literar (21 mai 1855 – 7 mai 1920)

♦ 21 mai 1855. 150 de ani de la naşterea lui **Émile Verhaeren**, poet belgian (21 mai 1855 – 27 nov. 1916)

♦ 21 mai 1915. 90 de ani de la naşterea actorului american **Anthony Quinn** (21 mai 1915 – 3 iun. 2001)

♦ 22 mai 1865. 140 de ani de la naşterea lui **Constantin Jiquidi**, caricaturist, desenator şi pictor (22 mai 1865 – 1899)

♦ 23 mai 1880. 125 de ani de la naşterea lui **Tudor Arghezi** (23 mai 1880 – 14 iul. 1967)

♦ 23 mai 1885. 120 de ani de la moartea lui **Victor Hugo**, scriitor francez (26 feb. 1802 – 23 mai 1885)

♦ 24 mai 1905. 100 de ani de la naşterea lui **Mihail Şolohov**, scriitor rus, laureat al Premiului Nobel pentru Literatură pe anul 1965 (24 mai 1905 – 21 feb. 1984)

♦ 25 mai 1860. 145 de ani de la înfiinţarea **Bibliotecii Ministerului de Război (Biblioteca Militară Naţională)**

♦ 27 mai 1930. 75 de ani de la naşterea lui **John Barth**, scriitor american

♦ 29 mai 1885. 125 de ani de la naşterea lui **Oswald Spengler**, filosof şi matematician german (29 mai 1880 – 8 mai 1936)

♦ 29 mai 1945. 60 de ani de la moartea lui **Mihail Sebastian**, scriitor (8 oct. 1907 – 29 mai 1945)

♦ 30 mai 1960. 45 de ani de la moartea lui **Boris Pasternak**, scriitor rus, laureat al Premiului Nobel pentru Literatură pe anul 1958 (10 feb. 1890 – 30 mai 1960)

NOTĂ: Rubrică realizată cu sprijinul Serviciului Informare Bibliografică al Bibliotecii Metropolitane Bucureşti

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Contents

Anniversaries – Tudor ARGHEZI – Lucian BLAGA 2

Geo BOGZA – City Hours 3

Georgeta FILITTI – Bucharest Archives – Take Ionescu 6

Florin PREDA – Memory of Houses – Mărțișor House 10

Patrimony 11

Commemoration – George ENESCU 1881 – 1955 12

SCHILLER's Bicentenary 14

Nina VASILE – Reinventing the Poetry: adrian urmanov, Andrei Peniuc, Răzvan Țupa, Ovia Herbert 16

Radu VLĂDUȚ – Librarian's Day 18

– H. Ch. Andersen's Bicentenary 19

Liviu BUTUC – Short History of Communication in Romania (III – IV) 21

Radu Ștefan VERGATTI – Carol II – King of Culture 28

Cristina CHIȚA – Libraries and Branches of 'Prince Carol' Cultural Foundation in Other Countries 30

Sima PETROVICI – Publishing News from Belgrad 33

The 2004 'Léopold Sédar Senghor' Prize for Romanian Poet Horia Bădescu 35

Catalogue 36

Florin PREDA – The 9th International Children's Book Fair in Chișinău 38

Calendar 39

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA

București, str. Take Ionescu nr. 4
sector 1, cod poștal 010352
Tel: 212.83.11 / Fax: 211.36.25
E-mail: abidob@email.ro
ISSN 1454-0487

Director: Florin ROTARU
Director artistic: Mircea DUMITRESCU
Redactor șef: Ion HOREA
Secretar de redacție și Culegere text: Iulia MACARIE
Tehnoredactare computerizată: Marian TĂNASE

CUPON

ABONAMENT LA
"BIBLIOTECA BUCUREȘTILOR"

Numele .....
Prenumele .....
Adresa .....
Cod..... Telefon.....
Solicit abonarea la revista **"Biblioteca Bucureștilor"** pe o perioadă de ..... luni.
Adresa: București, Str. Take Ionescu nr. 4, sector 1, cod poștal 010352.
Anexez chitanța de plată a sumei de ..... lei în contul dvs.
nr. RO38 RNCB 5010 0000 3771 0001 BCR Sector 1.

Asociația noastră ABIDOB și Biblioteca Metropolitană București sunt singurele reprezentante din România, în calitate de membre, în asociațiile INTAMEL și EBLIDA începând cu anul 1998. Astfel, revista noastră este unica publicație care vă oferă ultimele noutăți din Comunitatea internațională a bibliotecilor.

Administrația noastră face, prin plata directă sau prin mandat poștal, abonamente la revista lunară **"BIBLIOTECA BUCUREȘTILOR"**. Prețul unui număr este de 20.000 lei. Prețul unui abonament anual (12 numere) este de 240.000 lei.

Tipărit la Tipografia "SEMNE '94"

Redacția revistei "BIBLIOTECA BUCUREȘTILOR" respectă opțiunile autorilor cu privire la normele ortografice

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

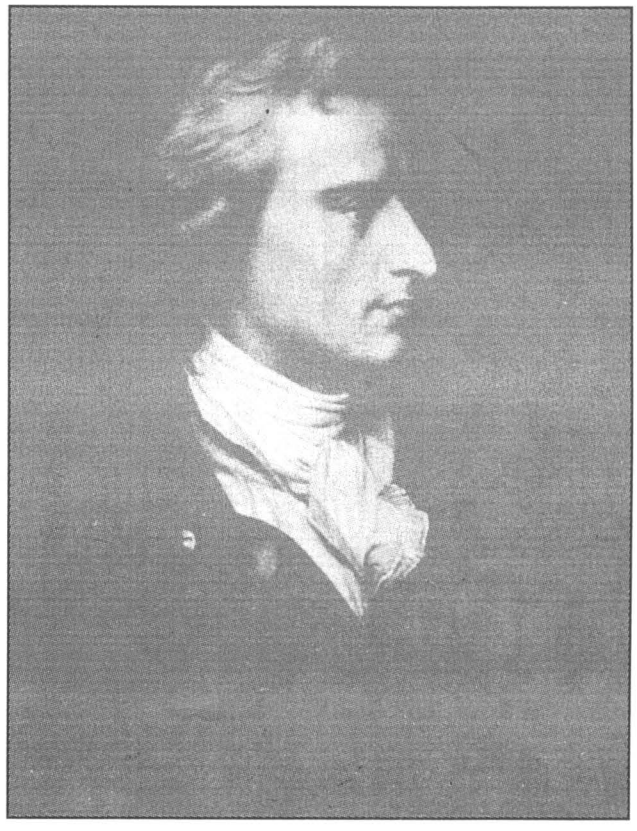

FRIEDRICH SCHILLER

1759 – 1805

200 de ani de la moarte

"... Întreaga operă a lui Schiller… e stăpânită de ideea de «libertate» şi, pe măsură ce Schiller îşi desăvârşea cultura, schimbându-se, şi ideea de libertate lua la el altă înfăţişare… când se maturizase şi se săturase de atâta libertate fizică, a trecut la libertatea ideală şi aş putea să spun aproape că ideea aceasta l-a ucis; căci l-a silit să ceară naturii sale fizice eforturi care întreceau cu mult puterile lui. În fiecare săptămână părea că e alt om, din ce în ce mai desăvârşit… Scrisorile lui sunt cea mai frumoasă amintire pe care mi-a lăsat-o, şi ele se numără printre cele mai izbutite lucruri pe care le-a scris vreodată… A fost un om minunat şi ne-a părăsit în pline puteri încă. Scrisoarea asta e din 24 aprilie 1805, iar Schiller a murit la 9 mai".

Goethe

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

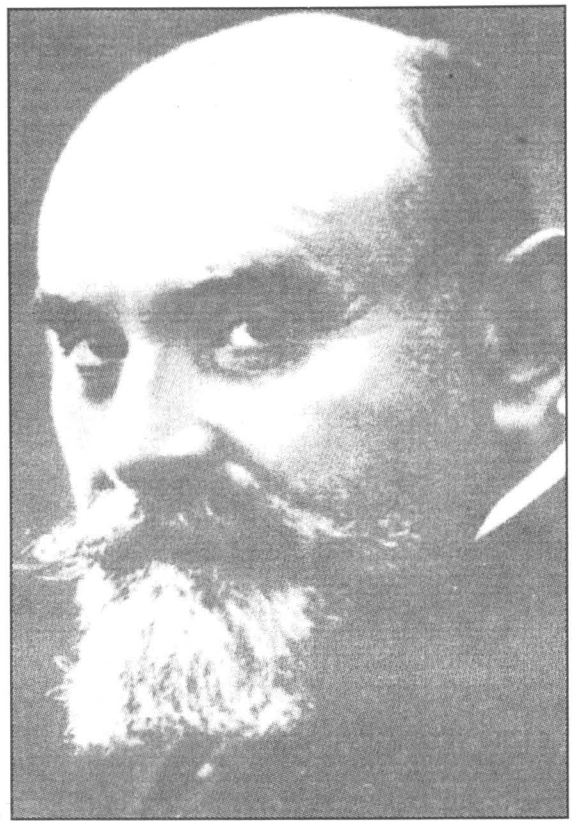

CONSTANTIN DOBROGEANU-GHEREA

1855 – 1920

150 de ani de la naştere

"Când a descins în patria de adopţie, aureola era deja bine instalată datorită trecutului revoluţionar al unui tânăr încercat în luptele insurgentului împotriva opresiunii ţariste. S-au adăugat chinurile martirajului celui ce gustase din amărăciunea exilului siberian şi eroismul evadării aventuroase. Au venit apoi umilinţele unei profesiuni nepotrivite, boala incurabilă, hărţuiala necontenită cu poliţia, pericolul expulzării, statutul de apatrid, nedreptul «complex al meteculuiu» la un om cunoscut pentru patriotismul ardent, abnegaţia de a se păstra în situaţii eclipsate în ciuda calităţii de fondator şi de lider neoficializat al mişcării, travaliul aproape suprauman presupus de devenirea unei mari personalităţi culturale, îngrozitoarea suferinţă a creaţiei într-o limbă care nu îi era cea maternă, recordul de a parcurge relativ repede etapele, de la aceea a sărăciei lucii la omul avut, bunătatea şi înţelepciunea proverbiale…"

Z. Ornea

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro